

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
УЧИТЕЉСКИ ФАКУЛТЕТ

Иновације
у настави

Pedagoška fakulteta

Sveučilište u Zagrebu
Učiteljski fakultet

STATE UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES, NOWY SĄCZ

Међународни научни скуп

ПРОГРАМСКЕ (РЕ)ФОРМЕ У ОБРАЗОВАЊУ И ВАСПИТАЊУ – ИЗАЗОВИ И ПЕРСПЕКТИВЕ

Универзитет у Београду–Учитељски факултет

Књига резимеа

20. мај 2019.

International Scientific Conference

CURRICULAR (RE)FORMS IN EDUCATION – CHALLENGES AND PERSPECTIVES

University of Belgrade –Teacher Education Faculty

Book of Abstracts

May 20, 2019

Међународни научни скуп

ПРОГРАМСКЕ (РЕ)ФОРМЕ У
ОБРАЗОВАЊУ И ВАСПИТАЊУ –
ИЗАЗОВИ И ПЕРСПЕКТИВЕ

Књига резимеа

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
УЧИТЕЉСКИ ФАКУЛТЕТ

20. мај 2019.
Београд

International Scientific Conference

CURRICULAR (RE)FORMS IN EDUCATION – CHALLENGES AND PERSPECTIVES

Book of Abstracts

UNIVERSITY OF BELGRADE
TEACHER EDUCATION FACULTY

May 20, 2019
Belgrade

ПРОГРАМСКИ ОДБОР

Председници Програмског одбора

проф. др Зорана Опачић

Училијски факултет, Универзитет у Београду, Србија

проф. др Горан Зељић

Училијски факултет, Универзитет у Београду, Србија

Чланови

проф. др Франческо Арчидијаконо

Универзитет за образовање наставника, Бјен, Швајцарска

проф. др Сања Благданић

Училијски факултет, Универзитет у Београду, Србија

доц. др Драган Бранковић

Училијски факултет, Универзитет у Београду, Србија

доц. др Невена Буђевац

Училијски факултет, Универзитет у Београду, Србија

доц. др Зорица Веиновић

Училијски факултет, Универзитет у Београду, Србија

доц. др Вера Вечански Николић

Училијски факултет, Универзитет у Београду, Србија

доц. др Оливера Ђокић

Училијски факултет, Универзитет у Београду, Србија

проф. др Здислава Зацлона

Државни универзитет примењених наука у Новом Сончу, Пољска

проф. др Милена Ивануш Грмек

Педагошки факултет, Универзитет у Марибору, Словенија

доц. др Валерија Јанићијевић

Училијски факултет, Универзитет у Београду, Србија

проф. др Љупчо Кеверески
*Педагошки факултет и у Битољу, Универзитет „Св. Климент Охридски”,
Северна Македонија*

проф. др Габријела Келемен
*Факултет образовних наука, психологије и социјалног рада,
Универзитет „Аурел Влајку” у Араду, Румунија*

доц. др Зорица Ковачевић
Училијски факултет, Универзитет у Београду, Србија

др Наташа Лалић Вучетић
научни сарадник Института за педагошка истраживања

доц. др Александра Милетић
Училијски факултет, Универзитет у Београду, Србија

проф. др Бојана Милосављевић
Училијски факултет, Универзитет у Београду, Србија

проф. др Маринел Негру
Училијски факултет, Универзитет у Београду, Србија

доц. др Јелена Панић Мараш
Училијски факултет, Универзитет у Београду, Србија

проф. др Мирослава Ристић
Училијски факултет, Универзитет у Београду, Србија

мр. Зорица Савић Ненадовић
Училијски факултет, Универзитет у Београду, Србија

проф. др Александар Стојановић
Училијски факултет, Универзитет у Београду, Србија

PROGRAMME COMMITTEE

Presidents of the Programme Committee

Zorana Opačić, PhD

Teacher Education Faculty, University of Belgrade, Serbia

Goran Zeljić, PhD

Teacher Education Faculty, University of Belgrade, Serbia

Members

Francesco Arcidiacono, PhD

University of Teacher Education in Bienne, Switzerland

Sanja Blagdanić, PhD

Teacher Education Faculty, University of Belgrade, Serbia

Dragan Branković, PhD

Teacher Education Faculty, University of Belgrade, Serbia

Nevena Buđevac, PhD

Teacher Education Faculty, University of Belgrade, Serbia

Zorica Veinović, PhD

Teacher Education Faculty, University of Belgrade, Serbia

Vera Večanski Nikolić, PhD

Teacher Education Faculty, University of Belgrade, Serbia

Olivera Đokić, PhD

Teacher Education Faculty, University of Belgrade, Serbia

Zdzislawa Zaclona, PhD

State University of Applied Sciences, Nowy Sącz, Poland

Milena Ivanuš Grmek, PhD

Faculty of Education, University of Maribor, Slovenia

Valerija Janićijević, PhD

Teacher Education Faculty, University of Belgrade, Serbia

Ljupčo Kevereski, PhD
Pedagogical Faculty, University "St. Kliment Ohridski", Bitola, North Macedonia

Gabriela Kelemen, PhD
*Faculty of Educational Sciences, Psychology and Social Work "Aurel Vlaicu",
University of Arad, Romania*

Zorica Kovačević, PhD
Teacher Education Faculty, University of Belgrade, Serbia

Nataša Lalić Vučetić, PhD
Institute for Educational Research

Aleksandra Miletić, PhD
Teacher Education Faculty, University of Belgrade, Serbia

Bojana Milosavljević, PhD
Teacher Education Faculty, University of Belgrade, Serbia

Marinel Negru, PhD
Teacher Education Faculty, University of Belgrade, Serbia

Jelena Panić Maraš, PhD
Teacher Education Faculty, University of Belgrade, Serbia

Miroslava Ristić, PhD
Teacher Education Faculty, University of Belgrade, Serbia

Zorica Savić Nenadović, MA
Teacher Education Faculty, University of Belgrade, Serbia

Aleksandar Stojanović, PhD
Teacher Education Faculty, University of Belgrade, Serbia

ОРГАНИЗАЦИОНИ ОДБОР

Председници Организационог одбора

мср. Ана Петровић Дакић

мср. Страхинја Полић

Чланови

доц. др Ивко Николић

мср. Љубица Весић

мср. Јелена Радојичић

мср. Ненад Синђелић

Милош Батрићевић

Срђан Стевић

ORGANIZING COMMITTEE

Presidents of the Organizing Committee

Ana Petrović Dakić, MA

Strahinja Polić, MA

Members

Ivko Nikolić, PhD

Jelena Radojičić, MA

Nenad Sinđelić, MA

Ljubica Vesić, MA

Miloš Batrićević

Srđan Stević

Научни скуп је организован у сарадњи са:

- Педагошким факултетом Универзитета у Марибору, Словенија
- Универзитетом за образовање наставника, Бјен, Швајцарска
- Учитељским факултетом Универзитета у Загребу, Хрватска
- Факултетом образовних наука, психологије и социјалног рада, Универзитета „Аурел Влајку” у Араду, Румунија
- Педагошким факултетом Универзитета „Св. Климент Охридски” у Битољу, Северна Македонија
- Институтом за педагошка истраживања у Београду, Србија
- Државним универзитетом примењених наука, Нови Сонч, Пољска
- Педагошким факултетом из Бијелјине, Универзитета у Источном Сарајеву, Босна и Херцеговина

The Scientific Conference was organized in cooperation with:

- Faculty of Education, University of Maribor, Slovenia
- University of Teacher Education, Bienne, Switzerland
- Faculty of Teacher Education, University of Zagreb, Croatia
- Faculty of Educational Sciences, Psychology and Social Work, University “Aurel Vlaicu” in Arad, Romania
- Faculty of Education in Bitola, University “Sveti Kliment Ohridski”, North Macedonia
- Institute for Educational Research, Belgrade, Serbia
- State University of Applied Sciences, Nowy Sącz, Poland
- Faculty of Education in Bijeljina, University of East Sarajevo, Bosnia and Herzegovina

САДРЖАЈ / CONTENT

ПЛЕНАРНА САОПШТЕЊА

PLENARY LECTURES

- Милош М. Ковачевић
О (НЕ)КВАЛИТЕТНИМ РЕШЕЊИМА У НОВОМ
НАСТАВНОМ ПЛАНУ И ПРОГРАМУ ЗА СРПСКИ ЈЕЗИК
У 5. И 6. РАЗРЕДУ ОСНОВНЕ ШКОЛЕ.....24
- Miloš M. Kovačević
ON (NON)QUALITY SOLUTIONS IN THE NEW SERBIAN LANGUAGE
CURRICULA FOR THE 5th AND 6th GRADES OF PRIMARY SCHOOL ... 25
- Игор Саксида
НЕ ИЛИ ЈЕДНО – ИЛИ ДРУГО, ВЕЋ И ЈЕДНО И ДРУГО:
НАСТАВА КЊИЖЕВНОСТИ У ЗАМЦИ ЛАЖНИХ СУПРОТНОСТИ .. 26
- Igor Saksida
NOT *EITHER-OR*, BUT *AND*:
LITERATURE CLASSES IN THE GRIP OF FALSE OPPOSITIONS 27
- Александар Јерков
УЧЕЊЕ НЕЗНАЊА И МЕНТАЛНА КОРУПЦИЈА30
- Aleksandar Jerkov
LEARNING IGNORANCE AND MENTAL CORRUPTION 31
- Јасна Кудек Мирошевић
РАЗВОЈ КОМПЕТЕНЦИЈА У КУРИКУЛАРНОМ ПРИСТУПУ
УСМЈЕРЕНОМ НА ДИЈЕТЕ32
- Јасна Кудек Мирошевић
COMPETENCE DEVELOPMENT IN A CHILD-DIRECTED
CURRICULAR APPROACH33

ИЗАЗОВИ И ПЕРСПЕКТИВЕ ПРОГРАМСКИХ (РЕ)ФОРМИ
У НАСТАВИ СРПСКОГ ЈЕЗИКА И ЈЕЗИЧКЕ КУЛТУРЕ

CHALLENGES AND PERSPECTIVES OF CURRICULAR
(RE)FORMS IN SERBIAN LANGUAGE AND LANGUAGE
CULTURE TEACHING

Бојана Миросављевић
РЕЧНИЦИ И ЊИХОВА СВРХА У ОБРАЗОВАЊУ –
ИЗ УГЛА БУДУЋИХ УЧИТЕЉА36

Bojana Milosavljević
DICTIONARIES AND THEIR PURPOSE IN EDUCATION – FROM THE
PERSPECTIVE OF THE PRE-SERVICE PRIMARY SCHOOL TEACHERS ..37

Марта Шиманска
КОНЦЕПТ РАЗВИЈАЊА УЧЕНИЧКОГ МАТЕРЊЕГ ЈЕЗИКА
У НАСТАВНОМ ПЛАНУ И ПРОГРАМУ РЕПУБЛИКЕ ПОЉСКЕ
ИЗ 2016. ГОДИНЕ38

Marta Szymańska
THE CONCEPT OF DEVELOPING STUDENTS' MOTHER TONGUE
IN THE POLISH CORE CURRICULUM FROM 201639

Горан Зељић
ЛИНГВОМЕТОДИЧКИ ТЕКСТ У НАСТАВИ МОРФОЛОГИЈЕ
СРПСКОГ ЈЕЗИКА НА МЛАЂЕМ ШКОЛСКОМ УЗРАСТУ40

Goran Zeljić
LINGUAL-METHODOLOGICAL TEXT IN TEACHING MORPHOLOGY
OF SERBIAN LANGUAGE TO EARLY PRIMARY SCHOOL PUPILS41

Јелена Стевановић, Валерија Јанићијевић
ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА У ПРОГРАМИМА РАЗРЕДНЕ НАСТАВЕ:
ПОРЕДБЕНА АНАЛИЗА42

Jelena Stevanović, Valerija Janićijević
LANGUAGE CULTURE IN THE LOWER PRIMARY SCHOOL
CURRICULA: A COMPARATIVE ANALYSIS43

Виолета Николовска ЈЕЗИЧКЕ ГРЕШКЕ КАО ИНДИКАТОР ЈЕЗИЧКЕ КУЛТУРЕ	44
Violeta Nikolovska IRREGULAR USE OF STANDARD LANGUAGE AS INDICATOR OF CULTURE OF LINGUISTIC EXPRESSION	45
Љубица Весић ИМЕНИЦЕ <i>PLURALIA</i> И <i>SINGULARIA TANTUM</i> У НАСТАВИ ГРАМАТИКЕ	46
Ljubica Vesić <i>PLURALIA</i> AND <i>SINGULARIA TANTUM</i> NOUNS IN GRAMMAR TEACHING	47
Нада Шева, Наташа Лалић Вучетић ИЗАЗОВИ У КРЕИРАЊУ БУКВАРА: ОДНОС ТЕКСТА И ИЛУСТРАЦИЈЕ	48
Nada Ševa, Nataša Lalić Vučetić CHALLENGES IN CREATING PRIMERS: THE CORRELATION BETWEEN TEXTS AND ILLUSTRATIONS	49
Маринел Негру, Бриндуша Жујка, Вирђинија Поповић ЕФИКАСНОСТ УПОТРЕБЕ НОВИХ ТЕХНОЛОГИЈА У НАСТАВИ НА РУМУНСКОМ ЈЕЗИКУ НА (ОСНОВНО)ШКОЛСКОМ УЗРАСТУ У ВОЈВОДИНИ, РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ	50
Marinel Negru, Brinduša Žujka, Virđinija Popović EFFICIENCY OF NEW TECHNOLOGIES IN TEACHING IN ROMANIAN LANGUAGE AT PRIMARY SCHOOL LEVEL IN VOJVODINA, REPUBLIC OF SERBIA	51
Sabina Višček ЗАЈЕДНО У SVETU REČI: NEKOLIKO PRIMERA PROMOCIJE ČITANJA ZA ČITAOCE POČETNIKE	52
Sabina Višček TOGETHER IN THE WORLD OF WORDS: SOME IDEAS FOR PROMOTING READING FOR BEGINNER READERS	53

Љиљана Плазинић
ШТА МОЖЕМО НАУЧИТИ О УНАПРЕЂЕЊУ
ЧИТАЛАЧКЕ ПИСМЕНОСТИ ОД СРПСКИХ УЧЕНИКА?54

Ljiljana Plazinić
WHAT CAN WE LEARN FROM OUR STUDENTS ABOUT
THE IMPROVEMENT OF READING LITERACY?55

ИЗАЗОВИ И ПЕРСПЕКТИВЕ ПРОГРАМСКИХ (РЕ)ФОРМИ
У НАСТАВИ КЊИЖЕВНОСТИ

CHALLENGES AND PERSPECTIVES OF CURRICULAR
(RE)FORMS IN LITERATURE TEACHING

Зона Мркаљ
ГДЕ СУ НЕСТАЛИ НАСТАВНИ ЦИЉЕВИ?58

Zona Mrkalj
WHERE DID THE TEACHING OBJECTIVES DISAPPEAR?59

Marek Pieniżek
СРПСКА ПОЕЗИЈА У ПОЉСКИМ ШКОЛАМА: ЛЕКЦИЈЕ
О ТРАНСРЕГИОНАЛНОСТИ СЛОВЕНСКЕ ЗАЈЕДНИЦЕ60

Marek Pieniżek
SERBIAN POETRY IN POLISH SCHOOLS: THE TRANS-REGIONAL
SLAVIC COMMUNITY LESSONS61

Александар Јовановић
ПУТОВАЊА КАО ВИД ОБРАЗОВАЊА И КУЛТУРЕ62

Aleksandar Jovanović
TRAVEL AS A FORM OF EDUCATION AND CULTURE63

Зорана Опачић
САВРЕМЕНА КЊИЖЕВНОСТ У НАСТАВНИМ ПЛАНОВИМА
И ПРОГРАМИМА ЗА ВИШЕ РАЗРЕДЕ ОСНОВНЕ ШКОЛЕ –
ПУТ КА ПРЕВАЗИЛАЖЕЊУ КРИЗЕ ЧИТАЊА64

Zorana Opačić CONTEMPORARY LITERATURE IN THE CURRICULA FOR THE HIGHER GRADES OF PRIMARY SCHOOL – THE WAY OF OVERCOMING THE READING CRISIS	65
Слађана Јаћимовић РЕФОРМА ПРОГРАМА НАСТАВЕ КЊИЖЕВНОСТИ У СРЕДЊИМ ШКОЛАМА – ИЗАЗОВИ И ОГРАНИЧЕЊА	66
Sladana Jacimović REFORM OF THE SECONDARY EDUCATION LITERATURE CURRICULA – CHALLENGES AND CONSTRAINTS	67
Светлана Илибашић, Јадранка Милошевић УЛОГА КЊИЖЕВНОСТИ У НАСТАВНИМ ПРОГРАМИМА СРПСКОГА ЈЕЗИКА У ОСНОВНОЈ ШКОЛИ	68
Svetlana Ilibašić, Jadranka Milošević THE ROLE OF LITERATURE IN THE PRIMARY SCHOOL SERBIAN LANGUAGE CURRICULA	69
Валерија Јанићијевић ИСХОДИ И ЛЕКТИРА: КРОЗ НОВЕ ПРОГРАМЕ ЗА РАЗРЕДНУ НАСТАВУ КЊИЖЕВНОСТИ	70
Valerija Janićijević LEARNING OUTCOMES AND COMPULSORY READING LISTS: AN OVERVIEW OF THE NEW CURRICULA FOR TEACHING LITERATURE IN THE LOWER GRADES OF PRIMARY SCHOOL	71
Наташа Станковић Шошо НАРОДНА (УСМЕНА) КЊИЖЕВНОСТ У РЕФОРМИСАНИМ ПРОГРАМИМА ЗА ОСНОВНУ ШКОЛУ	72
Nataša Stanković Šošo FOLK (ORAL) LITERATURE IN THE REFORMED CURRICULA FOR PRIMARY SCHOOLS	73
Валентина В. Хамовић ИЗБОРНА ЛЕКТИРА И ИЗАЗОВИ РЕФОРМЕ	74

Valentina Hamović OPTIONAL READING LISTS AND REFORMS	75
Милена Милева Блажић ИНОВАТИВНИ ОБЛИЦИ УЧЕЊА И ПОУЧАВАЊА НА ПРИМЕРУ БАЈКЕ „ЗЛАТНА ПТИЦА”	76
Milena Mileva Blažić INNOVATIVE FORMS OF TEACHING AND LEARNING ON THE EXAMPLE OF THE FAIRY TALE “GOLDEN BIRD”	77
Јелена Панић Мараш, Страхиња Полић КЛАСИЦИ СРПСКЕ КЊИЖЕВНОСТИ, ИВО АНДРИЋ И МИЛОШ ЦРЊАНСКИ, У ПРОГРАМИМА ОСНОВНЕ ШКОЛЕ	78
Jelena Panić Maraš, Strahinja Polić THE CLASSICS OF SERBIAN LITERATURE, IVO ANDRIĆ AND MILOŠ CRNJANSKI, IN ELEMENTARY SCHOOL CURRICULA	79
Немања Каровић МЕТОДИЧКИ ПРИСТУП ПОЕМИ („ЛАМЕНТ НАД БЕОГРАДОМ” МИЛОША ЦРЊАНСКОГ)	80
Nemanja Karović THE METHODOLOGICAL APPROACH TO POEMS (MILOŠ CRNJANSKI, “LAMENT NAD BEOGRADOM”)	81
Бојана Маринковић ВЕЧИТА САВРЕМЕНОСТ БРАНКА ЋОПИЋА (ЋОПИЋЕВА ДЕЛА У НОВИМ ПРОГРАМИМА СРПСКОГ ЈЕЗИКА У РАЗРЕДНОЈ НАСТАВИ)	82
Bojana Marinković AN ENDLESS CONTEMPORARINESS OF BRANKO ĆOPIĆ (ĆOPIĆ’S WORKS IN THE NEW SERBIAN LANGUAGE TEACHING COURSES)	83
Бојан Марковић (АВАНГАРДНЕ) ПЕСНИЧКЕ СЛИКЕ – КАКО СА МЛАДИМА РАЗГОВАРАТИ О ЊИМА	84

Bojan Marković
(AVANT-GARDE) POETIC IMAGES AND
HOW TO TALK TO YOUNG PEOPLE ABOUT THEM85

Милан Вурдеља
УЗОРНОСТ МАРГИНАЛИЗОВАНОГ ЈУНАКА: ОСТВАРИВАЊЕ
ВАСПИТНИХ ЦИЉЕВА НАСТАВЕ С ОБЗИРОМ НА ИНОВАЦИЈЕ
У ЛЕКТИРНОМ ПРОГРАМУ86

Milan Vurdelja
EXEMPLARITY OF A MARGINALIZED HERO: EDUCATIONAL
GOALS REGARDING THE INNOVATIONS IN THE CURRICULUM87

Милена Митровић
ИЗМЕЂУ СЦЕНСКЕ ИГРЕ И ТУМАЧЕЊА КЊИЖЕВНОГ ТЕКСТА -
ДРАМСКИ ТЕКСТОВИ У ПРОГРАМИМА СРПСКОГ ЈЕЗИКА
ЗА МЛАЂЕ РАЗРЕДЕ ОСНОВНЕ ШКОЛЕ88

Milena Mitrović
BETWEEN THE STAGE PLAY AND INTERPRETATION OF LITERARY
TEXTS - DRAMA TEXTS IN THE CURRICULA OF THE SERBIAN
LANGUAGE FOR JUNIOR GRADES OF PRIMARY SCHOOL89

**ИЗАЗОВИ И ПЕРСПЕКТИВЕ ПРОГРАМСКИХ (РЕ)ФОРМИ
У НОВИМ ОСНОВАМА ПРОГРАМА ПРЕДШКОЛСКОГ
ВАСПИТАЊА И ОБРАЗОВАЊА**

**CHALLENGES AND PERSPECTIVES OF CURRICULAR
(RE)FORMS IN NEW PRESCHOOL EDUCATION
CURRICULAR FRAMEWORK**

Morena Ravnić
VASPITAČ I DETE U ZAJEDNIČKOM STVARANJU KURIKULUMA92

Morena Ravnić
PRESCHOOL TEACHERS AND CHILDREN AS A TEAM
IN CURRICULUM DESIGN93

Невена Буђевац, Зорица Ковачевић САГЛЕДАВАЊЕ ДЕТЕТА И ПРОЦЕСА УЧЕЊА У НОВИМ ОСНОВАМА ПРОГРАМА ПРЕДШКОЛСКОГ ВАСПИТАЊА И ОБРАЗОВАЊА	94
Nevena Buđevac, Zorica Kovačević CHILDREN AND LEARNING PROCESS FROM THE PERSPECTIVE OF THE NEW PRESCHOOL EDUCATION CURRICULAR FRAMEWORK	95
Кирил Барбареев ДА ЛИ ЈЕ ПОТРЕБНА НОВА ПАРАДИГМА ЗА ОБРАЗОВАЊЕ И ПРОФЕСИОНАЛНИ РАЗВОЈ ВАСПИТАЧА?	96
Kiril Barbareev IS THERE A NEED FOR A NEW PARADIGM FOR EDUCATION AND PROFESSIONAL DEVELOPMENT OF PRESCHOOL TEACHERS?	97
Љиљана Ранђић, Анђела Шошкић, Вања Ковић КОРАК КА ВАЛИДАЦИЈИ НОВОГ ПРИСТУПА ПОДУЧАВАЊУ ЧИТАЊА НА УЗРАСТУ 3–5 ГОДИНА	98
Ljiljana Randić, Anđela Šoškić, Vanja Ković TOWARDS VALIDATION OF A NEW APPROACH TO TEACHING READING AT THE AGE OF 3–5 YEARS	99
Милијана Лазаревић, Марија Маловић, Александар Стојановић ИМПЛИКАЦИЈЕ РЕФОРМЕ ПРЕДШКОЛСКОГ ВАСПИТАЊА И ОБРАЗОВАЊА НА КОНЦЕПЦИЈСКЕ ОКВИРЕ ИНИЦИЈАЛНОГ ОБРАЗОВАЊА ВАСПИТАЧА У СРБИЈИ	100
Milijana Lazarević, Marija Malović, Aleksandar Stojanović IMPLICATIONS OF THE PRESCHOOL EDUCATION REFORM ON THE CONCEPTUAL FRAMEWORK OF INITIAL EDUCATION OF PRESCHOOL TEACHERS IN SERBIA	101
Драгана Гундоган СТАВОВИ И ИСКУСТВА РОДИТЕЉА О БОРАВКУ ДЕЦЕ У ЈАСЛИЦАМА У БЕОГРАДСКИМ ВРТИЋИМА	102

Dragana Gundogan PARENTS' ATTITUDES AND EXPERIENCE REGARDING NURSERY CHILDCARE IN BELGRADE KINDERGARTENS	103
Весна Здравковић, Ивана Ђорђевић ХОРСКО ПЕВАЊЕ У ВРТИЋУ	104
Vesna Zdravković, Ivana Đorđević CHORAL SINGING IN THE KINDERGARTEN	105
Ана Миловановић ПРИМЕНА ЛУТКАРСКЕ УМЕТНОСТИ У ПРЕДШКОЛСКОМ ВАСПИТАЊУ И ОБРАЗОВАЊУ КАО ВАЖАН ПРЕДУСЛОВ ЗА ОСТВАРЕЊЕ ОСНОВА ПРОГРАМА ПРЕДШКОЛСКОГ ВАСПИТАЊА И ОБРАЗОВАЊА	106
Ana Milovanović THE PUPPET THEATRE ART IN PRESCHOOL EDUCATION AS AN IMPORTANT PRECONDITION FOR THE IMPLEMENTATION OF THE <i>BASICS OF THE PRESCHOOL CURRICULUM</i>	107
Вера Вечански ПРОИЗВОЂЕЊЕ АРТЕФАКАТА ИЛИ ИСТРАЖИВАЊЕ – КАКО РАЗУМЕМО ЛИКОВНЕ АКТИВНОСТИ У ВРТИЋУ?	108
Vera Večanski PRODUCING ARTIFACTS OR EXPLORING – HOW DO WE UNDERSTAND VISUAL ARTS ACTIVITIES IN KINDERGARTENS?	109
Тамара Ковачевић ДВОЈЕЗИЧНОСТ ГЛУВЕ И НАГЛУВЕ ДЕЦЕ ПРЕДШКОЛСКОГ УЗРАСТА – ОД ТЕОРИЈЕ ДО ПРАКСЕ	110
Tamara Kovačević BILINGUALISM IN DEAF AND HARD OF HEARING CHILDREN OF PRESCHOOL AGE – FROM THEORY TO PRACTICE	111
Вања Јовановић УЧЕЊЕ СТРАНОГ ЈЕЗИКА У ОКВИРИМА НОВИХ ОСНОВА ПРОГРАМА ПРЕДШКОЛСКОГ ВАСПИТАЊА И ОБРАЗОВАЊА:	

ИЗАЗОВИ И ДИЛЕМЕ112

Vanja Jovanović
FOREIGN LANGUAGE LEARNING AND TEACHING WITHIN
THE FRAMEWORK OF NEW FOUNDATIONS OF EARLY
CHILDHOOD EDUCATION: CHALLENGES AND DILEMMAS113

**ИЗАЗОВИ И ПЕРСПЕКТИВЕ ПРОГРАМСКИХ (РЕ)ФОРМИ
У НАСТАВИ ПРИРОДНИХ НАУКА**

**CHALLENGES AND PERSPECTIVES OF CURRICULAR (RE)
FORMS IN TEACHING NATURAL SCIENCES**

Сања Благоданић, Зорица Ковачевић, Вељко Банђур
ИСТРАЖИВАЧКЕ ВЕШТИНЕ УЧЕНИКА У НАСТАВИ ПРИРОДЕ
И ДРУШТВА – ИЗМЕЂУ ИСХОДА УЧЕЊА
И НАСТАВНИХ САДРЖАЈА116

Sanja Blagdanić, Zorica Kovacević, Veljko Bandur
PUPILS' RESEARCH SKILLS IN THE SOCIAL, ENVIRONMENTAL
AND SCIENTIFIC EDUCATION – BETWEEN LEARNING
OUTCOMES AND TEACHING CONTENTS117

Снежана С. Веселиновска, Снежана Кирова
ПРИМЕНА НАСТАВНИХ МЕТОДА У БИОЛОГИЈИ И
ЊИХОВ УТИЦАЈ НА АКАДЕМСКО ПОСТИГЊУЋЕ СТУДЕНАТА118

Snežana S. Veselinovska, Snežana Kirova
APPLICATION OF TEACHING METHODS IN BIOLOGY AND THEIR
IMPACT ON STUDENTS'ACADEMIC ACHIEVEMENT119

Маријана Зељић, Милана Дабић Боричић
УЏБЕНИК У ФУНКЦИЈИ РАЗВИЈАЊА
МУЛТИПЛИКАТИВНОГ МИШЉЕЊА120

Marijana Zeljić, Milana Dabić Boričić
TEXTBOOKS IN THE FUNCTION OF DEVELOPING
MULTIPLICATIVE THINKING121

Оливера Живановић УЧЕЊЕ ПУТЕМ РЕШАВАЊА ПРОБЛЕМА КАО ПЕРСПЕКТИВА ПОЧЕТНЕ НАСТАВЕ МАТЕМАТИКЕ	122
Olivera Živanović PROBLEM SOLVING LEARNING AS AN INITIAL MATHEMATICS TEACHING PERSPECTIVE	123
Мила Јелић СТРУКТУРА ГЕОМЕТРИЈСКИХ ЗАДАТАКА У УЏБЕНИЦИМА МАТЕМАТИКЕ ПРЕМА КОГНИТИВНИМ ДОМЕНИМА ТИМСС ИСТРАЖИВАЊА	124
Mila Jelić STRUCTURE OF GEOMETRY TASKS IN MATHEMATICS TEXTBOOKS ACCORDING TO COGNITIVE DOMAINS OF TIMSS RESEARCH	125
Снежана Савић УЛОГА И ЗНАЧАЈ ПРОЈЕКТНЕ НАСТАВЕ У ПОЧЕТНОЈ НАСТАВИ МАТЕМАТИКЕ	126
Snežana Savić THE FUNCTION AND IMPORTANCE OF PROJECT TEACHING IN THE INITIAL MATHEMATICS TEACHING	127
Сања Николић ДИГИТАЛНИ УЏБЕНИЦИ ПРЕДМЕТА СВЕТ ОКО НАС ИЗМЕЂУ НАСТАВНОГ САДРЖАЈА И ИСХОДА У ПРВОМ РАЗРЕДУ	128
Sanja Nikolić DIGITAL TEXTBOOKS FOR THE SUBJECT “THE WORLD AROUND US” BETWEEN TEACHING CONTENT AND OUTCOMES IN THE FIRST GRADE OF PRIMAY SCHOOL	129
Александра Филиповић СЛИЧНОСТИ И РАЗЛИКЕ НАЦИОНАЛНОГ ПРОГРАМА СВЕТА ОКО НАС И КЕМБРИЏ ПРОГРАМА	130

Aleksandra Filipović
SIMILARITIES AND DIFFERENCES OF THE SERBIAN SCIENCE
CURRICULA AND THE CAMBRIDGE PRIMARY SCIENCE
PROGRAMME131

**ИЗАЗОВИ И ПЕРСПЕКТИВЕ ПРОГРАМСКИХ (РЕ)ФОРМИ
У ОРГАНИЗАЦИЈИ И САДРЖАЈИМА НАСТАВЕ**

**CHALLENGES AND PERSPECTIVES OF CURRICULAR
(RE)FORMS IN ORGANIZATION AND CONTENT OF TEACHING**

Душан Ристановић, Вељко Банђур
ТЕОРИЈСКО-МЕТОДОЛОШКЕ ПРЕТПОСТАВКЕ РАЗВИЈАЊА
КОМПЕТЕНЦИЈА УЧЕНИКА ПУТЕМ ПРОЈЕКТНЕ НАСТАВЕ134

Dušan Ristanović, Veljko Bandur
THEORETICAL-METHODOLOGICAL ASSUMPTIONS
OF DEVELOPING STUDENTS' COMPETENCES
BY PROJECT-BASED TEACHING135

Славица Шевкушић, Душица Малинић, Јелена Теодоровић
ПРОФЕСИОНАЛНИ РАЗВОЈ ДИРЕКТОРА ШКОЛА У СРБИЈИ:
ОД ИСТРАЖИВАЊА ДО ОБРАЗОВНИХ ПРОГРАМА136

Slavica Ševkušić, Dušica Malinić, Jelena Teodorović
PROFESSIONAL DEVELOPMENT OF SCHOOL PRINCIPALS
IN SERBIA: FROM RESEARCH TO EDUCATIONAL PROGRAMS137

Нада Вилотијевић, Ивко Николић, Горана Старијаш
КУРИКУЛАРНИ ПРИСТУП ПЛАНИРАЊУ У ШКОЛИ138

Nada Vilotijević, Ivko Nikolić, Gorana Starijaš
CURRICULAR APPROACH TO SCHOOL PLANNING139

Наташа Јанковић, Мирослава Ристић
РАЗВИЈАЊЕ МЕЂУПРЕДМЕТНИХ КОМПЕТЕНЦИЈА
НАСТАВНИКА И СТУДЕНАТА
УЧИТЕЉСКОГ ФАКУЛТЕТА У БЕОГРАДУ140

Nataša Janković, Miroslava Ristić DEVELOPING TEACHERS' AND STUDENTS' CROSS-CURRICULAR COMPETENCES AT THE TEACHER EDUCATION FACULTY IN BELGRADE	141
Сефедин Шеховић, Филдуза Прушевић Садовић ПРОМЕНЕ У ОРГАНИЗАЦИЈИ И САДРЖАЈИМА НАСТАВЕ	142
Sefedin Šehović, Filduza Prušević Sadović CHANGES IN ORGANIZATION AND TEACHING CONTENTS	143
Наташа Лалић Вучетић, Драгана Гундоган КА ПРОМЕНАМА У ПРАКСИ: ИСКУСТВА НАСТАВНИКА У ПРИМЕНИ ИНОВАТИВНИХ МЕТОДА	144
Nataša Lalić Vučetić, Dragana Gundogan TOWARD THE CHANGE OF PRAXIS: TEACHERS' EXPERIENCE IN THE IMPLEMENTATION OF INNOVATIVE METHODS	145
Лука Николић ИДЕОЛОШКЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ РЕФОРМЕ ЗАКОНОДАВНОГ ОКВИРА ПРОСВЕТНЕ ДЕЛАТНОСТИ У СРБИЈИ (2000–2018)	146
Luka Nikolić THE IDEOLOGICAL CHARACTERISTICS OF THE EDUCATIONAL LEGISLATIVE REFORM IN SERBIA (2000–2018)	147
Бошко Михаиловић КУЛТУРНА ФУНКЦИЈА ОСНОВНЕ ШКОЛЕ	148
Boško Mihailović CULTURAL FUNCTION OF ELEMENTARY SCHOOL	149
Сања Живановић АКЦИОНИМ ИСТРАЖИВАЊИМА КА ПРОМЈЕНАМА У ПРАКСИ ..	150
Sanja Živanović USING ACTION RESEARCH FOR CHANGES IN PRACTICE	151

Урош Симић, Александра Стошић
ТЕХНОЛОГИЈА ПРОШИРЕНЕ РЕАЛНОСТИ
У ФУНКЦИЈИ ПОСТАВКЕ МУЗИЧКЕ ПИСМЕНОСТИ152

Uroš Simić, Aleksandra Stošić
THE ROLE OF THE AUGMENTED REALITY TECHNOLOGY IN THE
MUSICAL LITERACY INSTRUCTION153

ПЛЕНАРНА САОПШТЕЊА

PLENARY LECTURES

Милош М. Ковачевић

Филолошки факултет, Универзитет у Београду
Филолошко-уметнички факултет, Универзитет у Крајевцу

О (НЕ)КВАЛИТЕТНИМ РЕШЕЊИМА У НОВОМ
НАСТАВНОМ ПЛАНУ И ПРОГРАМУ ЗА СРПСКИ
ЈЕЗИК У 5. И 6. РАЗРЕДУ ОСНОВНЕ ШКОЛЕ

У реферату ће анализи бити подвргнути садржаји нових наставних програма за српски језик у 5. и 6. разреду основне школе, који су објављени 2017. (5. разред) и 2018. (6. разред). Циљ реферата је да се покажу новости које ти програми доносе у односу на претходне. А те новости тичу се, пре свега, друкчије прерасподеле садржаја. У реферату ће се показати колико су те новости побољшале или погоршале квалитет тих наставних програма. Осим тога, реферат треба да покаже шта су квалитети а шта слабости самих програма српског језика за 5. и 6. разред у целини (узимајући, дакле, у обзир и промењени и непромењени део самих програма). Једном речју, у анализи ће бити осветљене како добре тако и лоше особине датих програма, уз изношење предлога побољшања или елиминисања лоших страна датих програма.

Miloš M. Kovačević

Faculty of Philology, University of Belgrade
Faculty of Philology and Arts, University of Kragujevac

ON (NON)QUALITY SOLUTIONS IN THE NEW SERBIAN
LANGUAGE CURRICULA FOR THE 5th AND 6th GRADES
OF PRIMARY SCHOOL

In this presentation I will analyse the content of the new Serbian Language curricula for the 5th and 6th grades of primary school published in 2017 (5th grade) and 2018 (6th grade). The aim is to present the novelties that these curricula introduce, compared to the previous curricula. The novelties primarily refer to a different distribution of the content. I will try to establish whether these novelties improved or degraded the quality of the curricula and pinpoint the advantages and disadvantages of the 5th and 6th grade curricula for the Serbian Language in general (taking into consideration both the modified and unmodified segments of the curricula). To sum up, the presentation will focus on the strong and weak points in the curricula and recommend strategies for their improvement and elimination of the disadvantages.

Игор Саксида

Педагошки факултет, Универзитет у Љубљани, Универзитет Приморска

НЕ ИЛИ ЈЕДНО – ИЛИ ДРУГО, ВЕЋ И ЈЕДНО И ДРУГО: НАСТАВА КЊИЖЕВНОСТИ У ЗАМЦИ ЛАЖНИХ СУПРОТНОСТИ

Почетком деведесетих година прошлог века у наставу књижевности у основним школама у Словенији уведена је једна новина – комуникативни приступ; овај приступ подразумева обраду текста на начин којим се код младих читалаца развија способност креативне комуникације са књижевношћу. У почетку је комуникативни приступ био супротстављен једном другом концепту, тзв. интегративној настави, у ком су предмети и теме, укључујући и књижевне, ограничени уским научним и тематским оквирима. Иако је временом искључивост у примени или једног или другог приступа у настави књижевности превазиђена, неки аспекти ове оштре подељености и данас су проблематични и захтевају критичку процену.

1. Способности (према „модерној” терминологији – компетенције) или знање: Да ли деца треба да уче да развијају вештине и способности или треба да науче што више информација о књижевности? Да ли наставним планом и програмом треба прописивати одређени садржај, нпр. одређене ауторе и текстове? Питање да ли су битније компетенције или је знање погрешно – општа теорија компетенција обухвата „компетенције које активирају знање, вештине и ставове кроз размишљање и делање” (*FREPA, A Framework of Reference for Pluralistic Approaches to Languages and Cultures*). Знање, укључујући знање о ауторима књижевних дела, текстовима, ликовима из књижевних дела, као и познавање главних теоријских концепата, јесте део књижевне способности, а не њена супротност.

2. Спољашња (екстринзична) или унутрашња (интринзична) мотивација за читање? Да ли деца читају (или иду у школу) због „награде” или из задовољства? Иако је добро познато да интринзично мотивисани ученици стичу трајније знање и лакше уче, сматра се да ове две врсте мотивације нису у конфликту. Ученици уче из задовољства, али и да добију добре оцене, читају књиге које су им занимљиве и оне које су им прописане (књижевни канон); у супротном, ученици неће стећи довољан увид у књижевност, неће моћи да учествују у интертекстуалном разговору о књижевности, нити ће формирати сопствени културни идентитет.

Igor Saksida

Faculty of Education, University of Ljubljana, University of Primorska

NOT *EITHER-OR*, BUT *AND*: LITERATURE CLASSES IN THE GRIP OF FALSE OPPOSITIONS

In the early 90s, a new approach to teaching literature in elementary school was formed in Slovenia, namely communication classes; it defines the way of working with texts in which young readers develop the ability of creative communication with literature. In the beginning, the new approach was confronted with an alternative concept, the so-called integrated instruction in which subjects and themes, including literary ones, were subordinated to scientific thematic frameworks. Later, the communicative approach to literature has avoided exclusionary opposition; some aspects of this opposition are particularly problematic and call for critical evaluation even today.

1. Abilities (or in “modern” terms competences) or knowledge: Should children learn to develop skills, or learn information about literature? Should the curriculum include any content, e.g. authors and texts? The question either competence or knowledge is wrong – the general theory of competences encompasses “competences which activate knowledge, skills and attitudes through reflection and action” (*FREPA, A Framework of Reference for Pluralistic Approaches to Languages and Cultures*). Knowledge, including authors, texts, literary characters and main theoretical concepts, is part of literary ability, not its opposite.

2. Extrinsic or intrinsic motivation for reading? Do children read (or go to school) for “award” or for joy? Although it is well-known that intrinsically motivated students achieve more lasting knowledge and learn more easily, it is considered that both types of motivation are not in conflict. Students learn both for joy and for good grades, they read books that they find interesting and also the ones that are prescribed (literary canon); otherwise they will not gain sufficient insight, will not be able to participate in inter-textual conversation about literature and will not form their cultural identity.

3. Аутентично или ауторитативно читање књижевности за децу? Да ли деца треба да уживају у спонтаном читању књижевних дела или треба да читају да би могла да одговоре на питања наставника? Сврха наставе књижевности је прелазак са спонтаног читања на критичко разумевање и тумачење текстова. Настава књижевности заснива се пре свега на уживању у читању, тј. на разговору између читаоца и текста, као и на разговору између читалаца о прочитаном тексту – ни наставничко ни ученичко разумевање прочитаног текста не треба сматрати аутентичним, односно једино прихватљивим. Зато је можда прикладније да закључимо следеће: наставник и ученици на одговарајући начин читају књижевни текст и расправљају о разликама у тумачењу прочитаног текста како би га заједно боље разумели.

3. Authentic reading of children's literature or authoritative adult reading? Enjoying reading books spontaneously or answering teacher's questions? The purpose of teaching literature is to move from spontaneous reading to a critical understanding and interpretation of texts. Teaching literature comes from the fundamental enjoyment of reading, i.e. the conversation between a reader and a text and between readers about texts – neither teachers' nor students' understanding should be attributed basic authenticity, so it is also appropriate to say: the teacher and the pupils read literature appropriately and discuss different perceptions of the texts with one another to achieve better understanding.

Александар Јерков

Филолошки факултет, Универзитет у Београду

УЧЕЊЕ НЕЗНАЊА И МЕНТАЛНА КОРУПЦИЈА

Од првих облика поучавања основна претпоставка је да онај који поучава зна, а да онај који је поучаван не зна. Та претпоставка, осим у сократовској, нешто мање скептичкој и киничкој традицији, одиста једино делује логично, али она прикрива једну дубљу истину. Иако је тачно да онај ко поучава зна више од онога који је поучаван, то не значи да поучавалац заиста зна, још да може да разреши раскол знања и истине. Крај 20. века довео је у сумњу позицију субјекта и хоризонт знања раздвојио од представе о целини свести коју он може да има. Исто тако је оштро истакао разлику знања и истине. Али та оправдана постструктуралистичка и постмодернистичка критика, потпуно супротно смислу такве критике је отворила капије једне педагошке бедастоће у којој уместо сократичких или постмодерних дилема влада примитивизам одустајања од знања. То је идеологија по којој треба питати онога који не зна, или веома мало зна, шта треба да зна и хоће да зна. Уместо критике статуса знања у модерном добу, добили смо инструмент рушења система знања. То самооштећивање вазалске и полуокупиране земље спроводе саме над собом како би удовољиле једном специфичном политичком пројекту који почива не само на идентификацији са агресором и рајетинском менталитету, већ на једној посебној врсти менталне корупције која се види у позадини девастације школског система Србије.

Ово излагање у широком распону од Сократа до Кузанског, од Фукоа до Лакана, од Алтисера до Рансијера, и у књижевности од Флобера до Сартра, од Борхеса до Киша и од Мана до Пекића, уз нешто мало епистемологије и књижевне теорије коју допуштају примери Курцијуса и Ауербаха, хоће да покаже зашто су обнова система учења и места књижевности у образовном процесу пресудни за културноисторијски опстанак тзв. малих нација и малих отаџбина.

Aleksandar Jerkov

Faculty of Philology, University of Belgrade

LEARNING IGNORANCE AND MENTAL CORRUPTION

Since the earliest forms of teaching in human history, the key assumption has been that a teacher knows the knowledge that a student is ignorant of. Though this assumption indeed seems logical, with the exception of the Socratic, less skeptical tradition, it also hides a deeper truth. It is true that a teacher knows more than a student, but this does not mean that the teacher can resolve the gap between knowledge and truth. The end of the 20th century questioned the position of the subject and set the horizon of knowledge apart from the image of the wholeness of the consciousness that the subject may have. This period also emphasized the difference between knowledge and truth. However, the justified post-structuralist and post-modernist criticism, contrary to the essence of such criticism, gave room for a pedagogical squalor in which the primitivism of giving up knowledge reins over Socratic and post-modernist dilemmas. We are talking about the ideology which pertains that an ignorant person, or someone who knows very little, should be asked what he/she should know or would like to know. Instead of criticising the status of knowledge in modern times, we ended up with an instrument for destroying the system of knowledge. The vassal and semi-occupied countries conduct this self-destruction willingly in order to conform to a specific political project based not only on identification with the aggressor, but also on a specific form of mental corruption evident in the background of the devastation of the educational system in Serbia.

The purpose of this presentation, which draws back on the pool of theoretical knowledge ranging from Socrates to Kuzansky, from Foucault to Lacan, from Althusser to Ranciere, and in literature from Flaubert to Sartre, from Borges to Kiš, and from Mann to Pekić, with a little bit of epistemology and literary theory of Curtius and Auerbach, is to show why the renewal of the system of learning and the place of literature in the educational process is crucial for the cultural-historical survival of the so-called small nations.

Jasna Kudek Mirošević
Učiteljski fakultet, Univerzitet u Zagrebu

RAZVOJ KOMPETENCIJA U KURIKULARNOM PRISTUPU USMJERENOM NA DIJETE

Temeljne odlike kvalitetnih odgojno-obrazovnih ustanova 21. stoljeća odnose se na visoka očekivanja, učinkovito vođenje, praćenje učenja i poučavanja, suradnju i komunikaciju, stvaranje poticajnog okruženja za učenje te na profesionalni razvoj (Shannon, & Bylsma, 2007). Cilj je svakog učinkovitog sustava odgoja i obrazovanja osposobljavanje djece za suradnju, u upravljanju projektima, postavljanju i realizaciji ciljeva i prioriteta, planiranju i upravljanju svojim radom, donošenju zaključaka na osnovu rezultata te u odgovornosti i nošenju s različitim zadacima (*Partnership for 21st Century Skills*, 2009). U tom smislu, *Strategija obrazovanja, znanosti i tehnologije* u Republici Hrvatskoj (2014) u svom pristupu teži cjelovitom, fleksibilnom i učinkovitom sustavu odgoja i obrazovanja koji povezuje sve razine i vrste obrazovanja u harmoničnu i transparentnu cjelinu temeljenu na zajedničkim pozitivnim vrijednostima, načelima i ciljevima. Naglašava se kompetentnost i profesionalna etika koja podrazumijeva visoku stručnost svih nositelja odgojno-obrazovne djelatnosti i njihovu visoku odgovornost. U povezanosti s tim, izrazito je važno osigurati sustave podrške, praćenja i evaluacije te razvijati kompetencije odgojno-obrazovnih djelatnika koje novim strategijama poučavanja podržavaju kvalitetno učenje i poučavanje usklađeno s potrebama svakog djeteta. Riječ je o kurikularnom pristupu koji je usmjeren na dijete i učenika, a ne na sadržaje učenja. Za operacionalizaciju ovako orijentiranog kurikuluma, prioritet nije određivanje što, kada i na koji način s djecom treba raditi, već je potrebna nova razina profesionalnog promišljanja odgajatelja i učitelja kojima se nudi autonomija temeljena na njihovoj profesionalnoj odgovornosti i kompetencijama u odabiru sadržaja i aktivnosti.

Jasna Kudek Mirošević

Faculty of Teacher Education, University of Zagreb

COMPETENCE DEVELOPMENT IN A CHILD-DIRECTED CURRICULAR APPROACH

The basic characteristics of quality educational institutions in the 21st century imply high expectations, effective leadership, monitoring of teaching and learning, cooperation and communication, the creation of an encouraging environment for learning and an appropriate professional development (Shannon & Bylsma, 2007). The goal of every effective education system is to enable children to cooperate, manage projects, set and achieve goals and priorities, plan and coordinate their work, reach conclusions based on results, and take responsibility while dealing with different tasks (Partnership for 21st Century Skills, 2009). In that sense, the *Strategy for Education, Science and Technology* of the Republic of Croatia (2014) is aimed at a complete, flexible and efficient education system which connects all levels and education types into a harmonious and transparent whole, rooted in collective, positive values, principles and goals. Competence and professional ethics are emphasized. These imply a high level of skill and responsibility of all those involved in the field of education. With regard to that, it is imperative to ensure support, monitoring and evaluation systems to develop teachers' competences which, using new teaching strategies, support quality learning and teaching based on the specific needs of each child. This is a curricular approach directed at the child and pupil, rather than at the content being taught. To ensure the operationalization of the said curriculum, the priority is no longer on what to do, how and when to work with children. Rather, a new level of professional discourse is necessary among preschool and primary school teachers who are offered an autonomy founded on their professional responsibility and competences with regard to choosing the right content and activities.

**I ИЗАЗОВИ И ПЕРСПЕКТИВЕ
ПРОГРАМСКИХ (РЕ)ФОРМИ
У НАСТАВИ СРПСКОГ ЈЕЗИКА
И ЈЕЗИЧКЕ КУЛТУРЕ**

**I CHALLENGES AND
PERSPECTIVES
OF CURRICULAR (RE)FORMS
IN SERBIAN LANGUAGE AND
LANGUAGE CULTURE TEACHING**

Бојана Милосављевић

Училијски факултет, Универзитет у Београду

РЕЧНИЦИ И ЊИХОВА СВРХА У ОБРАЗОВАЊУ – ИЗ УГЛА БУДУЋИХ УЧИТЕЉА

У раду се настоји представити значај стицања знања о једнојезичним речницима српског језика, као и значај стицања лексикографске компетенције на академским студијама учитељских/педагошких факултета с обзиром на то да ови факултети школују наставнике који непосредно учествују у реализацији наставе српског језика и књижевности и већ у нижим разредима основне школе доприносе формирању језичке личности ученика. Отуда се у нашем истраживању путем упитника испитују студентска (пред)знања о речницима уопште, знања о типовима информација које се могу наћи у једнојезичним речницима српског језика, као и навике у вези с коришћењем речника. Истраживање се спроводи у оквиру двеју група студената Учитељског факултета. Прву групу чине студенти четврте године основних студија, који су на другој години студија имали у оквиру часова српског језика краћи, информативни курс о речницима. Другу групу студената чине студенти прве године основних академских студија, који на студијама још увек нису имали курс о речницима. Резултати истраживања иду у правцу следећих закључака – 1) утицај краћег информативног курса о речницима српског језика на другој година студија је осетан, и то нарочито у оним областима које се тичу теоријског знања студената, 2) међутим, потребни су додатни курсеви намењени употреби речника, односно курсеви на којима би се акценат ставио на практичну обуку студената у коришћењу речника.

Кључне речи: речници, лексикографска компетенција будућих учитеља, речничка култура, образовање.

Bojana Milosavljević

Teacher Education Faculty, University of Belgrade

DICTIONARIES AND THEIR PURPOSE IN EDUCATION
– FROM THE PERSPECTIVE OF THE PRE-SERVICE
PRIMARY SCHOOL TEACHERS

The paper looks at the significance of the knowledge about the monolingual dictionaries of Serbian language and of acquiring lexicographic competence at academic courses of teacher education/pedagogical faculties. These faculties train teachers who will teach Serbian language and Literature at the lower grades of primary school and contribute to the formation of pupils' linguistic personality. Our research involves a survey conducted to in the form of a questionnaire the purpose of which is to examine students' knowledge about dictionaries in general, types of information available in the monolingual dictionaries of Serbian Language, as well as their habits regarding the use of dictionaries. Two groups of students of the Teacher Education Faculty in Belgrade are included in the research. The first group consists of the fourth-year undergraduates who attended a short course on dictionaries as a part of their Serbian Language academic course in the second year of their studies. The second group consists of the first-year undergraduates who have not attended such a course yet. According to the research findings, we can conclude the following: 1) the impact of the short course on dictionaries on students is considerable, especially in the areas related to students' theoretical knowledge; 2) however, additional courses on the use of dictionaries are necessary. The focus of such courses should be on students' practical training for using dictionaries.

Keywords: dictionaries, lexicographic competence of pre-service primary school teachers, dictionary culture, education.

Марта Шиманска

Педагошки универзитет у Кракову

КОНЦЕПТ РАЗВИЈАЊА УЧЕНИЧКОГ МАТЕРЊЕГ ЈЕЗИКА У НАСТАВНОМ ПЛАНУ И ПРОГРАМУ РЕПУБЛИКЕ ПОЉСКЕ ИЗ 2016. ГОДИНЕ

Почев од 90-их пољско образовање се непрекидно реформише. Сваких неколико година наставници добијају нове планове и програме, као и нове уџбенике и стандарде за тестове. Циљ рада је анализа области развоја матерњег језика у најновијем наставном плану и програму за основну школу. У спроведеном истраживању узете су у обзир и постојеће студије о садржајима курикулума, његовој повезаности са развојем матерњег језика и потребама ученика (Mrazek, Nocoń, Kowalikowa, Szumańska). Истраживање се заснива на следећим критеријумима: циљеви учења (Bakuła, Kowalikowa, Szumańska), присуство актуелних лингвистичких садржаја у курикулуму (Chomsky, Grabias, Hymes), везе између компетенција и стицања знања (Szumańska), везе између наставе језика и језичке праксе, структура наставног плана и програма (Bruner), прилагођавање ученичком интелектуалном развоју (Shaffer, Przetacznik-Gierowska). Анализа наведених материјала довела је до следећих закључака: у новом наставном плану и програму наглашава се важност стицања знања у односу на његову примену, односно знање о језику одвојено је од практичне примене; изостављено је указивање на функције језичких конструкција у изговору речи и реченица; наставни план и програм не поштује увек интелектуални развој ученика; текст курикулума формулисан је налик захтевима на тестирању.

Кључне речи: реформа пољског образовања, наставни план и програм за основне школе, настава пољског језика у основној школи, језичке компетенције, однос стицања језичких знања и њихове примене.

Marta Szymańska

Pedagogical University of Cracow

THE CONCEPT OF DEVELOPING STUDENTS' MOTHER TONGUE IN THE POLISH CORE CURRICULUM FROM 2016

Since the 90s of the previous century, Polish education has been constantly under reform. Every few years teachers new core curricula are developed and teachers have to use new textbooks and adhere to new exam standards. The aim of the paper is to analyze the area of the mother tongue teaching and learning as prescribed by the last curriculum for primary school. The analysis took into account the results of previous studies related to the curricular content and its relationship with the development of linguistics and students' needs (Mrazek, Nocoń, Kowalikowa, Szymańska). The research was based on the following criteria: learning goals (Bakuła, Kowalikowa, Szymańska); the presence of the current linguistic content in the curriculum (Chomsky, Grabias, Hymes); correlation between competence development and knowledge acquisition (Szymańska); correlation between language teaching and language practice, the structure of the curriculum (Bruner); adaptation to the students' intellectual development (Shaffer, Przetacznik-Gierowska). The analysis of the material led to the following conclusions: the new curriculum strengthens the prevalence of gaining knowledge over its use in practice, in other words, the knowledge of the language has been separated from its practice; the functions of the language constructions in the pronunciation of words and sentences have been omitted; the curriculum does not always respect the intellectual development of students; the curriculum is written in the language of the exam requirements.

Keywords: reform of Polish education, primary school curriculum, teaching Polish language in primary school, language competencies, relation between linguistic knowledge and language practice.

Горан Зељић

Училијски факултет, Универзитет у Београду

ЛИНГВОМЕТОДИЧКИ ТЕКСТ У НАСТАВИ
МОРФОЛОГИЈЕ СРПСКОГ ЈЕЗИКА
НА МЛАЂЕМ ШКОЛСКОМ УЗРАСТУ

У раду аутор полази од морфологије као базичног нивоа у језичком систему, а анализира лингвометодичке текстове који су део наставних садржаја из ове области језика. Лингвометодички текст представља предлог, полазни текст на којем ученици уочавају одређену језичку (граматичку или правописну) појаву. Као такав, он представља важан део структуре уџбеника. На почетку сваке наставне јединице, ти текстови служе ученицима да уочавају, описују, дефинишу, па потом и увежбавају одређене језичке јединице па их потом пореде с другим. Уз добар полазни текст, који представља непосредну језичку праксу, отклања се могућа одбојност ученика према апстрактним језичким садржајима. Ти текстови требало би да буду засићени језичким појавама које се обрађују, те разноврсни по временској перспективи и уметничкој вредности. Требало би, дакле, да преовладавају примери из савременог језика, али се не смеју занемарити и они из нешто старијег периода. Циљ рада је да се испитају врсте и квалитет лингвометодичких текстова у настави морфологије на млађем школском узрасту. Анализом су обухваћени наставни садржаји из морфологије предвиђени за прва четири разреда основне школе. Као узорци за истраживање послужили су граматички уџбеници за млађе разреде основне школе и писане припреме за часове из граматике студената Учитељског факултета из Београда.

Кључне речи: српски језик, граматика, морфологија, методика српског језика.

Goran Zeljić

Teacher Education Faculty, University of Belgrade

LINGUAL-METHODOLOGICAL TEXT IN TEACHING
MORPHOLOGY OF SERBIAN LANGUAGE
TO EARLY PRIMARY SCHOOL PUPILS

The author of the paper starts from morphology as a basic level of language system and analyses the lingual-methodological texts that constitute a part of the teaching content in this linguistic area. Lingual-methodological texts serve as templates, initial texts for understanding grammatical or orthographical language phenomena, and represent an important part of the textbook structure. At the beginning of each teaching unit, these texts enable students to notice, describe, define and practise specific language units and compare them with other units. A good initial text as a direct language practice diminishes significantly students' negative perception of an abstract linguistic content. These texts should contain the linguistic phenomena that are being studied and should be diverse in terms of time perspective and artistic value. Therefore, although the examples from the contemporary language should prevail, the examples from a slightly older period must not be neglected. The aim of the research was to analyse the types and quality of the lingual-methodological texts used for teaching morphology at the younger school age. The morphology teaching content for the first four grades of primary school was analysed in the research. The research sample consisted of grammar textbooks for early primary grades, as well as lesson plans for grammar classes at the Teacher Education Faculty in Belgrade.

Keywords: Serbian Language, grammar, morphology, Serbian Language methodology.

Јелена Стевановић

Институт за издаваштво истраживања, Београд

Валерија Јанићијевић

Училишки факултет, Универзитет у Београду

ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА У ПРОГРАМИМА РАЗРЕДНЕ НАСТАВЕ: ПОРЕДБЕНА АНАЛИЗА

Један од најважнијих исхода целокупне наставе српског језика и књижевности јесте развијање, неговање и унапређивање језичке културе ученика. Њена улога је да граматичким и ортографским знањима омогући функционалну улогу у формалној и неформалној комуникацији ученика. Језичку културу тако можемо сматрати и релативно засебним, али и примењеним делом у програмима српског језика и књижевности. Међусобна условљеност језичке културе и граматике је, сама по себи разумљива, али је посебно важно повезивање наставе језичке културе са наставом књижевности. Књижевно дело, као врхунски израз језичког стваралаштва, остварено је језичко-стилским средствима, којима се изграђује и књижевни и језички укус ученика. Циљ овог рада био је да сагледамо у којој су мери у важећим и претходним наставним програмима слични, односно различити циљеви, задаци и исходи, као и дати садржаји намењени језичкој култури. У раду је коришћена поредбена (компаративна) анализа структуре и садржаја реформисаних наставних програма, усвојених 2017/2018. године и програма који су важили у Републици Србији од Другог светског рата до 2017. године (укупно 10 програма). Резултати истраживања указали су на два битна момента. Циљеви и задаци наставе језичке културе у ранији програмима у великој мери се подударају са данашњим прописаним исходима, будући да су и једни и други усмерени ка успостављању квалитетне и сврсисходне комуникације. Такође, у раду се закључује да се у новоусвојеним програмима, у делу који се односи на језичку културу, знатно више инсистира на примени знања и умења стечених током целокупне наставе српског језика и књижевности и на успешнијем развијању језичког сензибилитета ученика још у млађим разредима основне школе.

Кључне речи: језичка култура, реформа образовања, српски језик и књижевност, наставни програми, разредна настава.

Jelena Stevanović

Institute for Educational Research, Belgrade

Valerija Janićijević

Teacher Education Faculty, University of Belgrade

LANGUAGE CULTURE IN THE LOWER PRIMARY SCHOOL CURRICULA: A COMPARATIVE ANALYSIS

Development, cultivation, and improvement of pupils' language competence are the key outcomes of teaching Serbian Language and Literature. The purpose of this school subject is to make the knowledge of grammar and orthography functional in pupils' formal and informal communication. Language culture can therefore be viewed as a relatively autonomous, but also applied segment in the Serbian Language and Literature curricula. A mutual conditionality of language culture and grammar is in itself understandable, but connecting language culture lessons with literature lessons is also very important. Literary works, as the ultimate expression of linguistic creativity, are created by using linguistic and stylistic devices which develop both literary and linguistic taste of pupils. The aim of this paper was to examine the extent of similarities and differences among the goals, objectives, and outcomes, as well as the contents, of teaching language culture prescribed in the current and earlier curricula. The researchers used the comparative analysis of the structure and content of the reformed curricula adopted in 2017/2018 and the curricula that were in force in the Republic of Serbia from World War II until 2017 (10 curricula). There are two important conclusions of the research. First, the goals and objectives of teaching language culture in older curricula generally match the outcomes prescribed in the curricula that are currently in force, given that both these goals and objectives and the current outcomes are aimed at developing a better and more purposeful communication. Second, the recently adopted curricula, in the section referring to language culture, insist to a greater extent on using the knowledge and skills acquired throughout Serbian Language and Literature instruction and on a better development of linguistic sensibility of pupils as early as the lower primary school grades.

Keywords: Language culture, educational reform, Serbian Language and Literature, curricula, lower primary school grades.

Виолета Николовска

Факултет образовних наука, Универзитет „Гоце Делчев“, Штип

ЈЕЗИЧКЕ ГРЕШКЕ КАО ИНДИКАТОР ЈЕЗИЧКЕ КУЛТУРЕ

Централна теза од које полазимо је да студенти учитељских факултета, у настави из предмета матерњег језика, поред лингвистичких знања, треба да стекну и одговарајућу културу језичког изражавања. Управо због тога смо, у студијским програмима Факултета образовних наука на Универзитету „Гоце Делчев“ у Штипу, инкорпорирали предмет под називом: *Македонски језик са културом (језичкој) изражавања*. Предмет анализе нашег труда је управо сегмент *култура језичкој изражавања*. Поставили смо себи циљ да утврдимо ниво језичке културе наших студената у току њиховог студирања. Предмет наше анализе је електронска и усмена комуникација студената са професорима, њихове пројектне активности и завршни испит (у писменој форми). Језичке грешке анализирамо на два плана: на плану компетенције система (различитих језичких нивоа) и на плану компетенције употребе језика (употреба различитих функционалних стилова) (Del Hajnz 1980). Наше истраживање је показало да студенти имају низак ниво комуникативне компетенције (компетенције употребе језика у социјалном контексту). Под комуникативном компетенцијом подразумевамо вербалну, али и невербалну комуникацију, као и употребу стандардног језика као нарочитог типа социолекта/наддијалекта. Познавање метајезика (језика научне дефиниције у граматичким истраживањима) код наших студената је на вишем нивоу од познавања комуникативно (социјално) детерминисаних стилова језичке употребе. Резултати нашег истраживања показали су нам у ком правцу треба да развијемо одговарајући предметни програм (*Мајерњи језик и култура језичкој изражавања*). У том смислу и овај труд је посвећен сагледавању односа између наставних садржаја и исхода који добијамо.

Кључне речи: компетенција система, компетенција употребе, језичка култура.

Violeta Nikolovska

Faculty of Educational Sciences, University "Goce Delčev", Štip,

IRREGULAR USE OF STANDARD LANGUAGE AS INDICATOR OF CULTURE OF LINGUISTIC EXPRESSION

The central idea explored in our research is that students of teacher education faculties should acquire, apart from linguistic knowledge, an adequate culture of linguistic expression in academic courses of their mother tongue. This has motivated us to incorporate a new course in the core curriculum of the Faculty of Educational Sciences at the University Goce Delčev in Štip: Macedonian Language and Culture of Linguistic Expression. In our analysis we focused on the segment *culture of linguistic expression*. Our goal was to explore the level of linguistic culture of our students in the course of their studies. We analyzed both electronic and oral teacher-student communication, students' project activities and their final exam (in written form). The irregular use of the standard language was analyzed on two levels: the level of competence of the system (different language levels) and the level of communicative competence (the use of different styles of standard language) (Del Hajmz 1980). Our research has shown that students have a low level of communicative competence (the competence to use the language in a social context). Communicative competence also implies verbal and nonverbal communication, the use of standard language as a particular type of sociolect.

The knowledge of the metalanguage (the language of scientific definitions in the study of language) among our students is at a higher level than their knowledge of communicatively (socially) determined styles of standard language use. The results of this research show us in which direction to develop the course of Macedonian Language and Culture of Linguistic Expression. The paper will provide us with insights concerning the connection between teaching contents and outcomes.

Keywords: competence of the system, communicative competence, culture of linguistic expression.

Љубица Весић

Училијски факултет, Универзитет у Београду

ИМЕНИЦЕ *PLURALIA* И *SINGULARIA TANTUM* У НАСТАВИ ГРАМАТИКЕ

У раду се разматра положај именица *singularia* и *pluralia tantum* у настави граматике у основној школи. С обзиром на то да у овај тип именица спадају и оне које су фреквентне, попут *деца*, *браћа*, *млеко*, *враћа*, *кола* и сл., основни циљ рада је био да се у актуелним уџбеницима граматике за основну школу сагледа место и употреба именица *singularia* и *pluralia tantum*. Стога је било неопходно увидети када се ученици први пут сусрећу са овим типом именица, колико су оне заступљене у граматичким приручницима и уџбеницима за основну школу и како им се у настави приступа, односно како се одређује граматички број ових именица. Истраживање је обухватило анализу уџбеника српског језика за основну школу, тако што је представљен преглед примера и решења која нуде аутори уџбеника. У настави граматике о категорији броја именица говори се још у млађим разредима основне школе (од другог разреда). Посебну врсту чине именице које могу имати само облике једнине или само облике множине, тачније именице *singularia tantum* и *pluralia tantum*. О овом типу именица се у наставном програму за српски језик и књижевност нигде не говори експлицитно, али се њихова обрада подразумева у оним наставним јединицама у којима се говори о подели именица по значењу (властите, заједничке, збирне, градивне, апстрактне и глаголске) или о граматичкој категорији броја (једнина и множина). Имајући то у виду, аутор, ослањајући се на истраживање и релевантну литературу, даје могуће решење за приступ именицама овог типа.

Кључне речи: именице, граматички број, *pluralia tantum*, *singularia tantum*, настава граматике.

Ljubica Vesić

Teacher Education Faculty, University of Belgrade

PLURALIA AND SINGULARIA TANTUM NOUNS
IN GRAMMAR TEACHING

The paper looks at the place of *singularia* and *pluralia tantum* nouns in teaching grammar at primary school level. Given that this type of nouns includes high-frequency nouns, such as *деца, браћа, млеко, враџица, кола*, etc., the main aim of the paper was to determine the place and usage of *singularia* and *pluralia tantum* nouns in the primary school grammar textbooks currently used in Serbia. It was therefore necessary to establish when pupils encounter this type of nouns for the first time, the level of their representation in primary school grammar reference books and textbooks, as well as how these nouns are taught, i.e., how the grammatical number of these nouns is determined. The analysis of the primary school Serbian language textbooks was conducted by presenting an overview of examples and solutions offered by the authors of the textbooks. The category of the noun number is taught as early as the lower grades of primary school (2nd grade). This special category of nouns encompasses the nouns that can have only singular or plural forms, i.e. *singularia tantum* and *pluralia tantum* nouns. Though these nouns are not explicitly mentioned and explained in the Serbian Language and Literature syllabus, they are implicitly taught in lesson units dealing with the classification of nouns according to their meaning (proper, common, collective, material, abstract, gerund forms) or number as grammar category (singular and plural). Bearing this in mind, and drawing upon the research and relevant literature, the author of the paper offers a possible solution for teaching this type of nouns.

Keywords: nouns, grammatical number, *pluralia tantum*, *singularia tantum*, grammar teaching.

Нада Шева
Наташа Лалић Вучетић

Институт за издавачка истраживања, Београд

ИЗАЗОВИ У КРЕИРАЊУ БУКВАРА: ОДНОС ТЕКСТА И ИЛУСТРАЦИЈЕ

Уџбеници својим садржајима доприносе унапређивању образовања уколико прате одговарајуће стандарде и обезбеђују квалитет. Један од индикатора тог квалитета је и податак о присуству илустрација, као и односу илустрације и текста. Како у литератури недостаје систематизација методолошких приступа проблему односа илустрације и текста, намера нам је била да проширимо слику о тој релацији. Ово истраживање се наслања на резултате претходне студије о односу илустрације и ауторских текстова у савременим букварима пет издавача, препоручених у Каталогу уџбеника за школску 2016/2017. и 2017/2018. годину. Примењен је систем отворених кодова за праћење овог односа, где је показано да илустрације у буквару углавном остају на нивоу декоративне функције. У овом раду смо отишли корак даље у покушају да разумемо боље однос илустрације и текста кроз фокус-групе и интервјуе са учитељима и илустраторима. Резултати квалитативне анализе указују на то да учитељи у великој мери не препознају илустрацију као модел за грађење значења и даљу интерпретацију текста, као и да на квалитет илустрације могу да утичу економски и организациони фактори који су наметнути кроз динамику издавачког процеса. У будућим истраживањима пажњу би требало усмерити на директно праћење наставе и мотивациону улогу илустрација, како бисмо могли да у потпуности заокружимо смернице за креирање будућих уџбеника и унапређивање квалитета илустрација.

Кључне речи: буквар, илустрација, текст, настава.

Nada Ševa
Nataša Lalić Vučetić

Institute for Educational Advancement, Belgrade

CHALLENGES IN CREATING PRIMERS: THE CORRELATION BETWEEN TEXTS AND ILLUSTRATIONS

Textbooks represent one of the factors for the improvement of education, if they follow the appropriate standards and ensure quality. One of the indicators of that quality is related to the usage of illustrations, as well as their correlation with the text. Given that a systematic methodological framework for the research of the correlation between an illustration and a text is missing, our aim was to provide a more in-depth picture of this correlation. This study represents a continuation of the previous research about the correlation between illustrations and literary texts from five primers recommended in the Catalogue of the Textbooks for the school years 2016/2017 and 2017/2018. We have applied the open system of codes, intended for the description of this relationship and it was observed that the illustrations in the primers have a primarily illustrative role. In this study, we went one step further in order to understand the relationship between texts and illustrations through focus groups and interviews with class teachers and illustrators. The results of the qualitative analysis indicate that teachers do not recognize illustrations as a model for the development of meaning and further interpretation of the texts. Additionally, the results show that the quality of these illustrations is often connected to the economical, as well as organisational, issues imposed by the dynamics of the publishing process. Any further research should address the question of the usage of illustrations in the context of the classroom, as well as their motivational role. Only with this kind of data will we be able to fully complete the guidelines for the design of the future textbooks and further improvement of the quality of illustrations.

Keywords: primer, illustration, text, teaching.

Маринел Негру
Бриндуша Жујка

Училијски факултет, Универзитет у Београду

Вирђинија Поповић

Филозофски факултет, Универзитет у Новом Саду

ЕФИКАСНОСТ УПОТРЕБЕ НОВИХ ТЕХНОЛОГИЈА У НАСТАВИ НА РУМУНСКОМ ЈЕЗИКУ НА (ОСНОВНО)ШКОЛСКОМ УЗРАСТУ У ВОЈВОДИНИ, РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ

У савременом концепту образовања информационо-комуникационе технологије треба да заузму значајно место. Кључно питање које се намеће наставницима је како пренети знање ученицима, привући њихову пажњу и одржати занимљив час. Анализирајући конкретну образовну праксу у земљама из окружења приметили смо многобројне иновативне тенденције у њиховим образовним системима: приступање једном реалном курикулуму, флексибилност образовних програма, употреба интерактивних образовних стратегија, усмеравање на онога који учи. Циљ истраживања био је утврђивање нивоа интегрисања нових технологија у наставу на румунском језику у Војводини, Републици Србији. Истраживање је изведено методом теоријске анализе и дескриптивном методом. Као *техника исцртавања коришћено је анкеирање, а као инструменти исцртавања коришћен је анкеини ујединик* за наставнике, на узорку од 136 испитаника, који су нам омогућили анализу примене нових технологија у настави, и код којих смо испитивали иницијална знања из домена информационо-комуникационих технологија. На основу резултата истраживања могуће је одредити два правца интегрисања нових технологија у наставу на румунском језику: стварање и промовисање једне нове методологије за наставне предмете, засноване на ИКТ-у и обогаћивање наставних алата за иницијално образовање и стално усавршавање наставника који укључују коришћење нових технологија.

Кључне речи: наставници, вештине, информационо-комуникационе технологије, настава на румунском језику.

Marinel Negru
Brinduša Žujka

Teacher Education Faculty, University of Belgrade

Virđinija Popović

Faculty of Philosophy, University of Novi Sad

EFFICIENCY OF NEW TECHNOLOGIES IN TEACHING
IN ROMANIAN LANGUAGE AT PRIMARY SCHOOL LEVEL
IN VOJVODINA, REPUBLIC OF SERBIA

Information and communication technologies should have a significant place in the modern concept of education. A key challenge for teachers is how to convey knowledge to students, keep their attention and conduct an interesting lesson. Analyzing specific educational practices in the neighboring countries, we have observed many innovative trends in their educational systems: access to a realistic curriculum, flexibility of educational programs, the use of interactive learning strategies, and focus on learners. The aim of the research was to determine the level of integration of new technologies in teaching in the Romanian language in Vojvodina, the Republic of Serbia. The research was carried out using the method of theoretical analysis and the descriptive method. Survey was used as a research technique, and a survey questionnaire for teachers was used on a sample of 136 respondents, which enabled us to analyze the application of new technologies in teaching and to examine their initial knowledge in the domain of information and communication technologies. Based on the results of the research, it is possible to determine two ways of integrating new technologies in teaching in Romanian language: the creation and promotion of a new methodology for the ICT-based teaching tools and the enrichment of teaching tools for initial education and continuous teacher training involving the use of new technologies.

Keywords: teachers, skills, information and communication technologies, teaching in Romanian.

Sabina Višček

Osnovna škola Dušana Bordona Semdela, Koper

ЗАЈЕДНО У SVETU REČI: NEKOLIKO PRIMERA PROMOCIJE ČITANJA ZA ČITAOCE POČETNIKE

Čitanje je društvena i interaktivna aktivnost, a neki teoretičari koji se bave didaktikom razumevanja pročitanoг teksta (Aerila, Merisuo-Storm 2017) ističu da je važno da postoji poverenje između svih učesnika u procesu čitanja kako bi zajedno izgrađivali kulturu čitanja. (Haramija, Vilar 2017). Smisao članka je predstaviti načine stimulisanja čitanja u prvom razredu, koje je moguće kroz adekvatnu adaptaciju upotrebiti u prvom vaspitno-edukativnom periodu osnovne škole. Ciljevi istraživanja se fokusiraju na rano učenje čitanja, razvijanje čitalačke pismenosti i kulture čitanja. U istraživanju je opisana inovativna metoda čitanja za „značku za čitanje” (od 1961. godine nacionalni projekat koji je usmeren u motivaciju mladih čitalaca). Učenici su čitali knjige po sopstvenom izboru i analizirana su njihova izlaganja o pročitanoj knjizi. U školskoj 2017/18. godini izvedeno je akciono istraživanje koje je sprovedeno u 1. razredu gradske osnovne škole. Uključeno je bilo 26 učenica i učenika. Analizirano je izlaganje učenika o pročitanoj knjizi, njihova samorefleksija i povratna informacija koju su dobili od školskih drugarica i drugova. Rezultati ispitivanja pokazuju da su učenici koji su bili stimulisani za čitanje pročitali i analizirali mnogo više knjiga u odnosu na one učenike koji tu stimulaciju nisu imali. Međutim, jedan od glavnih zaključaka našeg istraživanja jeste podatak da učenici sa razvijenijom sposobnošću samoposmatranja imaju i razvijeniju sposobnost samoregulacije u procesu čitanja teksta. Ovaj podatak ukazuje na činjenicu da je došlo do napretka u razvijanju strategija čitanja. Uočeno je da su ovi učenici postigli očekivani nivo samoregulacije i tokom cele naredne školske godine.

Ključne reči: čitanje u 1. razredu, značka za čitanje, razvoj samoregulacije, kultura čitanja, promocija čitanja.

Sabina Višček

Primary School Dušan Bordol Semdel, Koper

TOGETHER IN THE WORLD OF WORDS: SOME IDEAS FOR PROMOTING READING FOR BEGINNER READERS

Reading can also be understood as a social and interactive activity and some modern theories on the didactics of reading comprehension (Aerila, Merisuo-Storm 2017) emphasise the significance of trust among all participants co-creating the culture of reading. With that in mind, primary school teachers and librarians should be open to cooperation (Haramija, Vilar 2017).

The purpose of this paper is to present various ways of promoting reading in the first grade, which (if altered) can be used in the scope of the entire first triad of primary school. The research objectives focus on early literacy learning, developing reading literacy, and the reading culture. The research puts forward an innovative method of reading texts for the reading badge (since 1961 a national project which emphasises the reading motivation of young readers). Students were supposed to read quality books of their own choice and their presentations were later analysed. We carried out an action research in the first grade of one local primary school during the school year of 2017/2018. Twenty-six students were included in the research. The students' performances on the read books, their self-reflection, and the feedback they received from their peers were all analysed. The findings show that students read and talked about books far more than the students who did not have such incentives. However, one of the key findings proved to be the higher level of the developed (self)regulation in students with regard to their own reading competence because of the (self)observation. This means progress in reading strategies. Those students also proved to have obtained their achieved level of (self)regulation throughout the following school year.

Keywords: reading in the first grade, reading badge, (self)regulation, reading culture, promoting reading.

Љиљана Плазинић

Училијски факултет, Универзитет у Београду

ШТА МОЖЕМО НАУЧИТИ О УНАПРЕЂЕЊУ ЧИТАЛАЧКЕ ПИСМЕНОСТИ ОД СРПСКИХ УЧЕНИКА?

Реформе наставних програма у Републици Србији померају фокус са наставних садржаја на образовне исходе. ПИСА студија, која процењује образовне исходе на крају обавезног образовања, указује да је ниво читалачке писмености најбољи предиктор образовне, економске и социјалне добробити појединца. Задаци на сваком нивоу читалачке писмености (ч.п.) разликују се према сложености која је одређена: карактеристикама текста, експлицитношћу инструкције и природом менталних операција неопходних за решавање задатка. Будући да метаанализе показују да око 50% варијансе успеха у учењу произилази из карактеристика ученика, циљ нашег истраживања је идентификација карактеристика по којима се разликују ученици на различитим нивоима ч.п. Статистичка анализа обављена је на подацима прикупљеним у оквиру ПИСА 2009 тестом читалачке писмености, *Училијником за ученике* и *ПИСА II училијником*. Из упитника у истраживање смо укључили све карактеристике које потичу од ученика и њихове перцепције наставног процеса (предикторске варијабле) и ниво ч.п. (критеријумска варијабла). Узорак је чинило 4718 ученика првих разреда из 147 средњих школа у Србији. Резултати показују да највећи допринос у предикцији нивоа постигнућа имају: метакогнитивна стратегија сумирања прочитаног и ученичка перцепција вредности школе за лични и професионални напредак, који су позитивно повезани са нивоом ч.п. као и школска анксиозност која указује на степен узнемирености и страха које ученици осећају приликом одговарања и која је негативно повезана са нивоом читалачке писмености.

Кључне речи: читалачка писменост, метакогнитивна стратегија сумирања, вредновање школе, школска анксиозност.

Ljiljana Plazinić

Teacher Education Faculty, University of Belgrade

WHAT CAN WE LEARN FROM OUR STUDENTS ABOUT THE IMPROVEMENT OF READING LITERACY?

Curricular reforms in the Republic of Serbia change the focus from content to learning outcomes. PISA survey that assesses learning outcomes at the end of compulsory education, suggests that the level of reading literacy is the best predictor of the academic, economic and social welfare. The tasks at every reading literacy level differ in complexity, which is determined by the characteristics of the text, the explicitness of the instruction, and the nature of mental operations necessary for the task solving. As meta-analyses show that about 50% of the variance of learning success arises from students' characteristics, the aim of our research is to identify the characteristics that distinguish students at different reading literacy levels. The statistical analysis of the PISA 2009 data was conducted by using a reading literacy test, the *Questionnaire for Students*, and an additional *PISA II Questionnaire* for students in Serbia. We included all student-related factors (predictor variables) and the level of reading literacy (criterion variable). The participants were 4718 students from 147 secondary schools in Serbia. The analysis showed that the best predictors of the reading literacy level are: the metacognitive strategy for summarizing the texts and students' perception of the benefits of the school education for personal and professional progress, both positively related to the level of reading literacy, as well as school anxiety that has statistically significant and negative contribution in explaining the differences in the reading literacy levels.

Keywords: reading literacy, metacognitive strategy of summarizing, attitudes toward school, school anxiety.

**II ИЗАЗОВИ И
ПЕРСПЕКТИВЕ
ПРОГРАМСКИХ
(РЕ)ФОРМИ У НАСТАВИ
КЊИЖЕВНОСТИ**

**II CHALLENGES AND
PERSPECTIVES OF
CURRICULAR
(RE)FORMS IN
LITERATURE TEACHING**

Зона Мркаљ

Филолошки факултет, Универзитет у Београду

ГДЕ СУ НЕСТАЛИ НАСТАВНИ ЦИЉЕВИ?

У раду ће се разматрати концепт нових програма наставе и учења за предмет Српски језик и књижевност у старијим разредима основне школе. Посебно ће се анализирати однос исхода за појединачне разреде и стандарда ученичких постигнућа за крај другог циклуса обавезног образовања, представљених у првобитном документу (који је још увек важећи) и ревидираних у другом документу, који још није званично усвојен, мада је измењен пре неколико година. Проблематизоваће се непостојање образовних, васпитних и функционалних циљева наставе и у терминолошком и у суштинском смислу. Анализираће се проблем функционализације наставних садржаја у области Књижевност, као и улога изборних литерарних садржаја у новим програмским поставкама. Посебно ће бити разматрана сложена наставна поступања приликом досезања исхода у раду с ученицима различитих могућности, способности и интересовања, у односу на процес наставног планирања, као и на чињеницу да исходи не представљају диференциране исказе, већ се односе на све ученике. Приликом анализе користиће се документи нових програма наставе и учења за пети и шести разред основне школе.

Кључне речи: исходи, стандарди ученичких постигнућа, нови програми наставе и учења, књижевност, наставни циљеви.

Zona Mrkalj

Faculty of Philology, University of Belgrade

WHERE DID THE TEACHING OBJECTIVES DISAPPEAR?

This paper will discuss the concept of the new program of teaching and learning of Serbian language and literature in the primary school. It will particularly analyze the relationship between outcomes for individual grades and standards of student achievement for the end of the second cycle of compulsory education, set in the original document (which is still valid) and revised in the second document, which has not been officially adopted, although it changed a few years ago. The lack of educational and functional goals of teaching will be problematized in both terminological and substantive terms. The paper examines the problem of the functioning of educational content in the field of Literature and the role of the optional literature content in the new curricular settings. Special attention will be given to complex teaching procedures for the realization of the set outcomes in working with students of different talents, abilities and interests in relation to the process of the curriculum planning, as well as to the fact that outcomes are not differentiated statements, but that they apply to all students. Documents pertaining to the new curricula for the fifth and sixth grades of the elementary school will be used in the analysis.

Keywords: outcomes, standards of student achievement, new curricula, literature, learning objectives.

Marek Pieniżek

Педагошки факултет у Кракову

СРПСКА ПОЕЗИЈА У ПОЉСКИМ ШКОЛАМА: ЛЕКЦИЈЕ О ТРАНСРЕГИОНАЛНОСТИ СЛОВЕНСКЕ ЗАЈЕДНИЦЕ

Рад је посвећен транскултурном сегменту курикулума матерњег језика као предлогу за активирање дијалога међу словенским културама кроз образовање. Указује се на потребу за стварањем осетљивости млађих генерација на звук, значење и општи значај сродних словенских језика. Аутор истиче мањкавост образовних програма наставе матерњег језика у погледу упознавања других словенских култура кроз часове књижевности и језика. Упркос сличним језицима и заједничком историјском памћењу, образовни системи словенских држава изоловани су једни од других. Осим тога, курикулуми су усмерени ка системским постигнућима лишавајући ученике унутрашње, афективне и социјалне мотивисаности да уче свој сопствени језик. Заобилазећи корисност књижевности и матерњих језика у дијалогу међу земљама у окружењу, образовање у словенским земљама умањује значај и употребну моћ наших језика, чиме аутоматски ојачава улогу енглеског језика у транснационалној комуникацији. Због тога аутор описује звук/глас словенске поезије (за децу) као атрактивни преносилац заједничког искуства формулисан у сродним језицима. На примеру изабраних песама српских песника за децу (Душана Попа Ђурђева и Душана Радовића) истраживач показује како наставник (комбиновањем звукова и типографских одлика текста) може атрактивно транспоновати српске песме на пољски језик. Аутор предлаже образовни дијалог сродних језика као елемент језичке политике, и као облик стварања интерпретативне заједнице (Stanley Fish) у Централној Европи.

Кључне речи: књижевност, језик, поезија, глас, словенска култура.

Marek Pieniżek

Pedagogical University of Cracow

SERBIAN POETRY IN POLISH SCHOOLS:
THE TRANS-REGIONAL SLAVIC COMMUNITY LESSONS

The author presents a trans-cultural segment of the mother tongue curriculum as a proposal for educational activation of the dialogue among Slavic cultures. The author emphasizes the need to open the sensitivity of the younger generation to the sound and the significance of the related Slavic languages. The researcher emphasizes the lack of educational programs supporting the Slavic community through school literary and language lessons. Despite the similarities between the languages and historical memory, our education systems work in isolation. In addition, they care only for systemic results, depriving students of internal, emotional, social motivation to study their own mother tongue. Skipping the usefulness of literature and native languages in the neighborhood dialogue, Slavic education reduces the importance and usability of native languages and automatically raises the role of English in international communication. Therefore, the author describes the sound/voice of Slavic poetry as an attractive transmitter of common experiences formulated in similar languages. By the example of selected poems of Serbian poets (P. D. Đurđev, D. Radović), the researcher demonstrates how teachers, combining sound and typography, can attractively transpose Serbian poems into the Polish language. The author proposes to treat the educational dialogue between the related languages as an element of language policy, and as a form of creating the interpretive community (S. Fish) in Central Europe.

Keywords: Literature, language, poetry, voice, Slavic culture.

Александар Јовановић

Училијски факултет, Универзитет у Београду

ПУТОВАЊА КАО ВИД ОБРАЗОВАЊА И КУЛТУРЕ

Путовање је одувек имало снажну образовну улогу, као један од најбитнијих чинилаца образовања до данас. Посебно важну улогу она стичу почев од XVIII века, када „образовна путовања”, или велики походи (*Grand tours*), постају потреба сваког образованог човека. Проучавање путовања произилази из *ујоредне/компаративне књижевности* и у њој настале *имагологије*, која се бави проучавањем представа о страним земљама и народима, као и представама странаца о нашој земљи и народу. У савременом свету мењају се начини и садржај путовања, али се њихова образовна улога не губи, него се, напротив, повећава. О томе нам, поред традиционалног назива *ходочашће*, сведоче и нови термини као што су *стручна екскурзија*, *култура путовања*, *културни туризам*. У раду се указује на више могућих образовних аспеката путовања, почев од практичног (избора садржаја, културолошких припрема) до умећа читања културних знакова и стварања предуслова за сложени културноисторијски доживљај ученика и студената.

Кључне речи: путовање, образовање, просветитељство, ходочашћа, стручна екскурзија, културни туризам, имагологија, итинерологија, путописи.

Aleksandar Jovanović

Teacher Education Faculty, University of Belgrade

TRAVEL AS A FORM OF EDUCATION AND CULTURE

Travel has always had a strong educational role and has been one of the most important features of the process of education. Its importance has grown since the XVIII century, when educational travels (the Grand Tours) became the necessity of every educated person. As an object of study, travel study is embedded in comparative literature and imagology, a discipline which deals with cultural construction and literary representation of foreign countries and people, as well as with foreigners' ideas about our own country and people. Although our contemporary world has changed the form and content of travel, its educational importance is not lost - it has even become stronger. Apart from the traditional term *pilgrimage*, new terms are being added, such as *cultural travel*, *travel culture*, *cultural tourism*. This paper elaborates on some educational aspects of travel, from the practical ones (choice of destinations, cultural preparations) to the art of recognizing and reading the signs of culture and constructing the wholesome chronotopic image with the students, i. e. the preconditions for a complex cultural history experience.

Keywords: travel, education, Age of Enlightenment, pilgrimage, educational travel, cultural tourism, imagology, itinerariology, travel literature.

Зорана Опачић

Училијски факултет, Универзитет у Београду

САВРЕМЕНА КЊИЖЕВНОСТ У НАСТАВНИМ
ПЛАНОВИМА И ПРОГРАМИМА ЗА ВИШЕ РАЗРЕДЕ
ОСНОВНЕ ШКОЛЕ – ПУТ КА ПРЕВАЗИЛАЖЕЊУ
КРИЗЕ ЧИТАЊА

У раду ћемо се бавити облашћу Књижевност у новим наставним плановима и програмима из српског језика и књижевности за више разреде основне школе (за пети, шести и седми разред). Намера нам је да укажемо на улогу и значај укључивања савремених (још неканонизованих) писаца и дела у програме – као и на укључивање већег броја списатељица. Полазимо од хипотезе да дела савремених аутора у већој мери кореспондирају са изграђивањем читалачких афинитета ученика, критичког промишљања смисла књижевног текста и повезивања са сопственим искуством и околностима у којима живи (што су исходи предмета), будући да се у њима тематизују актуелни проблеми у одрастању (криза читања, презапослени родитељи, вршњачки односи, виртуелни свет као чинилац одрастања, међунационални односи), али и на нов начин тематизују теме, мотиви и јунаци књижевне традиције (словенска митологија, лик Марка Краљевића, деспота Стефана Лазаревића, канонски писци као јунаци текстова и сл.). Будући да су дела (заступљена највише у допунском избору) својим мотивима често сродна канонским делима, а структуром и приповедним поступцима иновативна, она имају улогу да ученика мотивишу на читање, подстакну га не само на актуелизовање њиховог значења већ и да му покажу како је књижевна традиција изразито продуктивни образац старије – али и савремене књижевности, те представљају мост ка разумевању књижевности, неговању културноисторијске баштине и полазиште за развијање критичког односа према стварности.

Кључне речи: наставни планови и програми, виши разреди основне школе, читалачки афинитети, криза читања, књижевна традиција као продуктивни образац, савремена књижевност за децу и младе.

Zorana Opačić

Teacher Education Faculty, University of Belgrade

CONTEMPORARY LITERATURE IN THE CURRICULA
FOR THE HIGHER GRADES OF PRIMARY SCHOOL –
THE WAY OF OVERCOMING THE READING CRISIS

The paper looks at the area of Literature in the new curricula of the Serbian Language and Literature for the higher grades of primary school (5th-7th grades). Our intention is to point out the role and significance of including not only the contemporary (but still not canonised) writers and works, but also a larger number of female writers in the curricula. The starting point of the paper is our hypothesis that the works of contemporary authors largely correspond to the development of pupils' reading preferences, their critical interpretation of the meaning of literary texts, and their own experience and living conditions (school subject outcomes), given that these texts deal with the problems of growing up (reading crisis, busy parents, peer relationships, virtual reality as a factor of growing up, inter-ethnic relations). In addition, the texts offer a new approach to topics, motives, and the heroes of traditional literature (Slavic mythology, Marko Kraljević, prince Stefan Lazarević, canonical writers as literary characters, etc.). As the works (included mostly in supplementary reading lists) are in terms of their motives often similar to canonical works, and their structure and narrative techniques are innovative, their role is to motivate pupils to read and to encourage them not only to objectify their meaning, but also to demonstrate that literary tradition is a productive template of an older as well as contemporary literature. As such, these works are a useful link for understanding literature and fostering cultural and historical heritage, as well as a starting point for developing students' critical attitude towards reality.

Keywords: curricula, higher grades of primary school, readers' literary preferences, reading crisis, literary tradition as a productive template, contemporary literature for children and the young.

Слађана Јаћимовић

Училијски факултет, Универзитет у Београду

РЕФОРМА ПРОГРАМА НАСТАВЕ КЊИЖЕВНОСТИ У СРЕДЊИМ ШКОЛАМА – ИЗАЗОВИ И ОГРАНИЧЕЊА

У раду ће бити указано на досадашње резултате и отворене могућности у текућој реформи образовања у Србији, а у вези са наставом Српског језика и књижевности (књижевности) у средњим школама. Анализираће се измене имплементираних у наставним плановима и програмима овог наставног предмета за први разред гимназија и стручних школа, као и предстојеће измене за други разред. Такође ће бити указано на отворене могућности у даљој реформи за преостала два разреда средњих школа, али и на извесна ограничења која се намећу пред тимовима стручњака задуженим за њено спровођење.

Кључне речи: реформа, књижевни канон, узрасне могућности, лектира, фонд часова.

Sladana Jaćimović

Teacher Education Faculty, University of Belgrade

REFORM OF THE SECONDARY EDUCATION LITERATURE
CURRICULA – CHALLENGES AND CONSTRAINTS

The paper looks at the results of the ongoing educational reform in Serbia and explores the opportunities that the reform offers for teaching Serbian Language and Literature (literature) in secondary schools. The author will analyse the changes implemented in the curricula for the first grade of high schools and vocational schools, as well as the forthcoming changes in the second-grade curricula. The paper will also focus on the new opportunities that the reform of the curricula for the remaining two grades of secondary school will offer for teaching this school subject, but also on the constraints that the expert teams are being faced with in terms of the implementation of the reform.

Keywords: reform, literary canon, age-specific abilities, reading lists, number of lessons.

Светлана Илибашић
Јадранка Милошевић

Завод за унапређивање образовања и васпитања, Београд

УЛОГА КЊИЖЕВНОСТИ У НАСТАВНИМ ПРОГРАМИМА СРПСКОГА ЈЕЗИКА У ОСНОВНОЈ ШКОЛИ

Функција књижевности је неспорна и у првом и у другом циклусу образовања и велики је значај ове теме у реализацији циљева наставног предмета какав је Српски језик. С тим у вези, циљ рада био је да се утврде новине и разлике у старим и новим програмима у последњих четрдесет година, улога школске и домаће лектире, анализа структуре и садржаја наставних програма са акцентом на књижевности, утврђивање принципа избора књижевних дела и њихова функција у остваривању програма. Приликом истраживања сличности и разлика у програмима примењена је дескриптивна метода. Предмет анализе били су наставни програми предмета Српски језик за протеклих четрдесет година. Упоредном анализом неважећих и актуелних програма утврђено је у којим су друштвеним контекстима настајали програми и како се то одразило на одабир књижевних дела; каква је структура једних и других програма; у чему се огледају сличности и разлике. Циљеви и задаци наставе књижевности у ранијим програмима углавном кореспондирају са прописаним исходима у актуелним програмима, јер су и једни и други усмерени ка развијању читалачких компетенција и формирању критичког мишљења. Поред тога, може се закључити да је у новоусвојеним програмима знатно више пажње посвећено међупредметним компетенцијама, као и функционалној примени знања и умења стечених током наставе књижевности.

Кључне речи: српски језик, наставни програм, исходи, стандарди.

Svetlana Ilibašić
Jadranka Milošević

Institute for Educational Advancement, Belgrade

THE ROLE OF LITERATURE IN THE PRIMARY SCHOOL SERBIAN LANGUAGE CURRICULA

The function of literature is undoubtedly very important both in the first and the second cycles of education. There is a great significance of this topic for the realization of the goals of the school subject Serbian Language. Therefore, the goal of this paper was to establish the similarities and differences between the old and new curricula developed in the last 40 years, as well as the role of the school reading lists and domestic literature; to analyse the structure and content of the curricula with an emphasis on literature; to determine the principles in selecting literature works and their function in implementing the curricula. The descriptive method was used for determining the similarities and differences among the curricula. The Serbian Language curricula developed in the past 40 years were the object of our research. Using the comparative analysis we determined the following: the social contexts in which the outdated and current curricula were created; the effect of the social context on the selection of literary works; the structure of the old and the new curricula; the character of the differences and similarities between them. The goals and objectives of teaching literature in the earlier curricula generally correspond with the prescribed outcomes in the current curricula. They are both aimed at developing reading competences and critical thinking skills. Furthermore, our conclusion is that the new curricula focus much more on inter-curricular competences and on the functional implementation of knowledge and skills acquired in literature lessons.

Keywords: Serbian Language, curricula, outcomes, standards.

Валерија Јанићијевић

Училијски факултет, Универзитет у Београду

ИСХОДИ И ЛЕКТИРА: КРОЗ НОВЕ ПРОГРАМЕ ЗА РАЗРЕДНУ НАСТАВУ КЊИЖЕВНОСТИ

У концепцији наставе засноване на стандардима и из њих произашлим исходима, настава књижевности заузима посебно место и отвара низ методичких питања. Најпре, како дефинисати стандарде и исходе за наставу књижевности, а посебно како измерити врсту и степен разумевања књижевног дела, јер не постоји исход који се може одвојити од самог дела на које се односи. Зато је веома битно размотрити природу, садржај и улогу лектире у програмима за наставу књижевности. Не само да није свеједно на којим се делима остварују одређени књижевнотеоријски и књижевноисторијски исходи него је веома важно да на делима која читају у настави ученици заволе књижевност и богате своју личност. Зато су уопштени исходи не само непрецизни, него заобилазе оно што је најбитније у читалачком сусрету ученика и дела. У овом раду се стога разматра место и улога лектире у новим програмима наставе и учења, са циљем да се рехабилитује важност процеса читања, разумевања вредних књижевних дела и систематског изграђивања љубави према књижевности. Будући да су нови наставни програми у великој мери засновани на исходима, неопходно је да они буду тако исказани да се сасвим приближе сваком појединачном делу које се обрађује, чак да произађу из њега.

Кључне речи: програми наставе и учења, настава књижевности, исходи, знање о књижевности, разумевање књижевног дела, лектира.

Valerija Janićijević

Teacher Education Faculty, University of Belgrade

LEARNING OUTCOMES AND COMPULSORY READING LISTS:
AN OVERVIEW OF THE NEW CURRICULA
FOR TEACHING LITERATURE IN THE LOWER GRADES
OF PRIMARY SCHOOL

Teaching literature has a special place and raises many methodological questions in the concept of teaching based on standards and the resulting outcomes. First, how to define the standards and outcomes for teaching literature, and particularly how to measure the type and the level of understanding of any literary work, given that the outcomes are inseparable from the pertaining literary works? It is therefore necessary to examine the nature, content, and the role of compulsory reading lists in teaching literature. The selection of literary works for achieving specific literary and historical outcomes is very important, but it is crucial that through these works students get to like literature and enrich their personalities. Generalised outcomes are therefore not only imprecise, but they also disregard the key element of students' relationship with literary works. The paper looks at the place and role of compulsory reading lists in the new curricula, and the aim is to rehabilitate the importance of the reading process, the understanding of the valuable works of literature, and the systematic development of love of literature. Given that the new curricula are largely based on outcomes, these outcomes must be expressed in a such a manner that they not only correspond to each individual literary work included in the curricula, but arise from it.

Keywords: curricula, teaching literature, outcomes, knowledge about literature, understanding literary works, compulsory reading lists.

Наташа Станковић Шошо

Филолошки факултет, Универзитет у Београду

НАРОДНА (УСМЕНА) КЊИЖЕВНОСТ У РЕФОРМИСАНИМ ПРОГРАМИМА ЗА ОСНОВНУ ШКОЛУ

У раду се анализира жанровска заступљеност народне (усмене) књижевности у реформисаним програмима за основну школу, указује на разноврсне могућности динамике њихове интерпретације и корелативне приступе којима се остварују програмом предвиђени исходи у разредној настави.

У раду се образлаже на који је начин могуће применити бројна методичка гледишта, корелативне и функционалне методичке радње и поступке у наставном проучавању усмене књижевности у основној школи. Сагледава се њихова заступљеност у наставним програмима у читанкама за основну школу и указује на адекватну примену методичких гледишта у читању и проучавању одабраних текстова, као и на уметничке вредности, посебност и сврховитост проучавања народне књижевности у настави српског језика. Испитују се теоријски и методолошки аспекти наставе народне књижевности у разредној настави. Образлаже се сврсисходност читања и проучавања разноврсних жанрова усмене књижевности: народне успаванке, шаљиве народне песме, епске народне песме, народне басне, шаљиве народне приче, народне бајке, приче о животињама, легендарне приче о Светом Сави и кратке фолклорне форме (загонетке, брзалице, питалице, разбрајалице, пословице) у настави. На одабраним примерима књижевних текстова усмене књижевности актуализује се питање методичке теорије и праксе и указује на значај њиховог упоредног проучавања усмене и писане књижевности у настави. У том смислу, испитују се адекватне методолошке и методичке компетенције за примање и деловање књижевног текста у наставном контексту, али и образлаже значај компаративног приступа усмене и ауторске књижевности и њихове интерлитерарне и интеркултуралне перспективе.

Кључне речи: народна (усмена) књижевност, народна поезија, народна проза, наставни садржаји и исходи у разредној настави.

Nataša Stanković Šošo

Faculty of Philology, University of Belgrade

FOLK (ORAL) LITERATURE IN THE REFORMED CURRICULA FOR PRIMARY SCHOOLS

The work analyses presence of folk (oral) literature in the reformed curricula for primary schools, shows different dynamics for their interpretation and correlated approaches used to reach the outcomes determined for the lower-primary.

The paper explains how a number of methodical points, correlative and functional methodical actions and procedures could be applied in the teaching of oral literature in elementary school. This work also researches their representation in the curriculum and readers for primary school, indicating adequate application of methodical points of view in the reading and study of selected texts, as well as the artistic values, specialty and purposefulness of the study of folk literature in the teaching of Serbian Language. Special emphasis is laid on the theoretical and methodical aspects of teaching of folk literature, explaining the purpose of reading and studying various genres of oral literature: folk lullabies, humorous folk poems, epic folk poetry, folk fables, humorous folk tales, folk fairy tales, stories about animals, legendary stories about Saint Sava and short folklore forms (riddles, questions, tongue twisters, proverbs) in the teaching process. Using selected examples of oral literature, the paper researches the issue of methodical theory and practice, and it points out the importance of comparative study of oral and written literature in the teaching process. According to this, the paper examines adequate methodological and methodical competences for the acceptance and influence of literary text in the teaching context, but it also explains the importance of a comparative approach in the studying of oral and written literature and their interliterary and intercultural perspectives.

Keywords: folk (oral) literature, folk poetry, folk prose, curricula contents and outcomes in lower-primary.

Валентина В. Хамовић

Училијски факултет, Универзитет у Београду

ИЗБОРНА ЛЕКТИРА И ИЗАЗОВИ РЕФОРМЕ

У раду настојимо да укажемо на корелацију наставног плана и програма предмета *Српски језик и књижевност* у основној школи и његових реформских потенцијала унутар образовног система. Наша позорност ће нарочито бити усмерена на корпус књижевноуметничких текстова који спадају у тзв. *изборну лектуру*. Осим текстова који представљају својеврсни канон српске и светске књижевности, наставни план и програм прати и актуелне књижевне токове, чиме се ученику нуди могућност самеравања традиционалних и модерних књижевних поступака као и укључивање књижевне уметности у савремени педагошко-психолошко-социјални контекст. Ту врсту повезаности између лектире и сензибилитета модерног детета пратићемо кроз избор игриво-нонсенсне поезије Душана Поп Ђурђева.

Кључне речи: наставни план, изборна лектира, савремена књижевност, нонсенс, Душан Поп Ђурђев.

Valentina Hamović

Teacher Education Faculty, University of Belgrade

OPTIONAL READING LISTS AND REFORMS

In this paper, we try to point out the correlation between the curriculum of the Serbian language and literature in elementary school and its reform potentials within the education system. Our attention will be particularly focused on the corpus of literary works that fall into the category of optional reading lists. In addition to the texts that represent a kind of canon of Serbian and world literature, the curriculum also follows current literary trends, offering the student the possibility of sampling traditional and modern literary techniques as well as the inclusion of literary art in the contemporary pedagogical-psychological-social context. We will follow this kind of connection between the reading lists and the sensibility of a modern child through the selection of the playful-nonsense poetry of Dušan Pop Đurđev.

Keywords: curriculum, optional reading lists, contemporary literature, nonsense, Dušan Pop Đurđev.

Милена Милева Блажић

Педагошки факултет, Универзитет у Љубљани

ИНОВАТИВНИ ОБЛИЦИ УЧЕЊА И ПОУЧАВАЊА НА ПРИМЕРУ БАЈКЕ „ЗЛАТНА ПТИЦА”

Интердисциплинарно изучавање простора у књижевном тексту – поступком мапирања реалног и имагинацијског простора (*distant reading*) доводи до спознаје како се сваки национални корпус може сагледавати као чинилац ширег, међународног књижевног наслеђа (за разлику од *close reading*). Текстови погодни за поступак мапирања су народне бајке, засноване на мотивима из Аарне-Томпсоновог међународног индекса мотива. У раду се бавимо мапирањем простора у словеначкој народној бајци „Златна птица” као могућим приступом тумачењу књижевног дела којим ученици увиђају како дела националне књижевности нису монокултурна, већ у себи садрже интернационални (или интертекстуални) контекст. Дајемо примере примене оваквог приступа књижевном тексту у настави на свим образовним нивоима: у предшколском и раношколском узрасту (сликовница Еле Пероци *Маца Пајучарка*, сликовница *Мачак Мури*), у средњошколској (збирка песама Ника Графенауера *Спшара Љубљана*) и у универзитетској настави. Млади преводиоци Универзитета у Љубљани и студенти Педагошког факултета Универзитета у Љубљани вршили су поступак мапирања Гримових бајки на основу АТУ индекса, а затим су мапирани и простор словеначке књижевне културе (не/покретно културно наслеђе) у песми *Леја Вига* Вида Рока Тркаја из збирке Игора Саксиде (*Kla kla klasika*, 2017). У закључку представљамо резултате ове наставне методе и указујемо на могућност њиховог коришћења у наставној пракси.

Кључне речи: мапирање, бајка, „Златна птица”, Аарне-Томпсон-Утеров индекс мотива, настава књижевности, интердисциплинарност.

Milena Mileva Blažić

Faculty of Education, University of Ljubljana

INNOVATIVE FORMS OF TEACHING AND LEARNING ON THE EXAMPLE OF THE FAIRY TALE “GOLDEN BIRD”

Interdisciplinary study of space in literary texts - the act of mapping real and imaginary distance (distant reading) leads to the realization of how national literature can be viewed within a broader, international literary heritage. Texts suitable for mapping are folk fairy tales based on motives from Aarne-Thompson-Uther's international index. The paper deals with mapping out the space in the Slovenian folk fairy tale “Golden Bird” as a possible approach to interpretation of literary works which enables students to realise that the works of national literature are not monocultural, but that they also contain international (intertextual) contexts. The author of the paper offers examples of this approach for all levels of education: preschool and early primary level (Ela Peroci's picture-books *Maca papučarka* and *Mačak Muri*), high school level (Niko Grafenauer's collection of poetry (*Old Ljubljana*)), and texts for university courses. Young translators from the University of Ljubljana and students of the Pedagogical Faculty of the University of Ljubljana mapped out Grimm's fairy tales by using the ATU Index, and then they mapped out the space of the Slovenian literary culture in Vido Roko Trkaj's poem *Lepa Vida* from Igor Saksida's collection of poetry (*Kla kla klasika*, 2017). The paper concludes with the presentation of the results of using this teaching method and a recommendation for its implementation in the classroom.

Keywords: mapping, fairy tale, Golden Bird, Aarne-Thompson-Uther's Index, teaching of literature, interdisciplinarity.

Јелена Панић Мараш
Страхиња Полић

Училишњски факултет, Универзитет у Београду

КЛАСИЦИ СРПСКЕ КЊИЖЕВНОСТИ,
ИВО АНДРИЋ И МИЛОШ ЦРЊАНСКИ,
У ПРОГРАМИМА ОСНОВНЕ ШКОЛЕ

Наше излагање биће посвећено месту које у наставном курикулуму заузимају два класика српске књижевности – Милош Црњански и Иво Андрић. Циљ излагања је да се, узимајући у обзир избор и заступљеност текстова ових аутора, преиспитају њихови статуси унутар наставних програма и, сходно томе, представи како се поменути чиниоци одражавају на формирање рецепције њиховог опуса у ширем контексту културне, а потом и уже књижевне перцепције. Посматрајући програме за више разреде основне школе уочава се доминација једног и скрајнутост, безмало маргинализованост другог класика. Исто тако, у излагању ће бити речи о селекцији текстова и њихове (не)оправданости према исходима и образованим стандардима. Посебна пажња биће посвећена анализи селектираних текстова Иве Андрића и Милоша Црњанског у програмима основних школа.

Управо из тог разлога у излагању ће бити речи о квантитативној и квалитативној анализи текстова који се налазе у програму. Уважавајући читалачке компетенције ученика, у излагању се бавимо преиспитивањем усклађености одабраних текстова са постулираним исходима и образовним стандардима.

Додатно, примећујемо да се уочена тенденција у избору текстова настава и у разредима средње школе; тиме се ова несразмерност међу опусима најзначајнијих аутора српске књижевности двадесетог века (п)одржава.

На крају, намера нам је да, с обзиром на то да је процес реформисања програма још увек у току, укажемо на могућности делимице равномернијег односа међу овим ауторима. Уз уважавање образовних стандарда и исхода, у излагању се нуде нове могућности у избору и заступљености текстова како Милоша Црњанског, тако и Иве Андрића.

Кључне речи: Иво Андрић, Милош Црњански, програми за више разреде основне школе, исходи, канон.

Jelena Panić Maraš
Strahinja Polić

Teacher Education Faculty, University of Belgrade

THE CLASSICS OF SERBIAN LITERATURE,
IVO ANDRIĆ AND MILOŠ CRNJANSKI,
IN ELEMENTARY SCHOOL CURRICULA

Our paper looks at the place of two classics of Serbian literature – Ivo Andrić and Miloš Crnjanski – in the literature curricula. The aim of the paper is to examine, while taking into account the selection and representation of the texts written by these authors, their status in the curricula and, accordingly, to present how these factors reflect on forming the reception of their opus in a wider cultural context and in the context of a narrower literary perception. The analysis of the curricula for the higher grades of elementary school has shown the prevalence of one author, while the other has been neglected, almost marginalized. The paper also elaborates on the selection of the texts and its justification (or the lack of it) in terms of learning outcomes and educational standards. The paper further focuses on the analysis of the selected texts of Ivo Andrić and Miloš Crnjanski in the elementary school curricula.

The researchers also present the quantitative and qualitative analyses of the texts included in the curricula; while acknowledging pupils' reading competences, the level of harmonization of the selected texts with the prescribed outcomes and educational standards is analyzed as well.

In addition, the identified tendency regarding the selection of the texts has also been observed in the high school curricula. In this way, the disparity regarding the opuses of the two most significant 20th century writers in Serbian literature still persists.

Given that the curricular reform process is not over, the researchers would like to point out the possibility of a more balanced representation of these two authors. The paper offers, in line with the educational standards and outcomes, some new ideas in terms of the selection of the texts and representation of Ivo Andrić and Miloš Crnjanski.

Keywords: Ivo Andrić, Miloš Crnjanski, curriculum, canon.

Немања Каровић

Училијски факултет, Универзитет у Београду

МЕТОДИЧКИ ПРИСТУП ПОЕМИ
(„ЛАМЕНТ НАД БЕОГРАДОМ” МИЛОША ЦРЊАНСКОГ)

У раду се испитују потенцијални правци наставног изучавања поеме. Истраживачко полазиште био је покушај да се проблематичности са којима се наука о књижевности одувек сусретала при тежњама прецизнијег одређивања и коначног дефинисања овог жанра, сагледају као могућа предност у контексту методичке обраде поеме. Након приказа историјског развоја, аналитичко-синтетичког сагледавања и проблемског разматрања поетичких одлика поменутог жанра, указано је на својеврсну сазнајну поливалентност коју ова књижевна врста показује при наставној интерпретацији, а која се огледа у чињеници да се школско тумачење поеме може усмеравати ка бројним и разноврсним образовним сферама. Наведени истраживачки закључци конкретизовани су на предложеном примеру наставне интерпретације „Ламента над Београдом” Милоша Црњанског. Разлог због којег смо за примену истраживачких ставова на конкретном примеру одабрали „Ламент над Београдом” јесте чињеница да то није прва поема са којом се ученици основне школе сусрећу, јер јој претходи познавање и других дела овог жанра: „Ђачког растанка” Бранка Радичевића и „Вашара у Тополи” Добрице Ерића. Отуда је интерпретација поеме Милоша Црњанског погодна прилика да се ученичка знања о овој књижевној врсти обједине, обогате и заокруже на аналитичко-синтетички начин.

Кључне речи: поема, настава, књижевни родови, теорија жанрова, сазнајна поливалентност, поезика.

Nemanja Karović

Teacher Education Faculty, University of Belgrade

THE METHODOLOGICAL APPROACH TO POEMS
(MILOŠ CRNJANSKI, “LAMENT NAD BEOGRADOM”)

The paper examines the potential directions of the study of poems in the school setting. The starting point of the research was an attempt to view the problems which literary science has always encountered in an effort to provide a more precise or the ultimate definition of this genre as a possible advantage in the context of the methodological treatment of poems. After depicting the historical development, offering an analytical-synthetic analysis, and problem-focused consideration of the poetic features of the genre, the paper elaborates on the kind of cognitive polyvalence that this literary type shows during interpretation of the poems in the classroom, which is reflected in the fact that the school interpretation of the poem can be directed towards numerous and diverse educational spheres. These research conclusions are demonstrated on the example of the interpretation of the poem “Lament nad Beogradom” by Miloš Crnjanski in literature classes. The reason for selecting this poem lies in the fact that this is not the first poem that primary school pupils have to interpret. It is preceded by “Đacki Rastanak” by Branko Radičević and “Vašar u Topoli” by Dobrica Erić. The interpretation of the Miloš Crnjanski’s poem is therefore a good opportunity to unify, enrich, and complete the pupils’ knowledge about this literary genre in an analytical-synthetic way.

Keywords: poem, teaching, literary genres, theory of genres, cognitive polyvalence, poetics.

Бојана Маринковић

Завод за унапређивање образовања и васпитања, Београд

ВЕЧИТА САВРЕМЕНОСТ БРАНКА ЂОПИЋА
(ЂОПИЋЕВА ДЕЛА У НОВИМ ПРОГРАМИМА
СРПСКОГ ЈЕЗИКА У РАЗРЕДНОЈ НАСТАВИ)

Дело Бранка Ђопића је и данас савремено као за време његовог живота: актуелно и присутно. Објављују се нова издања његових књига, организују се научни скупови са новим тумачењима и увидима, без његових дела независливи су наставни програми наших основних и средњих школа. Бранко Ђопић је један од наших најзначајнијих школских писаца. У раду се, најпре, доноси преглед Ђопићевих дела у програмима основног образовања у периоду од завршетка Другог светског рата до данас. Затим се даје кратак осврт на нови концепт програма наставе и учења српског језика који је оријентисан на остваривање исхода учења (припремљен у периоду од 2017. до 2019. године). Указује се и на везу одређених исхода из области књижевности и прописаних књижевних појмова са Ђопићевим делима, која су предвиђена у школској и домаћој лектури. У складу са схватањем да је Ђопић истовремено и канонски и савремени писац, у раду се посебно анализирају поема „Јежева кућица”, „Изокренута прича” и роман *Доживљаји мачка Тоше*, који су укључени у нове програме наставе и учења за прва три разреда основне школе. Биће наглашена и њихова васпитно-образовна функција, која произилази из природе и културног контекста у којем су настала и трају, али и, у другом кругу, погодност коју нуде за упознавање ученика са одређеним књижевним појмовима. Битан елемент анализе Ђопићевог дела јесте испитивање дидактичко-методичке апаратуре која ова дела прати у новим читанкама, како би се установило који се елементи поетике Ђопићевог стваралаштва наглашавају ученицима млађег школског узраста и којим се методичким поступцима то чини.

Кључне речи: Бранко Ђопић, програми наставе и учења, „Јежева кућица”, „Изокренута прича”, *Доживљаји мачка Тоше*, дидактичко-методичка апаратура.

Bojana Marinković
State Office of Education, Belgrade

AN ENDLESS CONTEMPORARINESS OF BRANKO ČOPIĆ
(ČOPIĆ'S WORKS IN THE NEW SERBIAN LANGUAGE
TEACHING COURSES)

Branko Čopić's works have been contemporary and topical even to this day, just as much as they were so when he was alive. Lately, new editions of his books have been published and scientific gatherings have been organized where new studies of his works were introduced. Without his work, elementary and high school teaching courses would not be the same. Branko Čopić is one of our most influential writers for school-age children. The paper first provides a list of his works included in the elementary school curricula since World War II up to the present. The author of the paper then presents a brief analysis of the new concept of the Serbian Language curriculum focused on learning outcomes (developed in the period 2017–2019). What is also pointed out is the link between Čopić's works (the ones included in the school reading lists) and some literary outcomes and established literary terms. Taking into consideration that Branko Čopić is both a canonical and a contemporary author, a big segment of this paper deals with the analysis of his poems "The Hedgehog's Home" and "Izokrenuta priča", as well as his novel "Doživljaji mačka Toše", all included in the new curricula for the first three grades of elementary school. The paper also looks at the educational role of these works, which stems from the cultural context of the time when they were written, and their suitability for teaching and learning some literary terms. One of the key elements in the study of Branko Čopić's work is the analysis of the didactic-methodological apparatus that accompanies his works in the new textbooks. This analysis is crucial if we want to establish which elements of his literary opus are being introduced to young learners, as well as the methods used in that process.

Keywords: Branko Čopić, curricula, "The Hedgehog's Home", "Izokrenuta priča", "Doživljaji mačka Toše", didactic-methodological apparatus.

Бојан Марковић

Училијски факултет, Универзитет у Београду

(АВАНГАРДНЕ) ПЕСНИЧКЕ СЛИКЕ –
КАКО СА МЛАДИМА РАЗГОВАРАТИ О ЊИМА

Рад се бави теоријским приступом појму „авангардна песничка слика” и на конкретним примерима (нео)авангардног текста (Попа, Давичо, Вучо) испитује сликовне, звуковне и значењске механизме својствене појединачним *сликовним* структурама. Из саме природе песничке слике разматраће се могући методички приступи у доживљају и разумевању текста код ученика приликом читања и обраде текста. Авангардне песничке слике се показују као изузетно пријемчиве за читање и тумачење, посебно уколико је методички приступ адекватно конструисан. С тим у вези, разматрана су питања фрагментарности и целине текста у којима авангардне песничке слике функционишу; интермедијалност песничке слике и њено заједништво са визуелним подстицајима/предлошцима; заинтересованост младог читаоца за тематски/предметни и идејни склоп песничке слике; а пажња је посвећена и улози „мрачног посматрача” (Фох, 1979), коју млади читаоци обично узимају на себе током читања, поводом авангардних песничких слика.

Кључне речи: настава књижевности, методика наставе књижевности, песничке слике, (нео)авангарда, надреализам, „мрачни посматрачи”.

Bojan Marković

Teacher Education Faculty, University of Belgrade

(AVANT-GARDE) POETIC IMAGES AND
HOW TO TALK TO YOUNG PEOPLE ABOUT THEM

The paper deals with the theoretical approach to the concept of the “avant-garde poetic image” and examines images, sound and meaningful mechanisms inherent to individual image structures on concrete examples of (neo) avant-garde texts (Popa, Davičo, Vučo). Possible methodological approaches to the experience and understanding of texts by children and young people when reading and processing texts will be considered. Avant-garde poetry images are extremely receptive to reading and interpreting, especially if the methodological approach is adequately constructed. The paper presents the following topics: the question of the fragmentation and the whole of the text in which avant-garde poetic images work; the intermediality of the poetic image and its community with visual incentives/templates; the interest of the young reader for the thematic/subject and conceptual composition of the poetic image. The paper also looks at the role of the “dark watchers” (G. Fox 1979) which young readers usually take during reading and in relation to the avant-garde poetic images.

Keywords: literature instruction, methodology of literature instruction, poetic image, (neo) avant-garde, surrealism, “dark watchers”.

Милан Вурдеља

Филолошки факултет, Универзитет у Београду

УЗОРНОСТ МАРГИНАЛИЗОВАНОГ ЈУНАКА:
ОСТВАРИВАЊЕ ВАСПИТНИХ ЦИЉЕВА НАСТАВЕ
С ОБЗИРОМ НА ИНОВАЦИЈЕ У ЛЕКТИРНОМ ПРОГРАМУ

Сходно функционално ограниченој анализи текстова различитих жанровских својстава али заједничких тематских преокупација који се тичу социјалних услова одрастања, у раду ће се размотрити погодности обраде нових наслова у програму за 6. разред основне школе, одабраних према назначеном критеријуму. Нарочита пажња ће се при опсервацији обратити на васпитне садржаје књижевних дела и, последично овоме, начинима планирања васпитних циљева наставе. Како би се сагледавање ових питања конкретизовало у што већој мери, примарно ће бити испитане збирке кратких прича *Зовем се Арам* Вилијама Саројана, *Марковалдо или јодушња годба у іраду* Итала Калвина, те песма „Овај дечак зове се Пепо Крста” Милована Данојлића. Извесне поетичке разлике између ових текстова не доводе у питање сродне корпусе хуманистичких вредности на којима се базира њихова идеолошка окосница, у ширем значењу речи. Штавише, наставна контекстуализација показаће у којој се мери литерарни проблеми маргинализованог породичног и социјалног амбијента у којем књижевни јунаци одрастају активира у богатим варијацијама приликом усвајања васпитних садржаја. Напоследку, као закључак од не мањег значаја, испоставиће се васпитна димензија ученичког упознавања других, каткад егзотичних културних образаца који су наративизовани у поменутих делима.

Кључне речи: васпитност наставе књижевности, лектира, социјални мотиви, интеркултуралност, емпатија.

Milan Vurdelja

Faculty of Philology, University of Belgrade

EXEMPLARITY OF A MARGINALIZED HERO:
EDUCATIONAL GOALS REGARDING
THE INNOVATIONS IN THE CURRICULUM

Given the functionally limited analysis of literary texts that have various genre specifics, but share the same basic theme (the social framework of growing up), this paper will look at the benefits of the school interpretation of the literary works included in the new curriculum for the 6th grade of elementary school in Serbia. The pedagogical content of the selected literary works will be in the focus of the research. In order to concretize the research, the author of the paper will examine two collections of short stories (*Marcovaldo* by Italo Calvino and *My name is Aram* by William Saroyan) and one poem (*This Boy's Name Is Pepo Krsta* by Milovan Danajlić). Some poetic differences among these texts do not interfere with the similar humanistic values that form their ideological paradigm. In addition, the teaching context will show how literary problems in a marginalized family and social ambiance in which characters grow up become activated in rich variations when it comes to the pedagogical aspect of teaching. The author also emphasizes the educational dimension of pupils' encounter with strange, sometimes exotic, cultural patterns that appear in the narrative of the selected literary works.

Keywords: educational role of teaching literature, compulsory reading lists, social motives in literature, interculturalism, empathy.

Милена Митровић

Училијски факултет. Универзитет у Београду

ИЗМЕЂУ СЦЕНСКЕ ИГРЕ И ТУМАЧЕЊА
КЊИЖЕВНОГ ТЕКСТА - ДРАМСКИ ТЕКСТОВИ У
ПРОГРАМИМА СРПСКОГ ЈЕЗИКА
ЗА МЛАЂЕ РАЗРЕДЕ ОСНОВНЕ ШКОЛЕ

Драмски текстови за децу на млађем школском узрасту, иако још увек недовољно системски размотрени, имају важно место у настави Српског језика. Због своје вишеструке природе (припадају и књижевној и позоришној уметности), игровне драмске ситуације и шаљивог, неретко и ироничног тона, ученици радо читају у најранијој настави књижевности. У раду се приказује заступљеност дела драмске књижевности у наставним програмима за млађе разреде, указује се на разлоге изостављања овог жанра у прошлости и упућује се на могућности наставног тумачења драмских текстова. На узорку који су чинили програми за предмет Српски језик од Другог светског рата до данашњих реформисаних програма издвајани су и анализовани драмски текстови и кретање (не)присутва овог жанра у млађим разредима. Циљ је да се прикаже целовита слика и место драмских текстова у настави, са посебним освртом на везу прописаних текстова и исхода у реформисаним наставним програмима за први и други разред, усвојеним 2017, односно 2018. године. Резултати показују да се однос према драмској књижевности мењао кроз време. Ови текстови су најкасније укључени у обавезну лектуру. Затим, постоји неколико текстова укључених у лектуру још шездесетих година прошлог века који су се задржали до данас. Закључује се да је овај жанр претрпео незнатне промене у последњим образовним реформама, као и да би за целокупну разредну наставу књижевности било корисно укључивање у програме разноврснијих драмских текстова за децу, са сложенијом драмском радњом и различитим типовима мотивације.

Кључне речи: разредна настава, настава књижевности, наставни програм, исходи, драмски текст.

Milena Mitrović

Teacher Education Faculty, University of Belgrade

BETWEEN THE STAGE PLAY AND INTERPRETATION
OF LITERARY TEXTS - DRAMA TEXTS IN THE
CURRICULA OF THE SERBIAN LANGUAGE
FOR JUNIOR GRADES OF PRIMARY SCHOOL

Drama texts for children at the younger school age, although still insufficiently systematically considered, have an important place in the teaching of the Serbian language. Given their multiple nature (they belong to both literary and theater art), play-like dramatic situations and humorous, often ironic tone, pupils like to read them at literature lessons even at the younger school age. The paper presents the representation of drama texts in the early primary curricula, points to the reasons for omitting this genre in the past, and offers the ways in which drama texts can be interpreted in class. Using the Serbian Language curricula implemented since the Second World War up to today's reformed curricula as a sample, the researcher selected and analyzed drama texts and examined the (non)presence of this genre in the lower grades of primary school. The aim was to present a complete picture and place of drama texts in the curricula, with a special emphasis on the correlation between the prescribed texts and learning outcomes in the new curricula for the first and second grades of primary school which were adopted in 2017 and 2018. The results show that attitudes towards drama have changed over time. These texts were the last to be included in the compulsory reading list. In addition, there are a few texts, which were first prescribed in the curricula in the 1960s, that are still used in the classroom. We conclude that this genre has undergone small changes in the latest curriculum reforms and that the inclusion of various drama texts for children, with a more complex plot and different types of motives, would be beneficial for teaching literature at all lower primary school grades.

Keywords: lower grades of primary school, teaching literature, curricula, learning outcomes, drama text.

**III ИЗАЗОВИ И
ПЕРСПЕКТИВЕ
ПРОГРАМСКИХ
(РЕ)ФОРМИ У НОВИМ
ОСНОВАМА ПРОГРАМА
ПРЕДШКОЛСКОГ
ВАСПИТАЊА И
ОБРАЗОВАЊА**

**III CHALLENGES
AND PERSPECTIVES
OF CURRICULAR
(RE)FORMS IN NEW
PRESCHOOL EDUCATION
CURRICULAR FRAMEWORK**

Morena Ravnić

Dječji vrtić „Maslačak”, Pula

VASPITAČ I DETE U ZAJEDNIČKOM STVARANJU KURIKULUMA

Šta nas je podstaklo, ohrabrilо na promene i nove izazove unutar vrtićа? Kako stvaramo uslove za menjanje i dograđivanje našeg kurikulumа, kvalitetnije praćenje i dokumentovanje procesа rada te se senzibilizujemo за ulogu moderatorа i ko-konstruktorа procesа učenja? Kako i na koji način promišljamo prostor за izvođenje aktivnosti? Na koji način vaspitači neprestano deluju na celokupnu organizaciju vrtićа, usklađujući podsticaje iz okruženja potrebama dece? Šta želimo i šta činimo, а да proces učenja kod dece pobuđuje osećaj zadovoljstva i sreće? Koliko smo spremni na temeljima poznatog i svakodnevnog graditi nove, drugačije izazove за dete i omogućiti mu suočavanje s novim izazovima? Koliko smo spremni na neprestano učenje kroz naš profesionalni razvoj, istraživanje sveta koji se događaju u detetu u trenutku rada, doživljavanja, spoznaje? Uspevamo li na pravi način razumeti dečje poruke? Prikazaćemo na koji smo način stvarali, osmišljavali i organizovali okruženje koje dete podstiče да samo odlučuje prema granicama svojih mogućnosti i kompetencija. Svojim izlaganjem prikazaću način na koji smo pristupili osmišljavanju i organizaciji okruženja u vrtiću. Naša neprestana potreba да pomeramo granice, да budemo inventivni, omogućava nam да izađemo „izvan okvira” i doživljavamo potpunu slobodu, ali i veliku odgovornost prema deci i sebi.

Ključne reči: dete, vaspitač, reflektivni praktičar, tim, prostor, dokumentovanje.

Morena Ravnić

Kindergarten "Maslačak", Pula

PRESCHOOL TEACHERS AND CHILDREN AS A TEAM IN CURRICULUM DESIGN

What has encouraged us and inspired us to embrace changes and new challenges of working with children? How do we create conditions for curriculum modifications and continuous quality monitoring? How do we prepare for upcoming changes and improvements in terms of becoming facilitators of learning? How do we purposefully plan and consciously design a play space for children's activities? How do preschool teachers continually influence the overall organisation of a kindergarten, their work, space and equipment by trying to achieve a balance between external stimulation and children's individual needs? What should be done and what are we doing to make the learning process more enjoyable and fun? Are we willing to create new and different challenges for children on the basis of what they already know and to enable them to face these challenges? Are we ready for a long-term professional development and to explore the world from a child's perspective, see it as they do when they work, experience things, learn? Do we encourage children to share their perspective and observations and do we understand well their needs? The focus of this presentation is to show how we create the learning environment for children according to their abilities and play preferences in order to support and implement their ideas. Our constant need to push the limits and be innovative and creative offers freedom and thinking "out of the box", but it also requires a high level of personal responsibility and responsibility towards children.

Keywords: children, preschool teacher, reflective practitioner, team, play space, documenting.

Невена Буђевац
Зорица Ковачевић

Училишњски факултет, Универзитет у Београду

САГЛЕДАВАЊЕ ДЕТЕТА И ПРОЦЕСА УЧЕЊА У НОВИМ ОСНОВАМА ПРОГРАМА ПРЕДШКОЛСКОГ ВАСПИТАЊА И ОБРАЗОВАЊА

Полазећи од социокултурне теорије, социологије детињства и пост-структурализма, нове основе програма предшколског образовања и васпитања сагледавају дете као јединствено и целовито биће, богато потенцијалима, које је активан учесник сопственог развоја. При томе, компетентност детета да учи и развија се изграђује се кроз односе и заједничко делање са вршњацима и одраслима из непосредног и ширег окружења. Учење се, дакле, види као процес ко-конструкције знања и вештина кроз активности и ситуације које су из перспективе детета смислене и важне, за које оно само показује интересовање и иницијативу и у чијем планирању преузима активну улогу. Уз то, природни контекст за истраживање и сазнавање јесу спонтанна, отворена, флексибилна игра и животно-практичне ситуације кроз које оно има прилику да прерађује и проширује искуства, учи о себи и другима и гради слику света. Уважавајући овакву концепцију, досадашња пракса тематског планирања у којем је за учење деце васпитач (као познавалац теме) преузимао одговорност, а циљ учења било стицање нових или проширивање постојећих знања, требало би да буде обогаћена или замењена пројектним планирањем у којем би учење као циљ имало тражење одговора на питања која деца уочавају као изазовна, а одговорност била подељена између васпитача и деце. На основу детаљне анализе нових и старих основа предшколског програма, у раду ће бити приказане и дискутоване повољне прилике за васпитно-образовни рад које оваква концепција пружа, али и потенцијална питања која би се могла отворити у пракси и могући начини њиховог разрешења.

Кључне речи: дете, учење, основе предшколског програма.

Nevena Buđevac
Zorica Kovačević

Teacher Education Faculty, University of Belgrade

CHILDREN AND LEARNING PROCESS FROM THE PERSPECTIVE OF THE NEW PRESCHOOL EDUCATION CURRICULAR FRAMEWORK

Taking into account the perspectives of the socio-cultural theory, sociology of childhood and post structuralism, the new preschool education curricular framework perceives a child as unique and complete being, full of developmental potential, and an active participant in his/her own development. Children's competence to learn and develop is built through relationships and joint activities with peers and adults. Therefore, learning is viewed as a process of co-building knowledge and skills through activities and situations perceived by a child as meaningful and relevant. These are the activities that children are interested in and take an active role in their planning. In addition, a spontaneous, open and flexible play, everyday life situations through which they can process and deepen experiences, learn about themselves and others and build their perception of the world represent natural contexts for learning and investigation. Taking this conception into account, the earlier practice of thematic planning in which a kindergarten teacher took responsibility for learning and the goal of learning was to gain knowledge should be enriched or substituted with project planning. The goal of learning in the new framework should be looking for answers to the questions perceived by children as challenging and the responsibility for learning should be shared between the teacher and children. Based on the detailed analysis of the new and old preschool education curricular frameworks, in this paper we will present and discuss favourable opportunities for education offered by the new framework, but also the questions that could be raised in practice and possible ways of dealing with them.

Keywords: children, learning, preschool education curricular framework.

Кирил Барбареев

Факултет образовних наука, Универзитет „Гоце Делчев“, Штип

ДА ЛИ ЈЕ ПОТРЕБНА НОВА ПАРАДИГМА ЗА ОБРАЗОВАЊЕ И ПРОФЕСИОНАЛНИ РАЗВОЈ ВАСПИТАЧА?

Ефективни системи предшколског образовања и васпитања као циљ имају подизање професионалног статуса кадра, што се генерално сматра кључним фактором квалитета. Систем као циљ треба да има педагошку радну снагу састављену од стручних лица са пуном професионалном квалификацијом, специјализованом за предшколско образовање на нивоу ISCED 6. Нови изазови са којима се суочавају васпитање и образовање траже професионалце способне за креативно деловање, који ће стимулисати, мотивисати, омогућавати различите образовне ситуације у којима ће дете доживети сопствену самореализацију. Професија – васпитач има свој развојни пут и гради се на основу општих принципа и одговарајућег одређеног система научних знања и практичних вештина. Образовање и професионални развој васпитача представља изазов у реформи и кључно питање било које образовне институције.

Циљ овог рада је да сагледа и да укаже на тренутно стање и изазове система образовања и стручног усавршавања, као и на потребу за променама, могућим правцима и решењима. Стога смо анализирали модел образовања и професионалног развоја васпитача у Македонији; процес реформе; анализу најважнијих докумената европских институција и других међународних организација; анализу и поређење искустава земаља ЕУ са циљем да се понуди аутентичан модел образовања васпитача који ће бити отворен, динамичан и усклађен са доживотним образовањем васпитача.

Кључне речи: иницијално образовање, васпитач, професионални развој.

Kiril Barbareev

Faculty of Educational Sciences, University "Goce Delčev", Štip

IS THERE A NEED FOR A NEW PARADIGM FOR
EDUCATION AND PROFESSIONAL DEVELOPMENT
OF PRESCHOOL TEACHERS?

Effective systems of pre-school education aim at raising the professional status of preschool teachers, which is generally considered a key factor of quality. The system should aim at a pedagogical workforce consisting of professionals with full professional qualifications and specialized in pre-school education at the ISCED level 6. The changes in education call for professionals capable of creative action, who will stimulate children, motivate them, and provide various educational situations in which a child will experience self-realization. The profession of a pre-school teacher has its own developmental path and it is built on general principles and an adequately defined system of scientific knowledge and practical skills. Education and professional development of preschool teachers is a challenge in the reform processes and it is the key issue of any educational institution.

The aim of this paper is to explore the current conditions and challenges of the system of education and professional development and to point out the need for change, possible directions and solutions. Therefore, we have analyzed the model of education and professional development of preschool teachers in the Republic of North Macedonia, the reform process, the most important documents of the European institutions and other international organizations, as well as compared the experiences of the EU countries in order to offer an authentic model for the education of preschool teachers that will be open, dynamic and harmonized with the preschool teachers' lifelong education.

Keywords: initial education, preschool teachers, professional development.

Љиљана Ранђић

Алто ценџар, Београд

Анђела Шошкић

Училијски факултет, Универзитет у Београду

Вања Ковић

*Лабораторија за неурокогницију и примењену когницију,
Филозофски факултет, Универзитет у Београду*

КОРАК КА ВАЛИДАЦИЈИ НОВОГ ПРИСТУПА ПОДУЧАВАЊУ ЧИТАЊА НА УЗРАСТУ 3–5 ГОДИНА

Упркос томе што на основу анкета знамо да мајке препознају мотивацију за почетно читање код своје деце већ на узрасту од 3 до 5 година и што резултати истраживања још 90-их година на енглеском говорном подручју показују предности раног читања, а који су у тим срединама онда преточени у праксу (деца у Енглеској почињу са читањем са 4 године), у нашем систему се са учењем слова чека до припремног предшколског разреда, или чак до поласка у први разред. Прелазак са старих на нове Основе предшколског програма дају добар контекст за ово истраживање. Будући да сматрамо да разлози одлагања делом леже и у недостатку одговарајућег дидактичког средства и пратећег метода, а делом у општеприхваћеном ставу да почетном читању претходи развијена фонолошка свесност код деце, те да треба чекати шесту годину за описмењавање, на узрасту деце од 3.5 до 5 година у једном приватном дејем вртићу спровели смо обуку путем иновативног Алго система који се састоји из словарице и процедуре обуке кроз 25 сесија. Због техничких ограничења деца су прошла кроз 19 од 25 сесија. Узорак су чиниле 3 групе од по четворо деце. Одабрана су деца која су у просеку на старту владала само неколицином слова. Након спроведене обуке динамиком 3 пута недељно, за непуна 2 месеца деца су у просеку знала 17 слова, а они коју су на улазу знали нешто више, на излазу су читали речи/псеудоречи. На основу ових резултата закључујемо: 1. да је могуће усвојити читање на ранијем узрасту и 2. да имамо основу за валидацију новог система у обучавању деце читању.

Кључне речи: рано читање, деца предшколског узраста, Алго метод, предшколско учење.

Ljiljana Randić

Algo centar, Belgrade

Andela Šoškić

Teacher Education Faculty, University of Belgrade

Vanja Ković

*Laboratory for Neurocognition and Applied Cognition
Faculty of Philosophy, University of Belgrade*

TOWARDS VALIDATION OF A NEW APPROACH TO TEACHING READING AT THE AGE OF 3–5 YEARS

Contrary to the mothers recognition of the motivation of their children in early reading at the age of 3–5 years and in spite of the fact that the results of the research in the 1990s in the English speaking world showed the advantages of early reading, which are then transmitted in practice (children in England begin reading from 4 years), in our system, we tend to wait at least until the children start with the preparatory preschool class, in not even with the beginning of their first grade. Since the reasons for the delay, in our opinion, lie partly in the absence of an appropriate didactic tool and the accompanying method, and partly in the generally accepted position that the initial reading is undermined by developed phonological awareness in children, and therefore a sixth year for literacy should be awaited, we conducted a training in a private kindergarten with children of 3.5–5 years using Algo didactic tool and the accompanying method (consisting of 25 sessions) with children who did not previously know how to read, or knew only a very limited number of letters. But, after only 19 (limited for technical reasons) sessions lasting about half an hour each, they knew 17 characters on average. On the basis of these results, we conclude that: 1. it is possible to adopt reading at an earlier age and 2. that we created a good based for validation of a new method for teaching children early reading.

Keywords: early reading, preschool children, Algo method, preschool learning.

Милијана Лазаревић
Марија Маловић

Висока школа сџруковних сџудија за образовање васпџиџача
„Михаило Палов”, Вршац

Александар Стојановић
Учиџељски факулџетџ, Универзиџетџ у Беоџраду

ИМПЛИКАЦИЈЕ РЕФОРМЕ ПРЕДШКОЛСКОГ ВАСПИТАЊА И ОБРАЗОВАЊА НА КОНЦЕПЦИЈСКЕ ОКВИРЕ ИНИЦИЈАЛНОГ ОБРАЗОВАЊА ВАСПИТАЧА У СРБИЈИ

У Србији је актуелан процес реформе система предшколског васпитања и образовања (у даљем тексту ПВО), покренут доношењем *Основа програма ПВО*. Нове Основе изнедриле су нову концепцију ПВО и тиме покренуле процес трансформације актуелних приступа учењу и развоју деце предшколског узраста. Полазећи од претпоставке да промену концепцијских оквира ПВО прати потреба за усклађивањем процеса иницијалног образовања васпитача, у раду анализирамо различите приступе концепирању припреме васпитача за рад у пракси ПВО, трагајући за одговором на питање: који приступ у иницијалном образовању васпитача доприноси грађењу њихове компетентности за рад у пракси ПВО у складу са новом програмском концепцијом? У раду се разматрају концептуални оквири академског приступа, приступа усмереног на стицање вештина и приступа образовања за рефлексивну праксу, стављајући их у однос са новом концепцијом ПВО, уз промишљање о начинима организовања иницијалног образовања васпитача полазећи од наведених приступа. Ово истраживање је усмерено на идентификовање концептуалног оквира актуелних програма иницијалног образовања васпитача у Србији, јер је јасна артикулација полазишта која обликују процесе иницијалног образовања препозната као један од кључних показатеља квалитета образовања будућих васпитача (Feiman-Nemser, 1990; Howey, 1996; према: Kane et al., 2005).

Кључне речи: основе програма предшколског васпитања и образовања, иницијално образовање васпитача, концепција програма, компетенције васпитача.

Milijana Lazarević
Marija Malović

Preschool Teacher Training College "Mihailo Palov", Vršac

Aleksandar Stojanović

Teacher Education Faculty, University of Belgrade

IMPLICATIONS OF THE PRESCHOOL EDUCATION REFORM ON THE CONCEPTUAL FRAMEWORK OF INITIAL EDUCATION OF PRESCHOOL TEACHERS IN SERBIA

Serbia is currently in the process of reforming the preschool education system, initiated by the adoption of the framework of the new preschool curriculum. The new curriculum framework influenced the development of a new concept of preschool education and initiated the process of transforming the current approaches to learning and development of preschool children. Starting from the assumption that the change in the conceptual framework of preschool education entails the need for harmonization of the processes of the preschool teachers' initial education, this paper analyzes different approaches to the preparation of the preschool teachers for work in the preschool practice, as well as seeks answers to the question: which approach to the preschool teachers' initial education contributes best to building their competence for work in preschool education in accordance with the new concept of the curriculum? The paper discusses the conceptual frameworks of the academic approach, the approach focused on acquiring skills and the approach to education for reflective practice, juxtaposing them with the new concept of preschool education, while considering the ways of organizing preschool teachers' initial education, based on these approaches. This research is aimed at identifying the conceptual framework of the current programs of the preschool teachers' initial education in Serbia, as a clear articulation of the starting points of the initial education processes has been recognized as one of the key indicators of the quality of education of the pre-service preschool teachers (Feiman-Nemser, 1990; Howey, 1996; In: Kane et al., 2005).

Keywords: new preschool curriculum framework, preschool teachers' initial education, preschool teachers' competences.

Драгана Гундоган

Институт за педагошка истраживања, Београд

СТАВОВИ И ИСКУСТВА РОДИТЕЉА О БОРАВКУ ДЕЦЕ У ЈАСЛИЦАМА У БЕОГРАДСКИМ ВРТИЋИМА

У савременим образовним системима, препознаје се значај предшколског образовања за социјални, морални, емотивни и когнитивни развој деце, као и стварање инклузивног система образовања. У контексту у којем се са старих прелази на нове Основе предшколског програма, сматрамо да је значајно истражити ставове и искуства родитеља о овој теми. Овај рад се заснива на резултатима квалитативног истраживања експлоративног типа. Обављено је 8 дубинских полуструктурираних разговора са родитељима чија деца похађају јаслене групе у београдским приватним и државним вртићима. Намера је да се испитају фактори који су значајни за избор јаслица, као и да се утврде ставови родитеља о позитивним и негативним аспектима боравка деце у вртићу. Најзад, испитаће се задовољство родитеља сарадњом са васпитачима. Родитељи истичу важност питања безбедности, опремљености и хигијене, као и програма и организације рада. Такође, родитељи истичу задовољство позитивним променама у понашању деце, док као негативне аспекте истичу чешће здравствене проблеме. Иако преовладава сарађујући однос са васпитачима, испитаници истичу замерке у виду недостатка времена за размену информација и комуникацију. У закључку, сматрамо да је неопходно узети у разматрање искуства и ставове родитеља при концепирању и имплементацији иновација у образовању, јер је добра сарадња породице и предшколских установа неопходна како би се остварио позитиван развој деце.

Кључне речи: предшколско образовање, јаслице, ставови родитеља, искуства родитеља, развој деце.

Dragana Gundogan

Institute for Educational Research, Belgrade

PARENTS' ATTITUDES AND EXPERIENCE REGARDING NURSERY CHILDCARE IN BELGRADE KINDERGARTENS

Contemporary educational systems stress the importance of preschool education for social, moral, emotional, and cognitive child development, as well as for the social inclusion in education. In the context in which the shift from the old to the new concept of the preschool program is under way, we believe that it is important to examine parents' attitudes and experience regarding this topic. This paper draws on the results of the qualitative explorative research. We conducted eight in-depth, semi-structured interviews with parents whose children are in nurseries in Belgrade private and state kindergartens. Our intention is to examine the factors important for the childcare choice, as well as to investigate parents' attitudes towards positive and negative aspects of childcare. Finally, the parents' satisfaction with the cooperation with nursery staff will be explored. Parents stress the importance of safety, childcare environment and hygiene issues, as well as the program and organizational issues. Furthermore, parents stress their satisfaction with positive changes in children's behavior, while negative aspects include an increased occurrence of the health-related problems. Even though the positive and cooperative relationship with the nursery staff is prevalent, the respondents object to the lack of time for information exchange and communication. In conclusion, we believe that it is necessary to take into consideration parents' experience and attitudes in the process of implementing innovations in education, because good family-kindergarten cooperation is crucial for a positive child development.

Keywords: preschool education, nursery, parents' attitudes, parents' experience, child development.

Весна Здравковић

Педагошки факултет, Универзитет у Нишу

Ивана Ђорђевић

ЈПУ „Пчелица”, Ниш

ХОРСКО ПЕВАЊЕ У ВРТИЋУ

Васпитачи у вртићима имају одговоран задатак да правилном организацијом и реализацијом музичких активности обезбеде услове за развој музичких способности деце. Активним деловањем, уз богатство и разноврсност метода, облика и средстава за успешно извођење музичких активности, васпитач остварује први и најважнији задатак музичког васпитања на предшколском узрасту – развој способности да деца музику приме, доживе и заволе. Након тога, планским и осмишљеним деловањем на дете, подстиче се, прати и развија цела лепеза музичких способности. У жељи да утврдимо специфичности и могућности певања деце предшколског узраста у хорском ансамблу, покушали смо да дођемо до следећих сазнања: које кораке треба предузети да би се формирао и правилно поставио дечји хор; које методе рада, у циљу мотивације деце, користити са хором; које вежбе десања употребити за мале хорске певаче; које техничке вежбе користити са децом у хору (мелодијске вежбе за упевавање и поставку гласа), који је правилан избор садржаја и метода за рад на развоју ритма; који је правилан избор и методички приступ, приликом обраде песама за предшколски узраст.

Кључне речи: музичке способности, предшколски узраст, дечји хор, дечја песма.

Vesna Zdravković

Teacher Training Faculty, University of Niš

Ivana Đorđević

Kindergarten "Pčelica", Niš

CHORAL SINGING IN THE KINDERGARTEN

Kindergarten teachers have a responsible task to ensure a proper organization and realization of musical activities for the development of children's musical abilities. With the active work, richness and diversity of the methods, forms and resources for successful performance of musical activities, preschool teachers achieve the first and most important task of music education at preschool age - the development of the ability to receive, experience and love music. After that, with planned and thoughtful action by teachers, children get motivated, they follow and develop a whole range of musical abilities. In order to determine the specificities and abilities of children to sing at preschool age in the choir ensemble, we tried to determine the following: what steps to take in order to form and properly set up the choir; what methods to use to motivate children for the choir; which breathing exercises to use for small choral singers and which technical exercises for children in the choir (melodic exercises for voice setting); the correct choice of content and methods for working on the development of the rhythm and the right choice and methodical approach for learning the songs for the pre-school age.

Keywords: musical capabilities, pre-school age, children's choir, children's songs.

Ана Миловановић

Училијски факултет, Универзитет у Београду

ПРИМЕНА ЛУТКАРСКЕ УМЕТНОСТИ У
ПРЕДШКОЛСКОМ ВАСПИТАЊУ И ОБРАЗОВАЊУ
КАО ВАЖАН ПРЕДУСЛОВ ЗА ОСТВАРЕЊЕ ОСНОВА
ПРОГРАМА ПРЕДШКОЛСКОГ ВАСПИТАЊА И
ОБРАЗОВАЊА

Рад анализира Основе програма предшколског васпитања и образовања и указује на значај примене луткарске позоришне уметности у предшколском васпитању и образовању за остварење и развијање њиховог реалног програма. Полази од ранијих предшколских програма, образовног луткарства и методика креативне драматике. Истиче потенцијале луткарске уметности, посебно способност симболичког и метафоричког представљања у функцији дечјег развоја и стицања знања и компетенција. Луткарске дечје игре омогућавају креативно изражавање кроз различите симболичке системе и усвајање естетског укуса; развијање посебних талената и умења, осећајности, перцепције, говора и веће спремности за комуникацију; емоционалне интелигенције; испуњење психосоцијалних потреба и јачање самопоуздања и самопоштовања. Знања, моралне и духовне вредности стечена играма су трајна и погодна за даље усавршавање и трансфер. Оне су могуће само као свесно и драговољно делање детета у заједничкој активности са вршњацима. Подстичу право на различитост и усклађују се са индивидуалним способностима детета, на његову и добробит заједнице. Указује се на то да васпитачима недостају методичка знања из луткарске уметности. Закључак је да је луткарска уметност веома значајна у васпитању и образовању и важан предуслов за остварење и развијање Основа програма предшколског васпитања и образовања. Методика луткарске уметности је потребна у образовању и усавршавању васпитача.

Кључне речи: луткарска позоришна уметност, образовно луткарство, методика луткарске уметности, образовање васпитача, програм предшколског васпитања и образовања.

Ana Milovanović

Teacher Education Faculty, University of Belgrade

THE PUPPET THEATRE ART IN PRESCHOOL
EDUCATION AS AN IMPORTANT PRECONDITION FOR
THE IMPLEMENTATION OF
THE BASICS OF THE PRESCHOOL CURRICULUM

The paper analyzes *The Basics of the Preschool Curriculum* and points out the importance of the puppet theater art in preschool education for the implementation of the curriculum. The paper first looks at the earlier preschool curricula, educational puppetry and creative drama methodologies. The author then focuses on the potential of puppet art, especially its potential for symbolic and metaphoric presentation in the function of children's development, their acquisition of knowledge, and development of competences. Children plays with puppets allow them to express themselves creatively through different symbolic systems and adoption of aesthetic taste; developing special talents, skills, feelings, perceptions, speech, willingness to communicate; development of emotional intelligence; fulfilling psychological and social needs and strengthening their self-confidence and self-respect. They are always conscious and voluntary activities of children undertaken jointly with their peers. The knowledge, moral and spiritual values adopted in this way are permanent and suitable for further improvement and transfer. Plays with puppets encourage the children's right to be different, correlate with children's individual abilities, for the benefit of children and the community. Preschool teachers lack methodological knowledge of puppet art. The paper ends with a conclusion that puppet art is very important both for education in general, and for the implementation of the new curriculum. The methodology of the puppet art is necessary for training and professional development of the preschool teachers.

Keywords: puppet theater art, methodology of puppet art, educational puppetry, preschool teacher education, preschool curriculum.

Вера Вечански

Училијски факултет, Универзитет у Београду

ПРОИЗВОЂЕЊЕ АРТЕФАКАТА ИЛИ ИСТРАЖИВАЊЕ – КАКО РАЗУМЕМО ЛИКОВНЕ АКТИВНОСТИ У ВРТИЋУ?

Према савременим концепцијама наставе уметности и уметничких активности, које су базиране првенствено на идејама Елиота Ајзнера, ликовне активности имају капацитет да делују на целовит и избалансиран развој деце предшколског узраста, делујући не само на емоције, машту и креативност већ и на процесе сазнања и мишљења. Међутим, да би се у пракси искористио пун потенцијал који уметност и ликовне активности имају, од пресудног је значаја начин на који се оне схватају, а потом и реализују с децом у вртићу. У раду се разматрају два схватања уметности: уметност као произвођење артефаката (лепих, декоративних предмета) и уметност као истраживање. Уједно се разматрају и импликације које оваква различита схватања уметности имају на начин на који се ликовне активности реализују с децом у вртићу. Посебна пажња посвећена је улози васпитача у ликовним активностима и питању: како васпитач обликује своју праксу у односу на сопствено разумевање уметности, њене природе и функције? Након изнетих разматрања закључено је да је за искоришћавање потенцијала који уметност има за свеобухватни развој детета, важно да се ликовне активности у предшколском узрасту спроводе као истраживачке, у атмосфери која деци омогућава запитаност, слободно испробавање сопствених идеја и замисли путем покушаја и грешака и у којој су деца ослобођена како страха од грешке тако и размишљања о крајњем производу.

Кључне речи: уметност као произвођење, уметност као истраживање, ликовне активности, предшколски узраст, улога васпитача.

Vera Večanski

Teacher Education Faculty, University of Belgrade

PRODUCING ARTIFACTS OR EXPLORING – HOW DO WE
UNDERSTAND VISUAL ARTS ACTIVITIES
IN KINDERGARTENS?

According to contemporary concepts of teaching arts and arts activities, mainly based on the ideas of Elliot Eisner, visual arts have the capacity to impact the overall and balanced development of preschool children, influencing not only emotions, imagination and creativity, but also the processes of cognition and thinking. However, in order to make a full use in practice of the inherent potential of visual arts and arts in general, the way they are understood is vital, and subsequently, so is the way they are incorporated into the work with children in kindergartens. We discuss two ways of understanding arts: arts as a process of producing artifacts (pretty, decorative objects), and arts as a process of exploring. We focus on the role of preschool teachers in visual arts activities: the way the teacher forms his/her practice in relation to his/her own perception of art, its nature and function. Upon presenting various considerations, our conclusion is that, in order to make a full use of the potential that arts have upon the overall development of children, it is important, at preschool level, to perform visual arts activities with an exploratory approach, in an atmosphere that allows children to question, to freely test their ideas and schemes by trial and error, and where they are free of fear of making mistakes and of thinking about the final product.

Keywords: art as producing, art as exploring, visual arts, preschool age, the role of the preschool teachers.

Тамара Ковачевић

Факултет за специјалну едукацију и рехабилитацију,
Универзитет у Београду

ДВОЈЕЗИЧНОСТ ГЛУВЕ И НАГЛУВЕ ДЕЦЕ ПРЕДШКОЛСКОГ УЗРАСТА – ОД ТЕОРИЈЕ ДО ПРАКСЕ

Двојезичност глувог детета подразумева познавање и редовну употребу знаковног језика, који користи заједница глувих и говорног језика који користи чујућа већина. Познајући и користећи знаковни и говорни језик, глува и наглува деца ће остварити своје пуне потенцијале у интелектуалном, говорном и социјалном развоју.

Циљ истраживања био је испитивање степена усвојености знаковног и говорног језика код глуве и наглуве деце предшколског узраста, у оквиру пет лексичких области: *породица, храна и њиће, занимања, кућа, њушовања*. У истраживању су коришћене стимуланс слике. Узорак је чинило једанаесторо деце која похађају предшколске групе. Глува и наглува деца употребила су у просеку више знакова (гестова) него говорних речи.

На предшколском узрасту, задатак вртића је омогућити деци да наставе да усвајају језик који су почела да усвајају у породици. Деца ће најбоље усвојити оба језичка модалитета кроз интеракције са другим флуентним говорницима.

Неопходно је усавршавање постојећег образовног система у правцу развијања таквог приступа који ће одговорити на њихове специфичности и ограничења узрокована њиховим примарним оштећењем. Двојезични приступ у васпитно-образовном раду са глувом и наглувом децом предшколског узраста, могуће је успешно имплементирати и у редовним условима васпитања и образовања, кроз двојезичне програме едукације глуве и наглуве деце и присуство знаковних интерпретатора.

Кључне речи: двојезичност, двојезични приступ, глува и наглува деца, предшколски узраст.

Tamara Kovačević

*Faculty of Special Education and Rehabilitation,
University of Belgrade*

BILINGUALISM IN DEAF AND HARD OF HEARING CHILDREN OF PRESCHOOL AGE – FROM THEORY TO PRACTICE

Bilingualism of a deaf child means the knowledge and regular use of the sign language used by the community of the deaf, and the spoken language used by the majority who can hear. By knowing and using the sign and the spoken languages, deaf and hard of hearing children will realize their full potential in intellectual, speech and social development.

The aim of the research was to examine the level of knowledge of the sign and the spoken languages among the deaf and hard of hearing preschool children within five lexical areas: *family, food and drink, occupations, home, travels*. Stimulus pictures were used in the research. The sample comprised 11 children attending preschool classes. On average, deaf and hard of hearing children used more signs (gestures) than spoken words.

At preschool age, the task of a kindergarten is to enable children to continue to learn the language which they started learning in the family. Children will learn both linguistic modalities the best through interactions with other fluent speakers.

It is necessary to improve the existing educational system in the direction of developing an approach that will respond to these children's specificities and the limitations caused by their primary impairment. It is possible to implement the bilingual approach to the educational work with the deaf and the hard of hearing children of preschool age in regular education and training conditions successfully, through bilingual programs for the education of the deaf and the hard of hearing children as well as the presence of sign interpreters.

Keywords: bilingualism, bilingual approach, deaf and hard of hearing children, preschool age.

Вања Јовановић

Предшколска установа „Трешњобер”, Београд

УЧЕЊЕ СТРАНОГ ЈЕЗИКА У ОКВИРИМА НОВИХ ОСНОВА ПРОГРАМА ПРЕДШКОЛСКОГ ВАСПИТАЊА И ОБРАЗОВАЊА: ИЗАЗОВИ И ДИЛЕМЕ

У новим Основама програма предшколског васпитања и образовања као једна од кључних образовних компетенција за целоживотно учење у предшколском узрасту наведена је комуникација на страном језику. Полазећи од постојећих емпиријских истраживања која показују да у пракси институционализованог учења страног језика на раном узрасту доминира академски приступ, који је у нескладу са концепцијом Нових основа, у раду се разматрају другачији савремени приступи у подучавању нематерњих језика, попут интегрисаног учења садржаја и језика или ситуационог учења. Приликом анализе наведених приступа, којима се тежи у развоју контекстуално примерене праксе, једном од начела Нових основа, износи се запажање да би њихова примена у српским вртићима подразумевала значајне промене у програмским аспектима – од теоријских основа, преко циљева, методичких начела и садржаја до праћења процеса учења страног језика, али и промене у сагледавању детињства и улоге предшколског васпитања и образовања. У закључку се наводи да се при даљем конципирању и примени модела заснованих на контекстуално примереној пракси отварају нека врло важна питања организационе и кадровске природе, која представљају нове изазове, како за теорију, тако и за праксу.

Кључне речи: учење страног језика у предшколском узрасту, нове Основе програма предшколског васпитања и образовања, контекстуално примерена пракса, ситуационо учење.

Vanja Jovanović

Kindergarten "Trešnjober", Belgrade

FOREIGN LANGUAGE LEARNING AND TEACHING WITHIN
THE FRAMEWORK OF NEW FOUNDATIONS OF EARLY
CHILDHOOD EDUCATION: CHALLENGES AND DILEMMAS

The New Foundations of Early Childhood Education emphasizes communication in foreign languages as one of the key competences for lifelong learning that can be developed during early childhood. Starting from the existing empirical research which shows that the existing practice of institutionalized foreign language learning and teaching is predominantly characterized by the academic approach, which is not in accordance with the conception of the New Foundations, the article discusses different contemporary approaches in teaching non-mother tongues, such as Content and Language Integrated Learning (CLIL) or situated learning. In the further analysis of the abovementioned approaches that are aimed at the development of contextually appropriate practice, which is one of the underlying principles of the New Foundations, it has been observed that their implementation into Serbian preschool institutions would require significant changes in various aspects of the program conception – from theoretical basis, through aims, methods and content, to an assessment of the foreign language learning process, as well as changes in the perception of early childhood and of the role of the early childhood education. The article concludes by arguing that further conceptualization and implementation of contextually oriented models bring about some important organizational and human resources issues, which represent new challenges for both theory and practice.

Keywords: early foreign language learning, New Foundations of Early Childhood Education, contextually appropriate practice, situated learning.

**IV ИЗАЗОВИ
И ПЕРСПЕКТИВЕ
ПРОГРАМСКИХ
(РЕ)ФОРМИ У НАСТАВИ
ПРИРОДНИХ НАУКА**

**IV CHALLENGES
AND PERSPECTIVES
OF CURRICULAR
(RE)FORMS IN TEACHING
NATURAL SCIENCES**

Сања Благданић
Зорица Ковачевић
Вељко Банђур

Училишњски факултет, Универзитет у Београду

ИСТРАЖИВАЧКЕ ВЕШТИНЕ УЧЕНИКА У НАСТАВИ ПРИРОДЕ И ДРУШТВА – ИЗМЕЂУ ИСХОДА УЧЕЊА И НАСТАВНИХ САДРЖАЈА

Научно описмењавање ученика представља један од циљева савременог образовања. Ова врста писмености оличена је у разумевању базичних научних појмова и процеса који су потребни за доношење личних одлука и одговорно учешће у свету који нас окружује. На овај начин ученици се не упознају само са системом знања одређене научне дисциплине већ и са специфичним начином којим се долази до сазнања у тој науци, у односу на начине долажења до сазнања у неким другим наукама. У достизању овог циља од кључног је значаја развијање истраживачких вештина које осигуравају активно учешће ученика, развијање одговорности за сопствено учење и повећавање квалитета знања.

У светлу наведеног теоријског оквира, циљ рада је да се сагледа заступљеност и развојност истраживачких вештина ученика у програмима наставе и учења за Свет око нас и Природу и друштво. Методом анализе садржаја утврђено је да се истраживачке активности (посматрање, мерење, експериментисање, анализа историјских извора, објашњење, закључивање) јасно уочавају у исходима учења и упутству за дидактичко-методичко остваривање програма, као и да је уочљива развојност у методичком приступу истраживачким вештинама. Ипак, истраживачке вештине нису наглашене као посебна област поучавања и тек спорадично су издвојене као појединачни наставни садржај. Ово указује да се истраживачким вештинама приступа као једном од начина остваривања дефинисаних исхода, а не као компетенцијама за целоживотно учење.

Кључне речи: научно описмењавање, истраживачке вештине, настава природе и друштва, ученик.

Sanja Blagdanić
Zorica Kovacević
Veljko Bandur

Teacher Education Faculty, University of Belgrade

PUPILS' RESEARCH SKILLS IN THE SOCIAL
ENVIRONMENTAL AND SCIENTIFIC EDUCATION –
BETWEEN LEARNING OUTCOMES
AND TEACHING CONTENTS

Pupils' scientific literacy is one of the goals of contemporary education. This type of literacy is reflected in understanding the basic scientific concepts and processes necessary for making personal decisions and participating responsibly in the world around us. In this manner, pupils are introduced to the knowledge system of a specific scientific discipline, as well as to the specific methods of obtaining knowledge in the given science, compared to different methods of obtaining knowledge in other scientific disciplines. Developing research skills is vital for achieving this goal because it assures pupils' active participation, develops responsibility for personal learning process and improves the quality of knowledge.

In the light of the given theoretical framework, the aim of this paper is to examine the presence and development of pupils' research skills in the curricula for teaching subjects The World around Us and Social, Environmental and Scientific Education. Using the content analysis method, we have determined that research activities (observation, measuring, experiments, analysing historical sources, explanation and conclusion) are clearly stated in the learning outcomes and didactical and methodological instructions in the curricula; furthermore, a methodological approach towards developing research skills is evident. Nevertheless, research skills are not emphasised as a specific teaching area and only occasionally a few skills are highlighted as individual teaching content. This implies that research skills are approached as one of the methods for achieving defined outcomes, and not as a lifelong learning competence.

Keywords: scientific literacy, research skills, Social, Environmental and Scientific Education.

Снежана С. Веселиновска

Факултет образовних наука, Универзитет „Гоце Делчев“, Штип

Снежана Кирова

Филолошки факултет, Универзитет „Гоце Делчев“, Штип

ПРИМЕНА НАСТАВНИХ МЕТОДА У БИОЛОГИЈИ И ЊИХОВ УТИЦАЈ НА АКАДЕМСКО ПОСТИГНУЋЕ СТУДЕНАТА

Циљ овог рада је да утврди ефекте коришћења секвенцијалних метода наставе на академска постигнућа и ниво ретенције код студената. Три групе студената биологије на Универзитету Гоце Делчев, Факултету природних и техничких наука, Институту за биологију у Штипу, Македонија, добиле су тему о општим карактеристикама ћелијске поделе – биолошким функцијама језгра и хромозома са различитим редоследом 3 наставна метода: лабораторијски метод (студентски експеримент), веб-анимација и метод предавања. Прва група је почела са експериментима у лабораторији, затим је подела ћелија представљена методом предавања, а онда су приказани слајдови (Група 1). Редослед ова три наставна метода, примењених у првој групи, промењен је у другој и трећој групи на следећи начин: метод предавања, веб-анимације и експеримента у групи 2, и метод веб-анимације, експеримента и предавања у Групи 3. Тест постигнућа је садржао 20 питања која су тестирала знања о чињеницама, као и способност преношења знања и вештину решавања проблема. Резултати показују да је академско постигнуће на часовима који почињу експериментом или веб-анимацијом било веће него на часовима који почињу методом предавања. У настави природних наука, коришћењем лабораторијског експеримента или веб-анимације на почетку часа привлачи се пажња и мотивишу се студенти.

Кључне речи: наставне методе, академско постигнуће, ћелијске поделе.

Snežana S. Veselinovska

Faculty of Educational Sciences, University "Goce Delčev", Štip

Snežana Kirova

Faculty of Philology, University "Goce Delčev", Štip

APPLICATION OF TEACHING METHODS IN BIOLOGY AND THEIR IMPACT ON STUDENTS' ACADEMIC ACHIEVEMENT

The purpose of this paper is to determine the effects of using sequential teaching methods on students' academic achievement and retention level. Three groups of biology students at University "Goce Delceva", Faculty of Natural and Technical Sciences, Institute of Biology, - Štip, Republic of North Macedonia, were offered a topic on general characteristics of cell division: the biological functions in the nucleus and chromosomes with different sequences of 3 teaching methods: laboratory method (student experiment), web animation and lecture method. The first group started the course with experiments in the laboratory, then the relevance of the cell division was explained by using the lecture method, and then the slides were shown (Group 1). The sequence of these three teaching methods used in the first group was changed in both the second and third groups as follows: lecture method, web animation and experiment in Group 2, and web animation, experiment and lecture method in Group 3. The achievement test contained 20 questions, testing the knowledge of the facts, the ability to transfer knowledge, and the problem solving ability.

The results show that academic achievement in the lessons beginning with an experiment or web animation was higher than in the lessons beginning with the lecture method. In science teaching, using laboratory experiments or web animation at the beginning of the lesson attracts students' attention and improves their motivation.

Keywords: teaching methods, academic achievement, cell division.

Маријана Зељић
Милана Дабић Боричић

Училишњски факултет, Универзитет у Београду

УЏБЕНИК У ФУНКЦИЈИ РАЗВИЈАЊА МУЛТИПЛИКАТИВНОГ МИШЉЕЊА

Већ неколико деценија истраживања се фокусирају на испитивање и развој мултипликативног мишљења, а нарочито на прелаз са адитивног на мултипликативни начин мишљања. Мултипликативно мишљење има шире значење од сабирања једнаких сабирака. Иако поновљено сабирање често остаје имплицитан, несвесни и примитивни модел за множење (Fischbein, Deri, Nello & Marino, 1985), бројни аутори наглашавају да је модел поновљеног сабирања непотпун и да је потребна значајна квалитативна промена како би се добила основа за мултипликативно мишљење. Поучавање различитих стратегија множења важно је из два основна разлога: коришћење стратегија има позитиван ефекат на учење и постигнућа ученика и неопходан је услов за трајност и проширивање претходно стечених знања (Liu, Ding, Bing-Cheng, Zhang, 2015). Предмет истраживања које смо реализовали јесте начин структурисања садржаја и методички приступи наставној теми Множење у уџбеницима за други разред основног образовања. Циљ овог рада је усмерен на: 1) идентификовање стратегија множења у уџбеницима; 2) идентификовање различитих врста семантичке структуре текстуалних задатака који се користе. Резултати истраживања показују да се у анализираним уџбеницима множење уводи као сабирање једнаких сабирака, да се занемарује развој различитих стратегија множења, као и развој мултипликативног мишљења. У анализираним уџбеницима доминантно се користе задаци еквивалентних група и мултипликативног поређења.

Кључне речи: стратегије множења, мултипликативно мишљење, текстуални задаци, уџбеник.

Marijana Zeljić
Milana Dabić Boričić

Teacher Education Faculty, University of Belgrade

TEXTBOOKS IN THE FUNCTION OF DEVELOPING MULTIPLICATIVE THINKING

In the last few decades the research has been focused on studying and developing multiplicative thinking. Special attention is given to studying the transition from additive to multiplicative thinking. Multiplicative thinking has a broader meaning than adding the equal addends. Although multiple addition often remains an implicit, unconscious, and primitive model for multiplying (Fischbein, Deri, Nello & Marino, 1985), numerous authors emphasize that the multiple addition model is incomplete and that a qualitative change is needed for acquiring the basis for multiplicative thinking. There are two reasons for teaching different strategies of multiplying - using strategies has a positive effect on students' studying and achievement and it is necessary for sustainability and extension of the previously acquired knowledge (Liu, Ding, Bing-Cheng, Zhang, 2015). The topic of this research is studying various ways in which the content could be structured and analyzing the methodological approaches in teaching the topic Multiplying in the textbooks for the second grade of elementary school. The aim of this paper is 1) to identify the strategies for multiplying in the textbooks; 2) to identify different types of semantical structure of word problems which are used. The results show that in the analyzed textbooks multiplying is introduced as adding the equal addends and that the development of different strategies and multiplicative thinking is neglected. The tasks with equivalent groups and multiplicative comparing are dominantly used in the analyzed textbooks.

Keywords: multiplying strategies, multiplicative thinking, word problems, textbook.

Оливера Живановић
ОШ „Боривоје Ж. Милојевић”, Крупањ

УЧЕЊЕ ПУТЕМ РЕШАВАЊА ПРОБЛЕМА КАО ПЕРСПЕКТИВА ПОЧЕТНЕ НАСТАВЕ МАТЕМАТИКЕ

У савременим токовима почетне наставе математике све већу пажњу истраживача заокупља област учења, где је посебан акценат стављен на учење путем решавања проблема или проблемску наставу. Идеја овог рада заснована је на теоријској анализи истраживања ефеката које остварује учење путем решавања проблема у почетној настави математике. Циљ је сагледати учење путем решавања проблема као перспективу почетне наставе математике. Прво, представљено је епистемолошко значење термина. Друго, размотрена је улога и значај учења путем решавања проблема у савременом математичком образовању (Turns & Van Meter, Даутова, Gallagher). Најзад, анализирана су релевантна истраживања која су резултат добре праксе имплементације проблемске наставе на часовима математике. На основу расветљених теорија и досадашњих истраживања изведени су следећи закључци. Спровођење учења путем решавања проблема код ученика подстиче самовођење, самоинструкцију, самопучавање, обезбеђује трансфер знања, те подразумева развој критичког и стваралачког мишљења. Посебан допринос који овај модел учења пружа почетној настави математике огледа се у остваривању услова који делују на развој способности математичког моделовања, што је такође претпоставка савременог васпитно-образовог процеса.

Кључне речи: учење путем решавања проблема, почетна настава математике, савремено математичко образовање.

Olivera Živanović

Primary School "Borivoje Ž. Milojević", Krupanj

PROBLEM SOLVING LEARNING AS AN INITIAL MATHEMATICS TEACHING PERSPECTIVE

In the modern initial Mathematics teaching an increasing attention is given to the area of learning, with the emphasis on problem solving learning or problem-based learning. The idea of this paper is based on the theoretical analysis of the research of the problem-based learning effects in the initial mathematics teaching. The aim is to envision the problem solving learning as a perspective of the initial mathematics teaching. Firstly, the epistemic meaning of the word is given. Secondly, the role and significance of the problem solving learning in the modern mathematical education is reviewed (Turns & Van Meter, Dautova, Gallagher). Thirdly, the correlation between the problem-based learning and realistic mathematical education is presented. Finally, relevant research and papers that are the results of the good practice of the problem-based teaching at Mathematics classes are presented and analysed. The following conclusions have been made based on the clarified theories and the reviewed research: a) it is necessary to enrich the teaching process with various learning methods such as problem solving learning in order to meet the demands of the modern mathematical education; b) this model of learning encourages students' self-leadership, self-instruction, self-teaching, and it secures the transfer of knowledge, as well as the maximum activation of thinking effort which implies the development of critical and creative thinking. The special contribution of the problem solving learning to the initial Mathematics teaching is in the creation of the conditions that influence the development of the capabilities of mathematical modeling, which is also a prerequisite of modern teaching and learning.

Keywords: problem solving learning, initial Mathematics teaching, modern Mathematics education.

Мила Јелић

Училијски факултет, Универзитет у Београду

СТРУКТУРА ГЕОМЕТРИЈСКИХ ЗАДАТАКА
У УЏБЕНИЦИМА МАТЕМАТИКЕ ПРЕМА
КОГНИТИВНИМ ДОМЕНИМА ТИМСС
ИСТРАЖИВАЊА

Уџбеник математике представља помоћ учитељима приликом осмишљавања часова, те су његове анализе значајне за разумевање постигнућа ученика на међународним истраживањима, као што је ТИМСС. Циљ истраживања је уочавање тенденција у структурисању задатака из геометрије, у уџбеничким комплетима из математике за четврти разред основног образовања у Србији, с обзиром на когнитивне домене, те уочавање постојања разлике између структуре задатака у уџбеницима коришћеним током ТИМСС 2011 и ТИМСС 2015 испитивања. У истраживању су коришћене дескриптивна метода и техника анализе садржаја. Коришћена је подела ТИМСС истраживања на когнитивне домене: знање, примена и резонување. Резултати истраживања показују да је највише задатака знања, следе задаци примене и најмањим делом су заступљени задаци резонувања у свим анализираним уџбеницима. Потребно је пажљивије структурисање и осмишљавање задатака из области геометрије, поготово у смислу прерасподеле задатака знања на рачун задатака примене и резонувања. Не постоји значајна разлика у структурисању задатака из геометрије у уџбеницима коришћеним 2011. и 2015. године. Сматрамо да су постигнућа ученика из Србије на ТИМСС 2015 испитивању у области геометрије очекивана, с обзиром на то да није било значајнијих промена, нити у уџбеницима математике, нити у Наставном програму, између два циклуса овог међународног испитивања.

Кључне речи: ТИМСС, когнитивни домени, уџбеник математике, геометрија, Србија.

Mila Jelić

Teacher Education Faculty, University of Belgrade

STRUCTURE OF GEOMETRY TASKS IN MATHEMATICS
TEXTBOOKS ACCORDING TO COGNITIVE DOMAINS
OF TIMSS RESEARCH

Given that Mathematics textbooks are an important asset to primary school teachers when planning lessons, their analyses are significant for understanding students' achievements in international research projects such as TIMSS. The aim of the research was to identify the trends in structuring geometry tasks in Mathematics textbooks for the fourth grade of primary school in Serbia relative to cognitive domains, and to determine whether there is a difference in the structure of the textbooks used during TIMSS 2011 and TIMSS 2015 research. Descriptive method was used in the research, as well as the technique of contents analysis. The researchers also used the task classification of the TIMSS research into the following cognitive domains: knowledge, application and reasoning. The analysed Mathematics textbooks contain the largest number of knowledge tasks, followed by application tasks and the smallest number of reasoning tasks. We suggest a more careful structuring and design of tasks in the field of geometry, especially in terms of redistribution of the knowledge tasks in favour of application and reasoning tasks. There is no significant difference in the structuring of geometry tasks in the textbooks used in 2011 and 2015. We believe that achievements of Serbian students in geometry at the TIMSS 2015 test were expected, considering that there were no significant changes neither in Mathematics textbooks nor in the curriculum between the two periods of this international study.

Keywords: TIMSS, cognitive domains, Mathematics textbook, geometry, Serbia.

Снежана Савић

ОШ „13. октобар”, Ђурија

УЛОГА И ЗНАЧАЈ ПРОЈЕКТНЕ НАСТАВЕ У ПОЧЕТНОЈ НАСТАВИ МАТЕМАТИКЕ

Савремена настава математике фокусирана је на унапређивање кооперативног односа између ученика са једне стране, односно подржава истраживачки приступ учењу с друге стране. Најрелевантнији модел наставе који наведено може омогућити је пројектна настава. Рад је одраз теоријске анализе истраживања улоге и значаја пројектне наставе који она остварује при овладавању математичким садржајима од стране ученика. Циљ овог рада је испитивање улоге и значаја пројектне наставе у почетној настави математике. Прво, објашњавамо појам и основне одлике пројектне наставе. Друго, анализирамо и представљамо кључну улогу и значај овог наставног система у почетној настави математике (Thomas, 2000; Gojkon, 2006; Matijević, 2008). Треће, приказујемо релевантна истраживања чије је кључно усмерење било на испитивању улоге и значаја пројектне наставе у почетној настави математике. Пролазећи кроз теоријске оквире и анализирајући досадашња истраживања извели смо закључак да пројектни облик рада има велику улогу и значај у почетној настави математике који се огледа у подстицању способности одговорних за развој критичног и дивергентног мишљења, унапређивање личне социјализације, развој креативних особина и оспособљавање за решавање проблема кроз реални контекст.

Кључне речи: пројектна настава, модели пројектне наставе, почетна настава математике.

Snežana Savić

Primary School "13 October", Čuprija

THE FUNCTION AND IMPORTANCE OF PROJECT TEACHING IN THE INITIAL MATHEMATICS TEACHING

Modern teaching of mathematics is focused on improving the cooperative relationship between students, or supporting the research approach to learning. The most relevant teaching model that can be provided is project teaching. The paper presents a theoretical analysis of the research on the role and significance of project teaching in students' mastering of the mathematics content. The aim of this paper is to examine the role and significance of project teaching in the initial teaching of mathematics. First, we explain the concept and the basic features of project teaching. Secondly, we analyze and represent the key role and significance of this teaching system in the initial teaching of mathematics (Thomas, 2000; Gokov, 2006; Matijević, 2008). Thirdly, we present the relevant research aimed at examining the role and significance of project teaching in the initial teaching of mathematics. After exploring the theoretical frameworks and analyzing the previous research, we concluded that the project form of work has a major role and importance in the initial mathematics education, which is reflected in fostering the abilities needed for the development of critical and divergent thinking, the promotion of personal socialization, the development of creative qualities, and the training for problem solving through real contexts.

Keywords: project teaching, project design models, initial mathematics education.

Сања Николић

Училијски факултет, Универзитет у Београду

ДИГИТАЛНИ УЏБЕНИЦИ ПРЕДМЕТА СВЕТ ОКО НАС ИЗМЕЂУ НАСТАВНОГ САДРЖАЈА И ИСХОДА У ПРВОМ РАЗРЕДУ

Стратегија развоја образовања у Србији до 2020. године препознаје значај и улогу нових технологија за унапређење образовног система. Дигитални уџбеник се промовише широм света кроз улагање у инфраструктуру школа, образовање наставника, реформе плана и програма, као и кроз промену начина вредновања и оцењивања ученика. На основу шест стандарда квалитета уџбеника у електронском облику анализирали смо уџбенике Света око нас за први разред основне школе издавачких кућа Фреска, Нови Логос и Klett. За реализацију истраживања примењивали смо дескриптивну методу и методу теоријске анализе, а као технику користили смо анализу садржаја. Закључили смо да су уџбеници у потпуности усклађени са новим Планом и програмом наставе и учења кроз корелацију односа наставних садржаја и исхода учења. Указано је на могућност нових предметних садржинских подручја, наставних метода и приступа начину учења кроз имплементацију дигиталних уџбеника издавачких кућа Фреска, Нови Логос и Klett.

Кључне речи: дигитални уџбеник, дигиталне компетенције, наставни садржаји, исходи учења.

Sanja Nikolić

Teacher Education Faculty, University of Belgrade

DIGITAL TEXTBOOKS FOR THE SUBJECT “THE WORLD
AROUND US” BETWEEN TEACHING CONTENT
AND OUTCOMES IN THE FIRST GRADE
OF PRIMARY SCHOOL

The Strategy for the Development of Education in Serbia by 2020 recognizes the importance and the role of new technologies in improving the educational system. Digital textbooks are promoted around the world through investments in school infrastructure, education of teachers, curriculum reforms and changing the way of evaluation and grading of students. Based on six standards of the electronic textbook quality, we analyzed the textbooks for the school subject The World around Us for the first grade of primary school published by Freska, Novi Logos, and Klett publishing houses. In the research we applied the descriptive method and the method of theoretical analysis, and we used content analysis as a technique. We concluded that the textbooks are fully aligned with the new curricula through the correlation between teaching content and learning outcomes. The paper recommends an introduction of the new content areas, teaching methods and approaches to learning through the implementation of the digital textbooks published by Freska, Novi Logos and Klett.

Keywords: digital textbooks, digital competences, teaching content, learning outcomes.

Александра Филиповић

Училијски факултет, Универзитет у Београду

СЛИЧНОСТИ И РАЗЛИКЕ НАЦИОНАЛНОГ ПРОГРАМА СВЕТА ОКО НАС И КЕМБРИЦ ПРОГРАМА

Стицање функционалних и трансферних знања и вештина релевантних за живот у 21. веку препознаје се као водећи елемент приликом програмских реформи у образовању и васпитању у Србији. Како су сличне одреднице обележја и Кембриц програма, који је 2015. године у Енглеској ступио на снагу као програм базиран на поставкама енглеског Националног курикулума, одлучили смо се да извршимо компаративну анализу српског наставног програма Света око нас и Кембриц програма у циљу уочавања њихових сличности и разлика. За предмет анализе узети су наставни садржаји и препоруке за њихову реализацију, дати у оквиру *Програма наставе и учења Света око нас* у Србији и *Училијска за реализацију Кембриц програма* у узрасној групи ученика од 6 до 8 година. Резултати указују да постоје сличности које се тичу међупредметне повезаности садржаја и расподеле по спирално-узлазном моделу, оријентације ка активном учењу уз примену ИКТ-а и подстицање развоја самосталности ученика. Међутим, опсег Кембриц програма ограничава се на садржаје природних наука, без проширивања на садржаје друштвених наука. У српском програму инсистира се на коришћењу расположивих ресурса из окружења, док су Кембриц програмом прописани и обавезни стандарди за опремање нових лабораторија. Закључујемо да оба програма показују тенденцију ка осавремењавању наставе уз акценат на унапређивање квалитета реализације и већи степен ангажованости ученика.

Кључне речи: национални наставни програм, настава Света око нас, Кембриц програм, наставни садржаји, препоруке за реализацију садржаја.

Aleksandra Filipović

Teacher Education Faculty, University of Belgrade

SIMILARITIES AND DIFFERENCES OF THE SERBIAN SCIENCE CURRICULA AND THE CAMBRIDGE PRIMARY SCIENCE PROGRAMME

Acquiring functional and transferable knowledge and skills relevant for life in the 21st century has been recognized as a leading element during curricular reforms of Serbian education. As similar terms apply to the Cambridge Program that came into force in England in 2015 as a program based on the English National Curriculum, we decided to perform a comparative analysis of the *Serbian Science Curricula* (school subject *The World around Us*) and the *Cambridge Primary Science Curriculum* in order to establish the similarities and differences between them. We analyzed the teaching contents and recommendations for their implementation given in the *Serbian Science Curricula* and in *Cambridge Primary Science Teacher Guide* for learners aged 6–8. The results indicate that there are similarities in relation to the interdisciplinary content and their distribution according to the spiral model, orientation to active learning with the use of the ICT, and the encouragement of the development of student autonomy. However, the Cambridge Curriculum is limited to the contents of science, without increasing the content to include the social sciences. The Serbian curriculum insists on the use of the available resources from the environment, while Cambridge curriculum mandates the standards for equipping the new laboratories. We conclude that both curricula show a tendency towards modernizing teaching, with an emphasis on improving the quality of teaching and a greater involvement of students.

Keywords: Serbian curriculum, teaching *The World around Us*, Cambridge Primary Science Curriculum, teaching content, recommendations for the implementation of the content.

**V ИЗАЗОВИ
И ПЕРСПЕКТИВЕ
ПРОГРАМСКИХ
(РЕ)ФОРМИ
У ОРГАНИЗАЦИЈИ
И САДРЖАЈИМА НАСТАВЕ**

**V CHALLENGES
AND PERSPECTIVES
OF CURRICULAR
(RE)FORMS
IN ORGANIZATION AND
CONTENT OF TEACHING**

Душан Ристановић

Факултет педагошких наука, Универзитет у Крајевцу

Вељко Банђур

Училишки факултет, Универзитет у Београду

ТЕОРИЈСКО-МЕТОДОЛОШКЕ ПРЕТПОСТАВКЕ РАЗВИЈАЊА КОМПЕТЕНЦИЈА УЧЕНИКА ПУТЕМ ПРОЈЕКТНЕ НАСТАВЕ

Актуелна реформа образовања у Републици Србији, настала из тежње да се систем образовања и васпитања унапреди и у већој мери прилагоди захтевима и потребама савременог друштва, у први план је ставила измене основношколског курикулума. У овом процесу, као суштинске измене посебно се истичу: а) промена концепције – напуштање трансмисивног курикулума у чијем су средишту наставни садржаји и увођење курикулума усмереног на исходе и б) увођење пројектне наставе као начина за развијање ученичких (нарочито међупредметних) компетенција. Полазећи од сагледавања овако дефинисаних стратешких курикуларних промена, циљ рада је да се, анализом релевантне домаће и стране литературе, испита постојање референтног теоријско-методолошког оквира који одређује могућности развоја компетенција ученика путем пројектне наставе. Поред кључних теоријских претпоставки, у раду су приказани резултати релевантних емпиријских истраживања о овој проблематици, као и неколико савремених модела пројектне наставе осмишљених са превасходном намером да развијају одређене међупредметне компетенције. Уочено је да последњих деценија дигиталне компетенције ученика добијају на значају, па се у истраживањима посебан нагласак ставља на примену пројектног рада подржаног информационо-комуникационим технологијама. Општи закључак произашао из овог истраживања је да постојећа теоријска и емпиријска сазнања препоручују пројектну наставу као адекватан наставни поступак за развијање компетенција ученика.

Кључне речи: пројектна настава, компетенције, међупредметне компетенције, ученици, информационо-комуникациона технологија.

Dušan Ristanović

Faculty of Education, University of Kragujevac

Veljko Bandur

Teacher Education Faculty, University of Belgrade

THEORETICAL-METHODOLOGICAL ASSUMPTIONS
OF DEVELOPING STUDENTS' COMPETENCES
BY PROJECT-BASED TEACHING

The current education reform in the Republic of Serbia, arising from the desire to improve the education system and adapt it to meet the requirements and needs of contemporary society, has brought the changes of the elementary school curriculum to the fore. In this process, the following essential changes are particularly important: a) change of the concept – abandonment of the transmissive curriculum with teaching content at its core and introduction of the outcome-based curriculum; and b) introduction of project-based teaching as a way of developing students' (especially transversal) competences. Starting from the strategic curricular changes as defined above, the aim of the paper is to explore, by analyzing the relevant domestic and foreign literature, whether there is a referential theoretical-methodological framework which determines the possibilities of developing students' competences by means of project-based teaching. In addition to the key theoretical assumptions, the paper presents the results of the relevant empirical research on this issue, as well as several contemporary models of project-based teaching designed primarily to develop certain transversal competences. As it has been observed that students' digital competences have gained momentum in the last several decades, the research places a special emphasis on the application of project work supported by information and communication technologies. The general conclusion of this research is that the existing theoretical and empirical knowledge recommends project-based teaching as an adequate teaching approach for developing students' competences.

Keywords: project-based teaching, competences, transversal competences, students, information and communication technology.

Славица Шевкушић
Душица Малинић

Институти за педагошка истраживања, Београд

Јелена Теодоровић

Педагошки факултет у Јајодини, Универзитет у Крајеву

ПРОФЕСИОНАЛНИ РАЗВОЈ ДИРЕКТОРА ШКОЛА У СРБИЈИ: ОД ИСТРАЖИВАЊА ДО ОБРАЗОВНИХ ПРОГРАМА

Иако је тема лидерства у образовању постала актуелна у образовној политици Србије последњих неколико година, проучавање проблема и потреба директора школа, као и питања у вези са њиховим професионалним развојем почело је још почетком 21. века. Циљ овог рада је да укажемо на истраживачку основу на којој су конципирани програми за припрему директора у Србији. С тим у вези, анализирани су резултати истраживања која су спроведена од 2000. године до данас, а која се баве препрекама са којима се директори сусрећу у пракси, њиховим улогама и задацима у школском контексту, као и компетенцијама које су им потребне да би успешно реализовали своју функцију. Резултати потврђују да су директори свесни да им је за управљање школом потребан висок ниво професионалне и социјалне компетентности, као и да су спремни да се професионално усавршавају. Такође, директори су указали на велику оптерећеност административним пословима, што доводи до неравнотеже између испуњавања две главне улоге: менаџера и педагошког лидера. Представљена су два програма за припрему директора у Србији: мастер програм „Лидерство у образовању”, развијен у оквиру Темпус пројекта и програм који је прописан од стране надлежног Министарства, а који је конципирао Завод за унапређивање образовања и васпитања. На крају, дате су препоруке за даље унапређивање програма професионалног развоја директора.

Кључне речи: програми професионалног развоја, лидерство у образовању, директори школа, истраживања о директорима школа у Србији.

Slavica Ševkušić
Dušica Malinić

Institute for Educational Research, Belgrade

Jelena Teodorović

Faculty of Education in Jagodina, University of Kragujevac

PROFESSIONAL DEVELOPMENT OF SCHOOL PRINCIPALS IN SERBIA: FROM RESEARCH TO EDUCATIONAL PROGRAMS

Although the leadership in education has become a very topical issue in Serbia's education policy in the last few years, the study of the problems and needs of school principals as well as issues related to their professional development started at the beginning of the 21st century. The aim of this paper is to point out the research evidence on which the programs for the preparation of principals in Serbia have been based. In this regard, the findings of the research conducted since 2000 up to this day have been analyzed, dealing with the obstacles that principals face in their practice, their roles and tasks in the school context, and the competences they need to successfully fulfill their role. The results indicate that principals are aware that a high level of professional and social competence is needed for school leadership, and that they are ready to undergo professional development. Also, principals point to the heavy burden of administrative tasks they have, which leads to an imbalance between the fulfillment of their two main roles: the manager and the pedagogical leader. Two current programs for the professional development of principals of educational institutions in Serbia are presented in the paper: "Leadership in Education" master program, developed within Tempus project, and the official state program developed by the Institute for the Improvement of Education. Finally, the recommendations for further improvement of the professional development programs are offered.

Keywords: professional development programs, leadership in education, school principals, research on school principals in Serbia.

Нада Вилотијевић
Ивко Николић
Горана Старијаш

Училишњски факултет, Универзитет у Београду

КУРИКУЛАРНИ ПРИСТУП ПЛАНИРАЊУ У ШКОЛИ

Педагогија данас препознаје важност оригиналног и флексибилног образовног приступа прилагођеног индивидуалним могућностима и способностима ученика. Такав приступ захтева напуштање строго структурираних планова и програма у школама, те осмишљавање и развој отвореног и хуманистички оријентисаног курикулума који заговара приступ компетентности. Сврха флексибилног и развојно оријентисаног курикулума је да одреди појединца у интерактивном односу са околином, начинима, изворима и садржајима учења, а крајни исход представља развој компетентне особе. Циљ рада је да се представи кооперативни однос између свих учесника образовног процеса, као што су: ученик, наставници, родитељ и шира друштвена заједница. Ученик се прихвата као активни учесник личног развоја и образовања. Иницира се сараднички однос са родитељима, развијају се и различити облици укључивања ученика и родитеља у планирање, реализацију и евалуацију наставног процеса. Овим радом желимо да укажемо да се вредност курикулума препознаје у интерактивном и интегративном приступу садржајима, развоју социјалних компетенција и комуникације. У раду се издваја и аргументује како се курикуларним приступом планирања у школи постиже лични развој појединца који доприноси добробити друштва. Овај рад даје и преглед показатеља обликовања и развоја курикулума на основу анализе релевантне литературе.

Кључне речи: курикулум, фактори обликовања курикулума, планирање, интеракција и евалуација.

Nada Vilotijević
Ivko Nikolić
Gorana Starijaš

Teacher Education Faculty, University of Belgrade

CURRICULAR APPROACH TO SCHOOL PLANNING

Pedagogy today recognizes the importance of an original and flexible educational approach adapted to individual abilities and abilities of students. Such an approach requires the abandonment of strictly structured school curricula, and the design and development of an open and humanistic-oriented curriculum that advocates an access to competence. The purpose of a flexible and development-oriented curriculum is to understand an individual in an interactive relationship with the environment, the ways and sources of learning, as well as the learning content, while the development of a competent person is the final outcome. The aim of the paper is to present a cooperative relationship among all participants in the educational process, such as: students, teachers, parents, and a wider community. The student is accepted as an active participant in his/her personal development and education. A cooperative relationship with parents is initiated, and various forms of involving pupils and parents in the planning, realization and evaluation of the teaching process are developed and integrated. Our intention is to point out that the value of the curriculum is recognized in the cooperative relationship among all participants in the process. The paper focuses on and demonstrates how the curricular approach to planning in schools contributes to personal development of an individual who in turn benefit the society. This paper also provides an overview of the curriculum design and development indicators based on the analysis of the relevant literature.

Keywords: curriculum, curriculum design factors, planning, interaction and evaluation.

Наташа Јанковић
Мирослава Ристић

Учитељски факултет, Универзитет у Београду

РАЗВИЈАЊЕ МЕЂУПРЕДМЕТНИХ КОМПЕТЕНЦИЈА НАСТАВНИКА И СТУДЕНАТА УЧИТЕЉСКОГ ФАКУЛТЕТА У БЕОГРАДУ

Циљ овог рада је да презентује Модул енглеског језика, који је заснован на систематизацији постојећих интердисциплинарних сазнања (мета-анализама) и искуству из интегрисане наставе Енглеског језика и Образовне технологије. Модул енглеског језика је јединствени универзитетски програм наставе који се реализује на Учитељском факултету у Београду. Применом дескриптивне методе и системског приступа интегрисаном моделу, у раду дајемо најпре детаљан увид у овај недавно уведени образовни програм, као и делимичну интерпретацију и реинтерпретацију истраживања на коме је заснован. Потом презентујемо како овај интердисциплинарни приступ настави функционише у образовању будућих предшколских васпитача и учитеља захваљујући здруженим напорима наставника енглеског језика и образовне технологије. Представљајући тек један мали сегмент целокупног Модула енглеског језика, овај интегрисани наставни програм показује како енглески језик струке и дигиталне технологије заједно функционишу и будућим учитељима и васпитачима, полазницима Модула, омогућавају да побољшају своје знање и вештине у низу матичних предмета на факултету, као и у оквиру свих предметних области битних за рад са децом предшколског и раног школског узраста.

Кључне речи: Модул енглеског језика (ELM), образовна технологија, интегрисана настава, студенти, универзитетски наставници.

Nataša Janković
Miroslava Ristić

Teacher Education Faculty, University of Belgrade

DEVELOPING TEACHERS' AND STUDENTS'
CROSS-CURRICULAR COMPETENCES AT
THE TEACHER EDUCATION FACULTY IN BELGRADE

The aim of this paper is to present the English Language Module (ELM), which is based on the systematisation of the existing interdisciplinary research findings (meta-analyses) and the integrated English Language and Educational Technology teaching practices. The English Language Module is a unique university programme applied at the Teacher Education Faculty in Belgrade. Relying on the descriptive method and a systematic approach to the integrated teaching model, the paper first provides an in-depth overview of the newly introduced programme and partial interpretation and reinterpretation of the research that preceded it. Secondly, the article exemplifies how this interdisciplinary teaching method works in the education of future preschool and primary school teachers in the joint effort of the English Language and Educational Technology teachers. Representing just a small portion of the overall ELM, this combined syllabus proves how English for Specific Purposes and Digital Technologies work hand in hand to provide both pre-service teachers and university teachers participating in the programme with opportunities to improve their knowledge and skills in an array of the core higher education subjects and all preschool- and school-related content areas.

Keywords: The English Language Module (ELM), Educational Technology, integrated curriculum, pre-service teachers, university teachers.

Сефедин Шеховић
Филдуза Прушевић Садовић

Училијски факултет, Универзитет у Београду

ПРОМЕНЕ У ОРГАНИЗАЦИЈИ И САДРЖАЈИМА НАСТАВЕ

У најбрже промене у првој деценији XXI века, на самом почетку трећег миленијума, спада промена садржаја образовања. По овом питању може се, дидактички гледано, бити далеко флексибилнији него ли по питању позиције ученика у том процесу или по питању улоге и одговорности учитеља, односно наставника. У односу поучавања и учења, актуелне промене су далекосежне, и у тој мери интензивне и обухватне да већ данас доводе у питање школу као класичну институцију какву је познајемо већ неколико векова. Школа се, свакако, не може битно мењати, а да ученици и наставници остану у истом положају. Не може се прећи из емпиријске дидактике, поучавања заснованог на искуству учесника, карактеристичном за стари свет, у научну, па из научне у медијску дидактику. Није могуће ускочити из општих научних у регионалне, локалне, парцијалне „дидактике”, које прате завичајне околности поучавања још из времена када се пешачило до школе, када је на помолу епоха дигиталне школе, информатичке писмености и културе делом већ у пракси, бар у виду првих, али неодољивих гласника. Промене у предмету учења, у схватању и „транспорту”, емитовању знања разним расположивим каналима и сам појам програма, садржаја на којима се поучава и учи, означаване су адекватним називима који су мењани из епохе у епоху. То су: наставно градиво, садржаји поучавања, програми школовања, курикулуми образовања, образовни софтвер.

Кључне речи: промене, садржај образовања, организација образовања, поучавање, учење.

Sefedin Šehović
Filduza Prušević Sadović

Teacher Education Faculty, University of Belgrade

CHANGES IN ORGANIZATION AND TEACHING CONTENTS

The change of the content of education is one of the fastest changes occurring at the beginning of the third millennium. This issue, from didactical perspective, allows more flexibility than regarding the role of students in this process or the role and responsibility of primary school teachers. The current changes are far-reaching and so intensive and encompassing that they already question the role of school as a traditional educational institution. Naturally, there is no change of the school system without changing the role of teachers and students. Empirical didactics, i.e., teaching based on the experience of all participants in the teaching process which was typical of the old world, cannot be replaced by scientific didactics which is then swiftly replaced by the media-based didactics. It is not possible to abandon general scientific didactics and embrace regional, local, partial “didactics” that have been following the local educational conditions since the time when students were walking for miles to reach their school, especially not now, at the dawn of the digital school era, computer literacy and culture. The changes of the subject of learning, in understanding and conveying knowledge through various available channels, as well as the changes of the very concept of the curriculum and teaching content, were marked by adequate terminology that kept changing from one epoch to another. These terms include the following: teaching content, teaching materials, syllabuses, curricula, educational software.

Keywords: change, educational content, organisation of education, teaching, learning.

Наташа Лалић Вучетић
Драгана Гундоган

Институт за педагошка истраживања, Београд

КА ПРОМЕНАМА У ПРАКСИ: ИСКУСТВА НАСТАВНИКА У ПРИМЕНИ ИНОВАТИВНИХ МЕТОДА

Потреба за иновирањем наставних метода и програма јавља се као одговор на захтеве појединца и друштва у целини. У том контексту процес концепирања и имплементације образовних реформи праћен је препрекама и изазовима. Рад представља део истраживања пројекта Тролист. Кроз процес рефлексije наставници су анализирали и евалуирали сопствена искуства о увођењу критичког дијалога, истраживачког рада и игре, као начина иновирања наставе. У истраживању је учествовало 12 учитеља трећег и четвртог разреда основне школе из Београда и истраживачи који су водили и усмеравали тај процес. Материјал за анализу чине транскрипти разговора са наставницима са 10 састанака стручног већа. У анализи је коришћена квалитативна методологија заснована на рефлексивној пракси наставника. Резултати истраживања показују да на мотивисаност наставника за увођење иновативних наставних метода утиче пре свега, сарадња наставника са колегама и истраживачима, што представља наставницима подршку за увођење промена у настави и обезбеђивање њиховог трајања. Показало се да кроз ову сарадњу наставници унапређују конкретне вештине као што су: припрема часа, размена наставних материјала и идеја, организација часа и евалуација, током које заједно са колегама анализирају и мењају своју праксу. Закључујемо да је потребно уважавати искуства наставника и тако успоставити баланс између иновирања праксе наставника и стварања промена на ширем, институционалном плану.

Кључне речи: наставне методе, наставник, промене, рефлексивност.

Nataša Lalić Vučetić
Dragana Gundogan

Institute for Educational Research, Belgrade

TOWARD THE CHANGE OF PRAXIS: TEACHERS' EXPERIENCE IN THE IMPLEMENTATION OF INNOVATIVE METHODS

The requirement to innovate teaching methods and curricula arises in response to the demands of individuals and society as a whole. In this context, the process of conceptualization and implementation of educational reforms is followed by obstacles and challenges. The paper is a part of the research project Trolist. Through the reflective process, teachers analyzed and evaluated their own experience of introducing a critical dialogue, research work and play as ways of innovating teaching practice. The research involved 12 teachers in the third and fourth grades in an elementary school in Belgrade and the researchers who coordinated and monitored the process. The research material for the analysis consists of the transcripts of the interviews with teachers at 10 expert council meetings. The qualitative methodology based on the teachers' reflective practice was used. The research results show that the teachers' motivation for implementation of innovative teaching methods is influenced primarily by their cooperation with colleagues and researchers that provides support for teachers for introducing changes in teaching and ensuring their continuation. It turns out that during this cooperation teachers develop specific skills such as: planning the lessons, sharing teaching materials and ideas, organizing time and evaluating the teaching process, which enables them to analyze and change their practice together with colleagues. We conclude that it is necessary to take into account teachers' experience and consequently establish a balance between the innovation of teaching practice and introducing changes in a wider, institutional context.

Keywords: teaching methods, teacher, changes, reflection.

Лука Николић

Филозофски факултет, Универзитет у Београду

ИДЕОЛОШКЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ РЕФОРМЕ ЗАКОНОДАВНОГ ОКВИРА ПРОСВЕТНЕ ДЕЛАТНОСТИ У СРБИЈИ (2000–2018)

Овај рад бави се анализом промена у законодавном оквиру просветне делатности у Србији у прве две деценије 21. века. Период од 2000. до 2018. године карактеришу пре свега транзиционе промене, као и различите промене на унутрашњем политичком плану, које су за резултат имале реструктурирање образовних политика, формализоване у промени различитих закона у сфери образовања. Полазећи од идеје Мајкла Епла (Michael Apple) о конзервативној рестаурацији, појму који се односи на јачајућу коалицију заговорника неолиберализма и неоконзервативизма, која утиче на креирање образовне политике Сједињених Америчких Држава, истражићемо на који су начин промене на политичком и економском плану утицале на легислативно уређење просветне делатности у Србији. За потребе анализе користићемо Законе о основама система образовања, који су усвајани у периоду од 2000. до 2018. године, као и Законе о изменама и допунама овог закона, са циљем утврђивања постојања неолибералних и неоконзервативних идеолошких тенденција у формулисању циљева и исхода образовања у оквиру важећег законодавног оквира Србије.

Кључне речи: идеологија, законодавство, реформа образовања, просветна делатност, конзервативна рестаурација.

Luka Nikolić

Faculty of Philosophy, University of Belgrade

THE IDEOLOGICAL CHARACTERISTICS
OF THE EDUCATIONAL LEGISLATIVE REFORM
IN SERBIA (2000–2018)

This paper analyses the changes in the legislative framework of the Serbian educational system in the first two decades of the 21st century. The period from 2000 to 2018 has been characterised primarily by transitional changes, as well as by various changes in the internal political plan, which resulted in the restructuring of educational policies, formalised in the changing of various educational laws. Drawing upon Michael Apple's theory of conservative restoration, which relates to an alliance of neoliberal and neo-conservative advocates affecting the creation of educational policies in the USA, this paper will analyse how political and economic changes have influenced the legislative regulation of education in Serbia. For the purpose of the analysis we will refer to the Laws on the Foundations of the Education System passed in the period from 2000 to 2018, as well as the Laws on Amendments to this Law, with the aim of determining the presence of neoliberal and neo-conservative ideological tendencies in the formulation of the goals and outcomes of education within the legislative framework of Serbia.

Keywords: ideology, legislation, education reform, educational activity, conservative restoration.

Бошко Михаиловић

Училијски факултет, Универзитет у Београду

КУЛТУРНА ФУНКЦИЈА ОСНОВНЕ ШКОЛЕ

Основна школа је један од најважнијих фактора социјализације личности. После породице и вршњачких група, пресудно важан утицај на развој појединца имају предшколске и школске установе. У периоду похађања основне школе дешава се најинтензивнији психофизички, друштвени и морални развој појединца. Важна функција основне школе се огледа и у културном развоју ученика, као и њиховом уклапању у обрасце друштва. У оквире друштвених циљева образовања, свакако спада и културна функција основних школа. Поред прегледа основних функција школе и образовања уопште, у овом раду желимо да сагледамо и најважније основе и схватања културе, културне потребе појединаца, културне промене, као и однос друштва и културе. Акцент ћемо ставити на однос културе и образовања, на улогу основношколског образовања у ширењу културе, заступљеност културних садржаја у основној школи, културне активности у које су ученици основних школа укључени, али и на остваривање културних функција образовања. Важно је истаћи да је један од циљева овог рада проналажење начина за подстицање развоја културне функције основног образовања, а желимо појаснити и однос културе и образовања, њихов међусобни утицај, и паралелни развој. Ослањамо се на актуелну и савремену литературу која се бави овом тематиком, а поред тога теоријску основу налазимо и у базичним изворима који су се овим темама бавили.

Кључне речи: култура, основна школа, образовање, социјализација.

Boško Mihailović

Teacher Education Faculty, University of Belgrade

CULTURAL FUNCTION OF ELEMENTARY SCHOOL

Elementary school is one of the most important factors of socialization of an individual. Apart from the influence of family and peer groups, pre-school and elementary school institutions have a critical influence on the development of an individual. The most intense psychological-physical, social and moral development of an individual is taking place during the elementary school years. An important function of the elementary school is reflected in the cultural development of students as well as in their integration into social patterns. Within the framework of the social goals of education, the cultural function of elementary schools is certainly recognised. In this paper, apart from reviewing the basic functions of school and education in general, the author will examine the most important basic notions and perceptions of culture, cultural needs of individuals, cultural change, as well as the relationship between society and culture. The author will put an emphasis on examining the relationship of culture and education, the role of elementary education in the dissemination of culture, the presence of the culture-related contents in elementary schools, the culture-related activities engaging elementary school students, as well as the fulfilment of the cultural function of education. It is important to point out that one of the aims of this paper is to find the ways of supporting the development of the cultural function of elementary education, but also to clarify the relationship between culture and education, their mutual influence, and parallel development. The author relied on the current and contemporary literature dealing with this topic, but also on some relevant mainstream literature was consulted.

Keywords: culture, elementary school, education, socialisation.

Сања Живановић

Медицински факултет Фоча, Универзитет Источно Сарајево

АКЦИОНИМ ИСТРАЖИВАЊИМА КА ПРОМЈЕНАМА У ПРАКСИ

Један од важних циљева предшколске установе свакако је унапређење исте, мјењање у смјеру развоја и усавршавања како васпитача, тако и цјелокупне праксе установе и конструкције заједничких интереса установе. Унаприједити васпитно-образовну праксу предшколске установе могуће је једино ако се истински бавимо њоме, односно уколико је континуирано посматрамо и истражујемо, и самим тим мјењамо у смјеру усавршавања и унапређења. Путем акционих истраживања не само да можемо да утичемо на властити рад и на праксу већ и на преиспитивање теорије од које се полази у пракси, па представљају спону и сталну надградњу и унапређење и једне и друге категорије.

Циљ рада је да се пружи увид у савремена сазнања о акционим истраживањима као и сагледавање позитивних ефеката ове врсте истраживања. Разматрамо улогу, значај и битне елементе који карактеришу ову врсту истраживања којима се истовремено врши и евалуација властитог рада, а са друге стране настоји унаприједити властити рад и рад цјелокупне установе. Прегледом литературе која се бави акционим истраживањима, представљена су и истраживања ове врсте, те промјене које су резултирале у пракси. Ову врсту истраживања посматрамо као претпоставку одрживог развоја од које зависи перспектива васпитно-образовне праксе, а рад даје скроман допринос популаризацији ове врсте истраживања.

Кључне речи: предшколско васпитање, акциона истраживања, промјене праксе, унапређење праксе.

Sanja Živanović

Faculty of Medicine in Foča, University of East Sarajevo

USING ACTION RESEARCH FOR CHANGES IN PRACTICE

One of the important goals of the pre-school institutions is certainly their improvement and introducing changes that will improve and foster the development not only of preschool teachers, but also of the preschool institutions, and promote common interests of all stakeholders. Improving the educational practice of the pre-school institutions is possible only if we truly do it, i.e., if we continuously observe and research, and introduce changes that will result in improvement. Through action research we can influence our own work and practice, as well as re-examine the theory that the practice is based upon. For this reason, action research acts as a link between the two categories and the means for their constant upgrade and improvement.

The aim of the paper is to provide an insight into the contemporary knowledge about action research, as well as to examine the positive effects of this type of research. We explore the role, significance and the essential elements of this kind of research which also serve as a tool for the evaluation of one's own work and for the improvement of our work and the work of the entire institution. By reviewing the literature dealing with action research the author of the paper presents the pertinent research and the changes resulting from the use of action research in practice. We consider this type of research as a prerequisite of sustainable development on which the perspective of educational practice depends. The paper represents a modest contribution to making this type of research more popular.

Keywords: pre-school education, action research, changes of practice, improvement of practice.

Урош Симић

ОШ „Надежда Пејровић”, Београд

Александра Стошић

Училијски факултет, Универзитет у Београду

ТЕХНОЛОГИЈА ПРОШИРЕНЕ РЕАЛНОСТИ У ФУНКЦИЈИ ПОСТАВКЕ МУЗИЧКЕ ПИСМЕНОСТИ

Технологија проширене реалности АР (Augmented reality) омогућава интеграцију звука, слике и видеа са штампаним наставним средствима (наставни листови и/или уџбеници). Посредством мобилних апликација, традиционална наставна средства добијају мултимедијални карактер, чиме се ученику нуди додатни наставни садржај у екстензији реалног света. Вишедимензиони карактер образовних апликација, који обједињује звук, анимацију и слику, кључан је за примену технологије у настави музичке културе. У раду представљамо могућности технологије АР које имају значај за наставу музичке културе, а у светлу су допуне уџбеничког комплета који подржава ову врсту образовне технологије. Један од резултата теоријског истраживања, показује да се поменута технологија може користити у сврху надоградње графичких приказа мелодије и ритма у уџбенику тако да они више не буду статична слика, већ аудио-визуелни приказ дате песме. Истичемо да је ово посебно важно за уџбенички приказ песама модела у тзв. *ћредбукварском музичком ћериоду* приликом поставке звучних наслага, јер у сваком тренутку омогућава ученицима контакт са тачном интонацијом песме. Оваква примена не односи се искључиво на активности у оквиру наставе у школи, већ и код куће, али и у ванучионичкој настави.

Кључне речи: технологија проширене реалности, мобилне апликације, уџбенички комплет, музичка писменост, звучне насlage.

Uroš Simić

Primary School "Nadežda Petrović", Belgrade

Aleksandra Stošić

Teacher Education Faculty, University of Belgrade

THE ROLE OF THE AUGMENTED REALITY TECHNOLOGY IN THE MUSICAL LITERACY INSTRUCTION

Augmented Reality technology (AR) allows the integration of sound, images and videos with printed teaching materials (teaching sheets and/or textbooks). Through mobile applications, traditional teaching materials acquire a multimedia character, which provides students with additional teaching content in the real-world extension. The multidimensional character of educational applications, which combines sound, animation and image, is crucial for the application of technology in the teaching of music culture. In the paper we present the possibilities of AR technology that has relevance for teaching music culture, and we focus on the additions to the textbook sets that support this type of educational technology. One of the results of the theoretical research shows that this technology can be used for the purpose of upgrading the graphical representations of melody and rhythm in the textbook, so that they are no longer a static image, but rather an audio-visual representation of the given song. We emphasize that this is especially important for the textbook presentation of the song models during the pre-literate period of music education when sound deposits are being formed, because students are able to hear the exact intonation of the song at any moment. This application is not limited to school activities, but also has its place in activities at home, and even in the out-of-the classroom environment.

Keywords: technology of Augmented Reality, mobile applications, textbook set, musical literacy, sound deposits.

ПРОГРАМСКЕ (РЕ)ФОРМЕ У ОБРАЗОВАЊУ
И ВАСПИТАЊУ – ИЗАЗОВИ И ПЕРСПЕКТИВЕ

Књига резимеа

Издавач
Учитељски факултет
Универзитет у Београду
Србија

За издавача
проф. др Данимир Мандић, декан

Уредници
Зорана Опачић
Горан Зељић
Ана Петровић
Страхиња Полић

Лектура и коректура (српски језик)
Љубица Весић

Лектура и коректура (енглески језик)
Зорица Савић Ненадовић

Графички уредник
Зоран Тошић

Корице
Милош Батрићевић

Штампа
Академија, Београд

Тираж
100 примерака

ISBN 978-86-7849-274-7

CURRICULAR (RE)FORMS IN EDUCATION
– CHALLENGES AND PERSPECTIVES

Book of Abstracts

Publisher
Teacher Education Faculty
University of Belgrade
Serbia

For publisher
Prof. Danimir Mandić, PhD, Dean

Editors
Zorana Opačić
Goran Zeljić
Ana Petrović
Strahinja Polić

Proofreading and correction (Serbian language)
Ljubica Vesić

Proofreading and correction (English language)
Zorica Savić Nenadović

Technical editor
Zoran Tošić

Cover design
Miloš Batrićević

Print
Akademija, Belgrade

Copies 100

ISBN 978-86-7849-274-7

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

371.3(048)

373.2(048)

371.311.5(048)

37.015.3:159.953.5(048)

МЕЂУНАРОДНИ научни скуп Програмске (ре)форме у образовању и васпитању - изазови и перспективе (2019 ; Београд)

Књига резимеа / Међународни научни скуп Програмске (ре)форме у образовању и васпитању - изазови и перспективе, 20. мај 2019. ; [уредници Зорана Опачић ... [и др.]]. - Београд : Учитељски факултет, 2019 (Београд : Академија). - 153 стр. ; 24 cm

На спор. насл. стр.: Book of Abstracts. - Текст на срп. и енгл. језику. - Тираж 100.

ISBN 978-86-7849-274-7

а) Настава -- Методика -- Апстракти б) Предшколско васпитање -- Апстракти в) Учење учења -- Апстракти г) Разредна настава -- Апстракти

COBISS.SR-ID 276355596

